

EINO

AUER

MAISTERI

PETTÄÄ

ITSEÄÄN

GUMMERUS

MAISTERI PETTÄÄ ITSEÄÄN

EINO AUER

MAISTERI
PETTÄÄ ITSEÄÄN

JOHANNES FERDINAND SOMERON
MERRILLISIÄ ELÄMYKSIÄ

K. J. Gummerus Osakeyhtiö

K. J. Gummerus Osakeyhtiön
kirjapainossa Jyväskylässä 1931

I.

KUMMA MIES TÄMÄ SOMERO.

Maisteri Johannes Ferdinand Someroon suh-
tauduttiin kuin kaksipäiseen vasikkaan: häntä
pidettiin vähintään omituisena. Ihmekös tuo?
Miehellä ei tuntunut olevan minkäänlaista kun-
nianhimoa, hän ei harrastanut erikoisesti mitään,
ei välittänyt suuria edes seuraelämästä — hoiti
virkansa ja elätteli ironista hymyä suupielessä,
siinä kaikki. Ja kuitenkin hän oli nuori ja haus-
kan näköinen, pää oli kuin partaveitsi ja esiinty-
minen, niinkuin tantit sanoivat, moitteeton.

Kuulkaapas nyt tätäkin. Hän suoritti fil. kand.-
tutkintonsa yhtä aikaa kahdeksan muun ylioppi-
laan kanssa. Määrävuosien kuluttua oli näistä
jokaikinen ikäänkuin jonkinlaisen joukkopsy-
koosin tartuttamana perustanut perheen. So-
mero yksin piti vielä hammasharjaansa lasissa,

jota eivät omat pennut särkeneet ja jota hän ei edes voinut sanoa omakseen. Ja kuitenkin hän suurin piirtein katsoen oli samaa savea kuin nämä muutkin.

Siinäpä se. Suurin piirtein.

Tietysti oli hänkin poiminut kukkansa, mutta lupaavakin lempi oli pian jäänyt silleen. Siihen ei tarvittu edes aikaa tahi nälkää, vielä vähemmän Krateen neuvomaa hirttonuoraa. Johanneksella oli nimittäin teoria. Mutta odotetaanpa hiukan . . .

Kerran oli muuan osakuntatoveri hypännyt Imatraan »onnettoman rakkauden» kyllästyttämänä. Johannes kohautti olkapäitään ja mutisi jotakin seksuaalisesta hysteriasta. Eräs toinen ratkesi juomaan. Johannes ihmetteli: »Mitäs suotta tuolla tavalla pämppäät? Älä ole moksiskaan.» Oli häntä itseäänkin murhenäytelmä hippaissut: muuan neitonen oli uhannut syödä sinihappoa, ellei Johannes luvannut rakastaa häntä iankaikkisesti, mutta mitäs Johannes . . . Pyyhki kylmästi tytön niiden neitituttaviensa joukosta, joilta hän kantoi veroa pensaitten takana tai porttikäytävissä anastettujen, pikkuvarpaassa asti tuntuvien suudelmien muodossa. Tyttö puo-

lestaan oli pian huomannut, ettei Johanneksen ja Jalmarin välillä ollut mitään oleellista eroa.

Älkää säikähtäkö. Minä en aio ryhtyä erittelemään Johanneksen sisintä, kääntämään häntä nurin etsiäkseni syvintä syytä siihen, ettei hänelle sopinut, mikä hänen päältä katsoen samantlaisessa muotissa valetuille tovereilleen sopi. Tämä ei ole mikään psykologinen romaani. Itse kuvitteli hän olevansa Spenglerin kehityspyramiidissa lähempänä huippua kuin tuo kahdeksan katras. Siitä myös suuremmat vaatimukset. Ah, hän oli niin ihanan nuori. Ja hänellä oli niin rikas mielikuvitus.

Kun Johannes Somero oli kaksi lukukautta kulkenut pitkänä ja hoikkana, uneksivin silmin, Liisankaupungin tyttölyseon ja kaupungin laidalla olevan asuntonsa väliä ranskan- ja englantinkielen nuorempana lehtorina, alkoivat naimaikäisten tyttöjen äidit, monet tytötkin ja itseään elättävät neitseet, vastahakoisesti jättää hänet huomioonotettavien mahdollisuuksien joukosta. Eräät avioliittohazardissa tapanneet isät huokasivat toisilleen kadehtivansa hänen itsesäilytysvaistoaan, pikkukaupungin alati valpas Juoru vihjaisi »kiinnityksiin» muilla paikkakunnilla. Herra lehtori itse hymyili ironisesti. Mistäpä

nuo ihmisparat olisivat tienneet, että leposohva on enemmän kuin rakkaus, rikkaus ja yhteiskunnallinen asema . . .

Kun maisteri Somero aloitti viidennen lukukautensa tyttölyseossa, oli hän jo saavuttamaton, mutta yhtä kaikki »intressantti». Olojen pakosta hän eli miltei kuin lasikaapissa, mutta sitenkin hän oli salaperäinen. On vaikea ymmärtää, millä kaupungin naisväki (ja eräät miehetkin) ravitsivat mielikuvitustaan — ellei se kenties ollut jollakin tavoin itsestään latautuva — mutta tosiasiaksi jää, että hänen ilmestymisensä seuraan tai hänen nimensä mainitseminen edelleenkin herätti aina tilanteen mukaan joko äänekkästä puheensorinaa tai kuiskinaa.

Ja kaikki pääasiassa senvuoksi, ettei häntä saatu valjastetuksi neitoseen.

Johannes Somero oli varsin hyvin selvillä kaikesta. Tämä tietoisuus ei kuitenkaan millään tavoin vaikuttanut hänen asenteeseensa ympäristöön. Hänellä oli oma teoriansa Johannes Ferdinand Someron siedettävimmästä — mikseikäs tyydyttävimmästäkin — olotilasta, ja hän koetti voimiensa mukaan sovelluttaa tätä teoriaa käytäntöön.

Istuttiin tyttölyseon opettajien »kahvihuo-
neessa». Rehtori, enemmän kuin täyteläinen,
flegmaattinen emäntätyyppi, koetti uskotella
itselleen aloittavansa vasta neljättä leivosta, ja
kuunteli hiukan hajamielisenä kahden kuivan ja
harmaan lehtorin väittelyä freudiläisyyden myön-
teisistä ja kielteisistä puolista. Johannes Somero,
joka oli oppinut keskittämään ajatuksensa, sei-
soi ikkunan luona ja tuijotti pihalle kuulematta,
näkemättä. Hän liikkui hengessään tällä hetkellä
Ranskan rivieralla eikä aavistanutkaan, että
kollegoista muuan juuri nyt tunsii melkein vas-
tustamatonta halua potkaista häntä pakaroille.

Tämä kiukkupussi oli fil. kand. Leila Kivikko,
matematiikan lehtori.

Leila Kivikko oli jo viidenneljättä ikävuoden
turvallisemmalla tuntuvalle puolella ja muistutti
vartaloiltaan pystyyn nostettua mäyräkoiraa.
Pää vain toi pikemminkin mieleen bulldoggin,
sillä hänellä oli paksut posket, etenevä alaleuka
ja nenännäppy, jonka päässä melkein aina ki-
malteli kyynel. Hän tuntui vihaavan kaikkea
ja kaikkia.

Huoneessa oli raskas ilma — väkevään kahvin-
tuoksuun sekaantui sitä tympeää, hiukan äitelää

lemua, joka tuntuu kuuluvan erottamattomasti ikäneitseitten vaatteisiin, ja kaikkea muuta voimakkaampana pisteli sieraimissa vastakiilloitetun lattian vahanhaju. Mutta tätä ei Leila-maisteri huomannut enempää kuin veli Johanneskaan. Hän oli täynnä kateuden sekaista kiukkua. Täynnä kuin muna.

Äkkiä hän sysäsi vihot luotaan ja päästi äkäisen huudahduksen.

Rehtori oli tukehtua leivokseensa ja kirjakaappin kupeella torkkuva piirustuksenopettaja hörrähti. Johannes Somerokin havahtui ja kääntyi hiukan säikähtyneen näköisenä.

— Mitä nyt?

— Minä alennan kaikkien kahdeksannen luokan tyttöjen geometrian numeron ensi arvostelussa, kimitti Leila Kivikko.

— Älä säikytä noin, Leila, pyysi Johannes. — Minä olen Rameaun veljenpojan tavoin erinäisissä tilanteissa kuin pieni lapsi — voisin laskea kaikki alleni.

Maisteri Kivikko yritti tappaa hänet katseellaan, mutta sellaiseenkos sitä pystyisi vaaleansinisillä silmillä! Rehtori sai leivoskimpaleensa kurkusta alas ja kysyi laiskasti:

— Mistä vihat?

— Katso! Leila Kivikko paiskasi vihkot hänen eteensä.

Rehtori Andersson lehteili niitä suu hymynkureessa.

— Geometrinen kuvioitten asemesta Johannes Someron monogrammeja ja lehtien välissä paperinpalasia täynnä yteliä tunteenpurkauksia!

Leila-parka pyyhki nenäänsä ja pommitti Someroa katseilla, jotka oli tarkoitettu vaikuttamaan kuin vaaleansininen kivisade, mutta jotka — saakeli sentään — kilpistyivät toisen sileään naamaan tuhoa tekemättä. Maisteri Johannes oli ylen huvitetun näköinen.

— Minkäs minä taidan kauniille silmilleni? sanoi hän.

— Hyi, Johannes, nauroi rehtori.

— Ennustanpa reppuja matematiikassa ainakin Alli Harvialle, kokeili Leila.

— Paremmiin ei voisi käydä, ihasteli Johannes. — Sitä kauemmin saamme pitää hänet täällä. Se tyttö saisi pyhän Antoniuksenkin kontalleen.

— Nai hänet, Johannes, sanoi rehtori. — Muuten saamme pian siirtää koko tämän naisopiston teatterin palkeille.

Leila Kivikko oli nikahtua. Nenännipukka hehkui kuin hiili ja tippui kuin räystääs sateen jälkeen. Hän lakaisi vihkopinkan kainaloonsa ja marssi ovelle.

Osvald Partanen, piirustuksenopettaja, siirsi ruumiinpainonsa vasemmalle jalalle ja hörähti toisen kerran. Hänen äänensä oli suoraan verrannollinen hänen naamaansa, joka toi mieleen vanhan astmaattisen ruunan.

— Leila rukka, huokasi rehtori. — Hän on onnettomin ihminen, mitä tunnen. Aina epäilevä kade, epäluuloinen, nurja . . . Hänellä ei koskaan ole hyvää sanaa kenellekään. En ollenkaan käsitä, miten hän tulee toimeen.

— Freud sanoo —, aloitti toinen harmaista lehtoreista.

— Freud puhuu roskaa, keskeytti rehtori odottamattoman kiivaasti.

— Miksipä ei Leila tulisi toimeen, tuumi Johannes Somero viattoman näköisenä. — Yhtä hyvä palkka hänellä on kuin meillä muillakin.

Hänkin marssi ovelle.

— Kloppi! äsähti Freudin oppilas.

Tunnin alkaessa oli maisteri Somero kuitenkin tavallista totisempi. Alli Harvian nimen mai-

nitseminen oli siirtänyt tuon tytön hänen alitajunnastaan etualalle eikä hän voinut itseltäänkään kieltää, että Leila Kivikon silmätikki jossa-kin määrin häiritsi hänen rauhaansa ja niin muodoin horjutti hänen »onnenteoriaansa». Maisteri Kivikon arvion mukaan Alli Harvia oli pässinpää, korea vahanukke ja kenties myöskin jazzipiikki, mutta lukijoista tuskin kukaan on niin herkkäuskoinen, että panisi suurta merkitystä kateellisen ikäimmen mielipiteille kanssasisarestaan. Ei, voimme suhtautua paljon luottavaisemmin maisteri Someron huomattavasti intohimottomampaan käsitykseen. Sen mukaisesti monestimainittu Alli todella lähenteli niitä olen-toja, joitten vuoksi eräät miehet luopuvat tupakanpoltosta ja toiset tuhlaavat omaisuutensa räikeänvärisiin kravatteihin.

Johannes Somero tuijotti mieltivänä Alli Harvian kastanjanruskeata (totta kai kastanjan, onhan tyttö tämän teoksen sankaritar) tukkaa. Hänen ajatuksensa olivat niin täydellisesti keskittyneet tyttöön, etteivät edes vähitellen yhä äänekkäämmiksi käyvät nauruntirskahdukset havahduttaneet häntä. Vasta kuin hän tajusi Allin käyneen lämpimämpunaiseksi, luultavasti-

kin tämän itsepintaisen tuijotuksen vuoksi, heräsi hän todellisuuteen ja häpesi. Peittäääkseen hämmennystään hän ärähti:

— Suorittakaa välttämätön tirsruminen väli-tunnilla!

Ja kuitenkin kutkutti hänen miehistä turhamaisuuttaan tieto Alli Harvian vihossa olleista tunteenpurkauksista. Hän oli totisesti luullut, ettei tyttöjen haaveilla ainakaan hänen tunneillaan ollut enää pitkiin aikoihin ollut konkreettimpaa kohdetta kuin hyvä arvosana, tunnonrauha ja mahdollisesti elokuvasankari.

Hitto!

Hän silmäili tyttöjä huultaan pureskellen. Yksitoista tytönpäätä. Alasluotuja katseita, tarkkaavia katseita, tyhjiä ja arvoituksellisia katseita. Ja taaimmassa rivissä muuan pullea neitonen, jonka tukka muistutti kriminnahkakalottia, iski hänelle silmää!

Hän aukaisi kirjansa ja yritti syventyä tehtävänsä. Pari suurella vaivalla sorvattua kysymystä, joista hän osoitti toisen Alli Harvialle. Tämä vastasi päin hongikkoä. Nauraa kikerrettiin. Toivotonta.

Tuskastuneena maisteri murisi:

— Ottakaa esille kynä ja paperia.

Hän vihasi naisia kiihkeästi noin kahdenkymmenen minuutin ajan ja pyyhki heidät sitten ajatuksistaan.

Ulkona ulisi syystuuli kuin sireeni. Se nostatti hiekkapyörteitä kadunkulmauksissa ja lennätteli keltaisia ja punaisia vaahteranlehtiä kattojen yli ikäänkuin kiusatakseen talonmiehiä ja kadunlakaisijoita, jotka syntymäpäivänsä kiroten liikkuttelivat haraviaan ja luutiaan. Johannes Somero nosti takinkauluksensa pystyyn ja painoi derbyhatun tiukemmin päähänsä. Talon nurkalla hän oli törmätä neitoseen, joka hameitaan alaspäin kiskoen pyöri kuin tanssiva dervishi suojatakseen kasvojaan hiekkaryöpyltä. Tietystikin Alli Harvia! Somero pysähtyi äkillisen mielijohteen vallassa. Mitähän jos pistäisi näppinsä tuleen. Jos ei muun vuoksi niin »piruuttaakseen» Leila Kivikkoa, joka kaiketi kohta ilmestyisi portista kadulle, tuota nuhisevaa kauhistusta, josta Freudin oppilas kerran oli sanonut — erehtyen tosin pahasti — että hän saattoi kuulua imettäväisiin vain henkisesti. Hän aukaisi

jo suunsa pysähdyttääkseen tytön, mutta luopui sitten aikeestaan. Kahdeksankolmatta vuotiaan maisterin, joka — jos otaksumme kehityspyramiidissa olevan 100 askelmaa — lepuuttaa itseään jo suunnilleen 75:nnellä, ei totisesti sovi käyttäytyä kuin koulupoika. Hän viskasi tytölle armollisystävällisen hymyn ja alkoi astella ripeästi eteenpäin, puskien hiukan etukumarassa vastatuuleen.

Astumme koputtamatta Johannes Someron huoneeseen Kalliokadun 17:ssä.

Se tekee heti ensi näkemältä, kuten suosituissa romaaneissa sanotaan, kodikkaan ja lämpimän vaikutuksen. Isokokoisella, etelään antavalla ikkunalla on vain yksi varjopuoli — se on niin lähellä maanpintaa, että huoneessa päivisin, puoli-verhoista huolimatta, on vietettävä melkein pä »julkista elämää». Illallahan voi vetää kierrekaihtimen eteen ohikulkijain suureksi pettymykseksi. Hiukan nuhraantunut eikä varsin tilava kirjoituspöytä pyytelee anteeksi olemassaoloaan ikkunan alla, ja melkein sitä vastapäätä haukottelee mustasuinen avotakka. Oven vasemmalla puolella on tärkeän näköinen kirjahylly ja toisella lyhyellä seinällä savunsinisen huovan peittämänä tämän arvokkaan romaanin tärkein tekijä: se

leposohva, jolle maisteri Somero öisin ja joskus päivisin oikaisi viisi jalkaa kymmenen tuumaa pitkän ruhonsa. Ruskahtava matto lattialla, savunsiniset ikkunanverhot, harmahtavat seinät. Pari kirjavaa korupielusta ja kactus. Ei erikoisen tyylikästä, ei erikoisen tyyliä, mutta »cozy», niinkuin engelsmanni sanoo.

Siinä teille interiööri, koska se nyt kerta kaikkiaan on kuvattava.

Huone on nimittäin eräässä suhteessa merkillinen. Se voi yhtä helposti muuttua Harun al-Rashidin linnansaliksi kuin Popocatepetlin rinneeksi. Ja sehän on paljon se. Selitän kohta.

Sanotaan jokaisen ihmisen tulevan autuaaksi omalla tavallaan. Valitettavasti vain aniharva keksii tämän tavan. Johannes Somero kuvitteli sen tehneensä. Hän hymyili lähimmäisilleen: X oli onnellinen Herrassa, Y havitteli korkeata virkaa, Z etsi itselleen enkeliä siipaksi. Maisteri Somero himoitsi enempää. Hän tiesi, ettei ihminen lopultakaan voi olla täysin tyytyväinen, mutta hän käsitti myös, että saattoi olla viittä vaille tyytyväinen, jos sai kaiken, mitä halusi.

Ja senhän ihminen saattoi saada erinäisillä edellytyksillä. Se oli hänen suuri teoriansa.

Edellytykset — ajatusten keskittämiskyvyn ja rikkaan mielikuvituksen — hän omasi.

Sittenpä olikin varsinainen »niksi» itse asiassa sangen yksinkertainen. Tarvitsi vain paiskautua n.s. seslongille, ummistaa silmänsä, valita osa, jota aikoi näytellä, hahmoitella summittainen »toimintasuunnitelma», keskittää ajatuksensa ja siivittää mielikuvituksensa sekä lakaista tie auki taivasta myöten.

Näin oli Johannes Somero aina valmis irtautumaan ympäristöstään. Hän lähti, minne kulloinkin päähän pälkähti ja minkälaisessa hahmossa hyvänsä. Hän oli ollut sankaritenorina Oportossa, kilparatsuna Brisbanessa, Baalin pappina Nini-vessä ja silkkiruusukkeena Maria Antoinetten hiuslaitteessa.

Hänen teoriassaan oli vain yksi vika. Se ei pätenyt enää autuaan horteen muututtua uneksi. Silloin menivät piirustukset auttamatta sekaisin ja maisteri paiskattiin vaikkapa Eedenin yrtingitarhasta minne unen jumalaa halutti. Oma kontrolli päättyi. On näet kirjoitettu: »Herra se on herrallakin.» Ja tämä on niitä suuria totuuksia, joita ei väistä Spenglerkään.

Mutta hyvä näinkin — tahi oikeammin: paras juuri näin.

Johannes Somero makasi sohvallaan, joka öisin palveli vuoteena, ja oli kiukkuinen. Tuossa kiuksussa oli huomattava prosentti häpeäntunnetta, mikä johtui siitä, että suuttumuksen aiheuttajina olivat niin mitättömät seikat kuin Leila Kivikko, Liisankaupunki yleensä ja Seurahuoneella päivälliseksi nautittu sieniomelletti, joka pani vatsan äännelemään samalla tavalla ja yhtä tarkoituksettomasti kuin kissa. Ehkä myös tietoisuus, että takatajunnassa vilkkumajakan tavoin leimahteleva harmaa silmäpari häiritsi häntä. Ajatukset vaappuivat sinne tänne. Hänen tarkoituksensa oli ollut lähteä hengessä valloittamaan Viron kauneuskuningattaren sydäntä, mutta siitä ei syntynyt mitään.

Seinän takana mellastivat leskirouva Siivosen vekarat Onni ja Jonni. Jonni, joka oli nelivuotias ja jonka äännevarastosta vielä puuttui m.m. ässä, joikui yksitoikkoista luritusta, josta maisteri oli erottavinaan loppukerron:

*»Tuupat Kalle Kuttaan tänkyyn,
tuu, tuu, tuu.*

*Tuu patkalle Kuttaan tänkyyn,
tuu, tuu, tuu.»*

Onni, 9-vuotias, säesti häntä rämistämällä uuninpeltejä hiilihangolla ja kiljaisemalla toisi-naan uhkauksen: »Minä sanon mutsille, että sinä laulat tuhmia!»

Alkoi käydä hermoille tuo tuollainen.

Maisteri nousi, kietaisi aamutakin ympärilleen ja meni koputtamaan rouva Siivosen ovelle. Rouva aukaisi itse.

— Herrajess, lapset ovat lapsia, puolusteli rouva Siivonen hymyillen. Kaipa nyt tuonver-taisen melun sietää.

— Siedän melua niin kauan kuin saatan kuulla omat ajatukseni, sanoi maisteri, — mutta nuo pojat tekevät senkin mahdottomaksi. He vievät voiton ampuvasta haupitsipatteristakin.

Hän kääntyi ja jätti rouvan paheksuvasti pu-distelemaan päätään.

Meteli lakkasi kuitenkin vähitellen ja parin pulverin avulla sai maisteri itsensä viritetyksi siihen kuntoon, että sai hengessään vedetyksi smokingin ylleen. Kädenkäänteessä siirtyi hän sitten Tallinnaan.

II.

AVIOLIITON HASARDIPELI.

Jaanin kirkko hajosi kuin saippuakupla ja Johannes Ferdinand Somero huomasi hämmästykseseen istuvansa kurjan vuodepahasen laidalla kurjassa huoneessa.

Hänen yllään oli tumma, ahdas samettinuttu, jonka hihoista pilkisti likainen pitsiröyhelö, ja housujen paikalla oli vaatekappale, joka muistutti kahta yhteenneulottua, tyhjäksi puhallettua arbuusia.

By Jove! Hänhän oli viskautunut ainakin kolmesataa vuotta ajassa taaksepäin.

Vuoteella hänen vieressään oli miekka. Hän otti sen hitaasti hyppysiinsä ja tarkasteli sitä arvostelevasti. Kömpelö hammastikku. Kahvaan oli raaputeltu nimi. *Sir John Somers!*

Ahaa. Hän oli siis hieno herra, vaikka ulko-

kuori olikin kuin Naukumaijan pojalla. Ajatukset alkoivat selvitä ja muisti palata.

Hänhän oli lähtenyt joitakin vuosia sitten Tweed-joen takaa Englantiin köyhänä, mutta hyveellisenä. Hänen hyveensä olivat kuitenkin olleet sitä laatua, joka aina on ollut huononlaisessa kurssissa markkinoilla, joten menestyksestä ei kannata puhua. Nimi ja sukuperäkään eivät olleet merkinneet mitään. Neitsytkuningattaren aateloimat nousukkaat tunkeilivat kaikkialla. Kaksi vuotta lähtönsä jälkeen — tarkemmin sanoen A. D. 1594 — oli hän löytänyt itsensä pennittömänä Lontoosta ja se oli siihen aikaan suunnilleen yhtä lystiä kuin nykyisin. Hän ymmärsi, että hänen oli käännettävä purjeensa, jos mieli elää, ryhdyttävä ulvomaan susien mukana, omaksettava valikoima paheita tai ainakin luovuttava useimmista hyveistä, ellei halunnut joutua nälkäkuoleman uhriksi tai vankilaan.

Sukulaisuussuhteisiin ja tuttavuuksiin vedoten oli hän onnistunut velkaantumaan korviaan myöten puolen vuoden aikana. Ja tänään hän heräsi sekä mieleltään että asultaan sangen kurjassa kunnossa muutamassa majatalossa Greenwichin kylässä lähellä Lontoota.

Maisteri kirosi. Sanat kajahtivat omituisen tuttuina ja kuitenkin naurettavan outoina hänen korvissaan. Hän kopeloi viittaansa ja housujaan löytääkseen taskun ja savukelaatikon, mutta muisti sitten, että savuke oli vielä tuntematon käsite, ja kirosi uudestaan. Huoneen ainoan ikkunan luukut lenkkuivat kolahdellen tuulessa ja silloin tällöin lennätti tuulenpuuska sadepisaryöpyyn ikkunasta aina vuoteeseen asti. Thames oli harmaan usvan peitossa eikä ulkosalla näkynyt ristin sielua. Hiljaisuuden rikkoivat vain saateen ropina ja kattilain ja lautasten kalina seinän takana.

Maisteri ajatteli Fleetin velkavankilaa ja The Sponge Housea, jotka nykyisin olivat alituisena uhkana, ja manasi Raleigh'n ja Essexin jaarlin paljon kuumempaan paikkaan kuin Espanjaan, jota kohti nämä uroot olivat lähteneet samoamaan. Hän oli yrittänyt päästä mukaan niin itsepintaisesti, että ne sukulaiset ja tuttavat, jotka olivat koettaneet hankkia hänelle jonkinlaista aatelismiehen arvoa ja asemaa vastaavaa tointa joko armeijassa tai laivastossa, saivat hänestä kyllikseen lopullisesti, mutta turhaa oli ollut kaikki touhu. Neitsytkuningatar ei ollut koskaan

kallistanut hänelle korvaansa. Tuo pitkänenäinen, teräväleukainen vanha nainen, joka värjättyine hiuksineen ja harvoine, mustuneine hammastarhoineen yhä vielä oli yhtä turhamainen ja imartelulle altis kuin koreampina päivinään, ei ollut koskaan antanut hänelle anteeksi sitä jokseenkin suorasukaista arvostelua Hänen Majesteettinsa persoonasta, jonka muuan sir Johnin pikkuserkku kerran varomattomasti oli välittänyt hallitsijattarelleen.

Maisteri huokasi ja sipaisi sormillaan sänkisiä poskiaan. Mitä tehdä? Hänen kukkarossaan oli pari shillinkiä, luoton laita oli jo täällä majatallossakin niin ja näin, ja puku oli siinä kunnossa, ettei se juuri kantajaansa suositellut. Pitsikaulus oli likainen ja repeentynyt, mustassa samettinutussa oli muistoja huonoista kastikkeista ja melkein yhtä huonoista viineistä ja hattu — jukoliste!

Hän nousi ja kolisteli pahantuulisena tarjoiluhuoneeseen.

Sade lakkasi melkein samassa kuin hän oli lopettanut ateriansa. Kulautettuaan haarikasta viimeisen viinitilkan suuhunsa ja viskattuaan sakat lattialle hän heitti mustan, keltaisilla kie-

lekkeillä kirjaillun viittansa vasemmalle hartialle, painoi ränsistyneen hatun päähänsä ja lähti ulos, suunnaten askeleensa rantaan. Ulkolaitamoottorilla tästä olisi päästellyt Lontooseen kädenkäänteessä, mutta ulkolaitamoottorit olivat runsaan kolmensadan vuoden päässä. Piti tyytyä eräseen toimetttomaan nuorukaiseen, jonka soutuvene oli vielä kömpelötekoisempi kuin mies itse.

Maisteri kävi yhä alakuloisemmaksi, mitä lähemmäksi kaupungin keskustaa tultiin. Heidän sivuttaessaan Towerin tuntui hänestä kuin olisi tuo mahtava linna näyttänyt suunnattomalta hämähäkiltä, jonka mieliruokiin kuuluivat hänen kaltaisensa orvot pirut. Mustainveljesten sillan korvassa hän lopulta nousi rannalle ja viskasi soutajalleen shillingin, jonka tämä tunki suureen suuhunsa. Kaduilla liikkui runsaasti ihmisiä ja ikäänkuin heitä häpeillen hän kumarassa ja nopein askelin livahti Farringdon-tielle, missä Sinisen Porsaan kapakka oli hänelle entuudestaan tuttu piilopaikka. Siellä hän nyt päätti odottaa aamun tuloa lähteäkseen vielä ennen päivännousua master Giles Trehernen asuntoon Bloomsbury Squaren varrella. Giles oli kaiketi ainoa hänen äveriäistä tuttavistaan, joka ei vielä

ollut lopullisesti kääntänyt hänelle selkäänsä — kentiespä sentakia, että sir John sattumalta oli saanut tietoonsa Trehernen valonaran toiminnan Babingtonin salaliiton aikana.

Ei ollut hauskaa lähteä kirpeään tuuleen kalpeana aamuhetkenä, mutta minkäs teit? Elisabetin aikana oli sir Johnin tapaisen miehen viisainta olla näyttäytymättä ihmistungoksessa. Vartiosotilaat kävivät hanakasti miehen kimppuun varsin vaatimattomistakin syistä. Olipa tapahtunut, että muuan master Clifford jokin aika sitten oli pidätetty »rikollisen ulkomuotonsa takia» — hänellä kun sattui olemaan n.s. kukka-kaalikorvat. Eräs toinen raukka oli päässyt Tyburnin vankilaan, koska hänen nenänsä punoitti liikaa, jotapaitsi tuomarit totesivat, että osia hänen aivoistaan puuttui (!), mikä lisäsi rangais- tusta huomattavasti. »Queen Bess» oli ankara akka — ihmekö, että monet häntä vihasivat? Eräs näistä, raju Lethington, oli sanonut mieli- vänsä »istuttaa Elisabetin hännälleen, kunnes ulisisi armoa kuin ruoskittu koira.»

Giles Treherne oli kotona, mutta suuttui, kun maisteri herätti hänet makeimmasta unesta. Sir John ei ollut milläänkään, vaan riensi päästä-

mään valoa valtavaan makuuhuoneeseen. Sit-
ten hän viskautui kirjaillulla nahkapieluksella
pehmustettuun nojatuoliin.

— Paholaisen neititätikö sinut on lähettänyt
tänne tähän aikaan vuorokaudesta? marisi mas-
ter Treherne vyöryttäen sata kiloan kyynärpänsä
varaan. Vuoteen vieressä olevalta pöydältä hän
sai kurkoitetuksi käteensä viinikarahvin ja hopea-
pikarin, ja kaatoi jättiläisryypyn vatsansa poltta-
vaan erämaahan. Hän katseli sir Johnia äkäisesti
vasemmalla silmällään — oikea oli silmäluomen
peitossa. Sille hän ei muuten voinut mitään,
tuo silmäluomi kun jostakin syystä nousi ja las-
keutui kysymättä omistajan mieltä.

— Ei paholainen eikä hänen tätinsä, vaan kil-
juva hätä, vastasi maisteri synkkänä. Toisen
roikkuva silmäluomi ei tuntunut rohkaisevalta.

Master Treherne tuijotti hetken seinällä riip-
puvaa maalausta — eleganttia muotokuva, ja
jonka Holbein oli maalannut hänen isoäidistään
ikäänkuin toivoen siltä apua.

— Sama vanha juttuko, vai jotakin pahempaa?

— Sama, entistä pahempaa. Minulla ei ole mi-
tään elämismahdollisuuksia. Hermoni ovat lopussa.
Minä olen kohta valmis epätoivoisiin tekoihin . . .

Master Treherne kääntyi selälleen ja risti hurskaasti kätensä vatsalleen.

— Annan sinulle Pyrrhon neuvon, sanoi hän. — Ota esimerkkiä siasta. Se pysyy tyynenä ja huolettomana kaikissa myrskyissä.

— Damn you!

John Somers nousi tuskastuneena tuolista ja käveli pari kertaa huoneen poikki pysähtyen avotakan luo. Hän otti sen reunustalta lasisen, taidokkaasti tehdyn hevosenkuvan ja käänteli sitä hyppysissään.

— Sinun on autettava minua, Giles, ja tällä kertaa niin että todella pääsen pinnalle taas.

Giles Treherne hymyili ja tuijotti lievästi puhdasta ukkovarvastaan, joka pilkisti silkkipeitteen alta. Toinenkin silmä oli jo hieman näkyvässä.

— Lähdetkö Lontoosta, jos saat guinean? kysyi hän.

Rasahdus. Lasihevonen oli lentänyt takan kylkeen tuhansiksi sirpaleiksi.

Master Treherne poukahti istualleen.

— Mitä helvettiä sinä teet? karjui hän. — Olen maksanut tuosta taideteoksesta kokonaisen omaisuuden. Se oli arvokkaampi kuin paras ratsuni.

— Puhu pukille! Tottakai lasihevosella ja elävällä hevosella sentään on ero.

— On. Elävässä hevosessa on paljon vähemmän työtä!

— Minun henkeni sentään lienee arvokkaampi kuin hevosen, olipa se sitten elävä tai keinotekoinen. Sinun *on* autettava. Muistahan Babingtonia . . .

— Kiristäjä! Treherne narskutti hampaitaan. Mutta sitten hän yht'äkkiä tyyntyi ja silmäluomi lipsahti jälleen alas. Hän otti toisen aamunaukun ja näytti miettivän.

Maisteri oli jälleen istuutunut.

— Giles, sanoi hän, sinä tiedät, että olen pyrkinyt pääsemään vaikeuksistani kunniallisella tavalla. Ehkä jokin sihteerintoimi sittenkin olisi saatavissa . . .

— Ja se sinua auttaisi. Ei, poikaseni. Mutta voisithan naida Katherine Bodleyn.

— Tuon lehmän?

— Entä sitten? Monet eläimethän ovat meitä kauniimpia — »a multis animalibus decore vincimur».

— Jätä typerät sukkeluutesi.

Mutta Treherne oli nyt saanut aatoksen. Hän

ponnistausi istualleen ja silmäluomikin rävähti auki.

— Man alive! huudahti hän. — Tunnethan Lucie Cravenin?

— »Avuliaan Lucyn?» Mitä sinä tarkoitat?

— Siinä oljenkortesi ja korsi, joka kestää. Kuulehan nyt! Lainaan sinulle riikinkukon höyhenet. Otat päällesi öykkäriin muodon ja menet Lucyn luo. Tiedäthän hänen talonsa Holbornissa. Pikku sopimus vain ja hän hankkii sinulle kädenkäänteessä aviosiipan, joka parhaassa tapauksessa on kullannuru muussakin kuin yhdessä suhteessa. Saat heittää Fleetin velkavankilan, härskit kalaamiaiset ja muut murheelliset asiat mielestäsi. Mistress Craven on pelastanut enemmän sieluja tässä kaupungissa kuin sata messua, ja verrattomasti paljon enemmän ruumiita kuin »köyhien ystävä» Goale.

Tällainen ratkaisu oli totta puhaksemme joskus väikkynyt sir Johninkin mielessä, mutta hän oli aina työntänyt ajatuksen syrjään perin vastenmielisenä.

— Ajatteles, haaveili Treherne, kuinka ihanaalta tuntuisi, kun pääsisit karhuistasi, kun voisit elää aatelismiehen elämää, kun sinulla

olisi oma lämmin luola, jonka voisit sisustaa upeasti ja . . .

— Jos minulla olisi lämmin luola, pistäisin sinne korkeintaan ketun, murisi maisteri John. Master Treherne menetti malttinsa.

— Laputa Hadekseen, huusi hän, koska sinulle ei mikään kelpaa.

Maisteri meni pöydän luo ja otti ryyppyn. Sanotaan, että sama viini, joka maistuu makealta terveen suussa, maistuu sairaan suussa karvaalta, mutta palturiahan puhutaan niin paljon. John Somers tunsu itsensä sekä sielullisesti että ruumiillisesti kuolemankandidaatiksi, mutta naukku solui hänen kurkustaan kuin kynnetön kissanpoika. Se maistui niin hyvältä, että hän kaasi toisen sen seuraksi ja tovin kuluttua oli hän valmis tarkistamaan kantansa Trehernen ehdotuksen suhteen.

Treherne nousi vasemman kyynärpäänsä nojaan, katsoi maisteria ikäänkuin arvioiden ja sanoi:

— Mies parka — sinua ei olisi vielä tarvinnut päästää ulos ilman äitiäsi — — — mutta . . .

— Älä höpise. Käydäänhän asiaan — ei tässä muukaan auta.

Mikäs siinä? Ryhdyttiin pohtimaan ajatuksen toteuttamista.

Maisterin mieli oli melkein yhtä kevyt kuin hänen kukkaronsa — sellainen on ihminen — kun hän hopealla kirjaillussa puvussaan ja partasuittuna astui mistress Cravenin valkeaan, punertavilla ristilaudoilla koristettuun taloon Holbornin puolella. Hän sai odottaa hyvän tuokion avarassa huoneessa, seuranaan harvinainen lintu, jota sanotaan papukaijaksi, ennenkuin talon emäntä näyttäytyi. Ja kun tämä lopulta saapui, toivoi sir John heti, että olisi kiertänyt talon mahdollisimman kaukaa.

Mistress Lucy ei ollut houkuttelevan näköinen. Naamastaan päättäen hän oli ollut monessa liemessä. Se muistutti punertavaa savimöykkyä, joka huolimattomasti on jätetty päivänpaisteseen halkeilemaan. Ja kun hän avasi suunsa, toivoi hartaasti, että hänet olisi luotu maailmaan suuttomana. Hänen puhetavastaan saattoi päätellä, että hän kuului niihin, joitten intohimona on viskellä pöytäkalustoa lähimmäisensä päähän, milloin sattuvat suuttumaan. Hän esiintyi

suurella varmuudella, etten sanoisi suorastaan hävyttömästi, mutta kuningatarhan siinä suhteessa itse antoi esimerkin. Jos hän kuullessaan sir Johnin nimen löysi muistinsa tietosanakirjasta muitakin kuin mairittelevia tietoja, varoi hän kuitenkin visusti paljastamasta niitä punastelevalle ritarille.

Vaihdettiin muutamia kohteliaisuuksia, minkä jälkeen istuuduttiin. Mistress Craven pisti pöydällä olevasta rasiasta sokeroidun kirsikan harvahampaiseen suuhunsa ja tuijotti asiakastaan kysyvästi.

Maisteri katseli pitkin seiniä ja ryiskeli.

— Onko nimeni ehkä tuttu, mistress Craven? kysyi hän sitten.

— Kukapa ei olisi kuullut uljaista Somerseista? hymyili mistress Craven suunnilleen yhtä viehättävästi kuin painajaisuni.

— Hm. Uljaista ehkä muinoin, mutta nyt sangen koinsyömistä — tarkoitan köyhistä. Pelattu ja rellestetty — tarkoitan: eletty säädyn mukaisesti, kunnes on mennyt talo ja tavara. Miespolveen emme ole hallitsijalta saaneet kokea muuta kuin epäsuosiota (Jumala siunatkoon kuningatarta siitä huolimatta), ja tähän tiedätte, mitä sellainen meikäläiselle merkitsee.

— Ymmärrän.

Maisteri tunsu optimisminsa vähenevän hitaasti, mutta varmasti.

— Minua, pitkitti hän, ei tämä sattuman varassa eläminen enää miellytä. Olen nuori vielä ja mielisin tarttua elämän onnen maljaan minäkin.

— Teidän tarvitsee vain kurkoittaa kättänne.

John Somers loi häneen kauhistuneen katseen, mutta naurahti väkinäisesti ja sanoi:

— Pelkäänpä, että käsivarteni on liian lyhyt.

— Ja tarvitsette siis apua? arvaili mistress Craven. Hän antoi luumun tehdä seuraa nielemälleen kirsikalle.

— Niin, myönsi maisteri. Koko Lontoo tuntee hyvän sydämenne, rouva, ja siihen luottaen olen minäkin saapunut tänne. Kaipaam suoraan sanoen avioliiton rauhaisaan satamaan.

— Kukapa ei sinne kaipaisi? huokasi mistress Craven ja tarkkasi häntä pää kallellaan, silmät sikkarassa.

— Ah, niin. En vain ole vielä tavannut sitä jaloa neitoa, joka sopisi kumppanikseni.

Toinen tuijotti häntä epämiellyttävällä tavalla, ja sir Johnista alkoi tuntua kuin istuisi hän muurahaispesässä.

— Tunnetteko lady Joan Bramfurdin? kysyi mistress Lucy.

— En.

— Hän on viehättävä ja nuori.

— Ja arvatenkin rikas? kysyi sir John hiukan toivehikkaammin.

— Enpä voi sanoa sitä. Ei, rikas hän ei ole.

— Sitten hänestä on minulle yhtä vähän iloa kuin mykästä säkkipillistä, sanoi sir John. — Minun onneni on ostettavissa vain paljolla rahalla.

— Ehkäpä Anne Carrington suostuisi . . . , mietti mistress Lucy. — Hän on ainakin rikas. Kuulkaapa, minä ylläpidän muuatta kerhoa. Tarvitsen sitävarten 500 guineaa. Jos Anne Carrington kohdattuaan teidät suostuu avioliittoon kanssanne, saanee kerhoni tuon summan teiltä.

— Tietysti.

He alkoivat suunnitella tapaamista.

Yleisen mielipiteen mukaan Anne Carrington oli kaunis. Ilmeisestikin yleinen mielipide häneen nähden kuurni hyttysiä ja nieli kameeleja, sillä hän oli pitkä ja tanakka ja näppylänaamai-

nen. John Somersin mielestä rajoittui hänen kauneutensa hänen omaisuuteensa, mutta parempi sekin kuin ei mitään. Paljon parempi. Ja koska hän oli samaa mieltä kuin kuusikymmentä vuotta myöhemmin muuan La Rochefoucauld-niminen pessimistinen äijä, nimittäin, että »on olemassa hyviä avioliittoja, mutta ei suloisia», käänsi hän katseensa näppylöistä ja suuntasi sen rahapusseihin. Hän oli valmis kauppaan.

Anne Carrington ei antanut heti mitään lopullista vastausta. John Somers katsoi voitavansa pitää tätä puolittaisena myöntymyksenä ja riensi jokseenkin tyytyväisenä Bloomsbury Squarelle.

Giles Treherne oli lähdössä ratsastamaan. Soames, palvelija, kiinnitti paraikaa valtavia kannuksia hänen saappaisiinsa, kun maisteri säntäsi huoneeseen.

— Pyhä Aaron! huudahti Treherne. — Mitä sinä vielä haluat? Kaksi päivää sitten puetin sinut kiireestä kantapäähän kultaan ja purppuraan ja lähetin sinut »Avuliaan Lucyn» luo, luullen päässeeni sinusta rauhaan. Ja nyt ryntäät tänne taas kutsumatta, ilmoittamatta. Soames, sinä kuolleista noussut muumio, mitä siinä toljo-

tat? Painu takaisin helvettiin! No, sir John, asiaan, ja nopeasti!

Maisteri oli paiskautunut suureen nojatuoliin ja hengitti kiivaasti.

— Juttu on selvä.

— Mikä juttu? Master Gilesin rento silmäluomi värähteli.

— Naimiskauppa.

— Kuka on onnellinen?

— Ei kukaan. Mutta tyytyväisiä taidamme olla kumpikin, nimittäin Anne Carrington ja minä. Ynnä eräät velkamieheni.

— Anne Carrington? Master Giles putosi istuolleen nahkapehmustaiselle penkille ja katsoi toista suu avoinna. — Anne Carringtonin ympärillä hän suorastaan kihisee miehiä.

— Heistä voi vain yksi tehdä hänestä lady Somersin, sanoi sir John otsaansa kurtistaen.

Toinen hirnui, niin että seinät kajahtelivat.

— No, onneksi olkoon, ähkyi hän sitten. Milloinka häät vietetään?

— Ensi kuussa, tokaisi maisteri umpimähkään.

— Ja »Avulias Lucy» tulee tietysti esiintymään *in loco parentis* yhdessä holhoojaukon kanssa! Hihhih! Mun päiviäni! Panenpa vetoa sata pun-

taa lampaan papanaa vastaan, ettei tuosta kaupasta lopultakaan tule mitään.

— Saat sen papanan hopearasiassa. Mutta sitä ennen kaiketi voit lisätä velkataakkaani viidelläkymmenellä punnalla.

— Eipä tässä muu auttane.

Sir John sai Anne Carringtonin myöntävän vastauksen mistress Cravenin välityksellä. Annea itseään hän ei saanut tavata. Sovittiin hiljaisesta vihkimistilaisuudesta St. Maryn kirkossa — ei loistavia häitä, ei vieraita. Niin oli kummastakin parasta.

Kesäkuun 19:nä se sitten tapahtui. Maisteri odotti Giles Trehernen käsivarteen nojaten kirkon keskikäytävällä morsiantaan, joka saapui täsmälleen määrättynä aikana kahden nuoren naisen ja vanhan äijänkäppyrän, joka esiteltiin holhoojana, seurassa. Mistress Cravenia ei näkynyt. Morsian oli pukeutunut runsaasti kirjailtuun, valkeaan brokaadipukuun ja hänen kasvonsa olivat niin tiheän hunnun peitossa, että sen takaa vain silmät häämöittivät. Maisterista hän näytti vieläkin tanakammalta kuin ensi ker-

ralla tavattaessa, mutta sehän saattoi olla puvun syy. Hän otti kumartaen Annen käden omaansa.

Toimitus oli pian ohi. Onniteltiin. Tuokiota myöhemmin istuivat vastaviihityt kahden Giles Trehernen vaunuissa, jotka maisteri oli lainannut.

Oltiin ääneti. Maisteri tunsu itsensä hämmennyneeksi ja kiusaantuneeksi. Lady Anne hypisteli pukuaan.

— Poistakaahan toki huntunne, että saan nähdä kasvonne, pyysi maisteri lopulta kohteliaasti.

Lady Anne epäröi tovin, mutta veti sitten äkkinäisellä liikkeellä hunnun kasvojensa edestä.

John Somers tuijotti häntä kuin olisi yhtäkkiä tullut hulluksi. Hän ummisti silmänsä, aukaisi ne taas ja uskoi. Hän tunsu ihon kasvoillaan pingoittuvan raivosta. Silmissä säkenöi ja pää humisi.

Lady Anne ei ollutkaan lady Anne. Hän oli — Lucy Craven! »Avulias Lucy!»

— Goddam!

Karjaisten tarttui hän vaimonsa käsivarteen.

— Mitä tämä merkitsee?

Lucy oli hetken hiukan säikähtyneen näköinen, mutta hymyili sitten.

— Annea jänisti viime tingassa. Mutta enhän minäkään ole köyhä, lohdutti hän.

Maisteri kykeni vain läähättämään.

Seuraavassa tuokiossa puristivat Lucyn käsi-varret hänen kaulaansa rautarenkaan tavoin ja hän kuuli kynsilaukalta tuoksahtavan kuiskauksen:

— Suutele minua!

Maisteri Somero heräsi hätkähtäen ja hiessä kylpien. Tovin hän tuijotti ympärilleen aivan tyhmänä. Mutta avotakka, joka nauroi hänelle musta kita ammollaan, ja seinälle ripustettu Mona Lisa (joka oli leikattu joululehdestä ja asianmukaisesti kehystetty) pirullisine hymyineen saivat hänet pian vakuutetuiksi siitä, että kaikki oli ollut unta.

Maisteri huoahhti. Hän ei tietenkään pannut mitään merkitystä uniin . . . unet olivat unia . . . helkkarissa . . . mutta . . .

Suututti sittenkin. Maisteri kirosi ja haparoi sukkiaan vuoteen vierestä.

Vasta kun hän ajoi partaansa, alkoi häntä naurattaa. Itse asiassahan tuo uni oli jonkinlainen »mene tekel», joka vain vahvisti hänen vakau-

mustaan *hänen* onnenteoriansa paremmuudesta muitten ihmisten käsitysten rinnalla.

Siinä nyt taaskin nähtiin, mitä hasardipeliä avioliitto on.

Häntä puistatti.

III.

»HUOMATTAVA YHTEISKUNNALLINEN ASEMA . . .»

Nuoruus on ohimenevä tauti erilaisine taudinpuuskineen, joista muuan oireellisimpia on eriskummallisten elämänmausteiden himo.

Johannes Someron niinsanoakseni sinappi oli harhaileminen mielikuvituksen aidattomalla niityllä, mikä homma erään filosofin mukaan johtuu sielun joutilaisuudesta. Olipa tuon laita nyt miten hyvänsä, missään tapauksessa se ei ollut tähän asti pahasti haitannut maisterin tahtia, ja huolettomana ja tapansa mukaan hieman ironisen näköisenä (mikä oli puoleksi itsetiedotonta poseeraamista) saapui J. F. S. tänäkin aamuna kouluun.

Hän oli lähtenyt kotoa tavallista aikaisemmin ja kävellyt ripeästi, niin että opettajien huone vielä oli aivan tyhjä hänen saapuessaan. Sytyt-

täen savukkeen hän otti pöydältä aamulehden ja syventyi pääkaupunki-kirjeenvaihtajan teatterikronikkaan.

Tuokiota myöhemmin saapui Leila Kivikko. Hän tervehti niukasti ja tuntui epäröivän, jäisikö ollenkaan huoneeseen, mutta istuutui sitten ja alkoi selailia jotakin kirjaa. Somero pani pois lehtensä.

— Joko olet leppynyt? kysyi hän, ja katui samassa sanojaan, sillä Leila-neidin lihavat posket alkoivat täristä kiukusta ja nenän päähän ilmestyi pisara.

— Anna minun olla rauhassa!

— Herrankies, ole vain, minun puolestani.

— Sinun puolestasihan minä en saakaan olla rauhassa, kimitti Leila. — Koko tämä koulu tuntuu kieppuvan sinun ympärilläsi kuin maa aurin gon ympäri. Työ häiriytyy, ainaista mieliharmia, kurittomuutta . . . Miksi et taivaan tähden siirry täältä pois tai ainakin mene naimisiin? Viilentyisivät kai nuo kamalat tytönräpäkät hiukan . . .

— Kovastipa minun naimattomuuteni sinua hermostuttaa.

— Se hermostuttaa vielä enemmän kahdeksannen luokan tyttöjä.

— Jätetään tämä, sanoi Johannes, joka alkoi närkästyä. — Minä *en* mene naimisiin. Minun vaimoni on käynyt samoin kuin sinun miehesi — hän kuoli jo pienenä.

Leila Kivikko hypähti jaloilleen ja huusi:

— Sinä itserakas, raaka . . . penikka!

Hän ryntäsi huoneesta ja rämäytti oven kiinni jäljessään.

Somero kohosi puoliksi tuoliltaan, mutta istuutui jälleen ja kohautti olkapäitään. Tuolla ikäimellä oli kertakaikkiaan aivan ainutlaatuinen kyky ärsyttää häntä. Hän vilkaisi kelloaan. Vielä kymmenen minuuttia aikaa. Hän tarttui jälleen lehteensä.

Ville Lehtonen, ruotsinkielen nuorempi lehtori, astui huoneeseen kakkuloitaan pyyhiskellen.

— Morjens!

— Terve!

Somero ei pitänyt Lehtosesta. Hän ei pitänyt kenestäkään juuri nyt. Hän nousi ja lähti käytävään. Tässähän ehtisi vielä vaikkapa kiertämään korttelin. Ei, muut olivat tulossa ja tietysti joku pysähdyttäisi hänet ja alkaisi puhua pötyä. Hän ei ollut keskustelutuulella. Kivikko

suututti häntä ja se viimeöinen unikin alkoi närkästyttää uudelleen.

Hän käveli käytävää alaspäin ja meni kirjastoon, sytytti uuden savukkeen ja alkoi tuijottaa ikkunasta kadulle. Tytöt näkyivät jo rientävän yksitellen ja ryhmissä kohti opinahjoa. Joku sattui vilkaisemaan ikkunaan ja nykäisi vierustoveriaan. Maisteri vetäytyi taaksepäin.

Yhtäkkiä kuului huoneen perältä koputusta. Sieltä johti ovi pikku komeroon, jossa oli vain yksi istuin ja paperipinkka seinässä.

Somero lähestyi ovea ja kysyi:

— Mikä hätänä?

Hetkisen hiljaisuus. Sitten valitti tukahtunut ääni:

— Minä en saa tätä ovea auki.

Somero tarttui ovenkahvaan ja veti, mutta turhaan.

— Herran tähden, ei saa, huusi ääni sisäpuolelta ja ääni oli Leila Kivikon. — Hae joku naisopettajista auttamaan, tai vaikkapa joku tyttöistä.

Somero meni käytävään ja kutsui erästä kuudesluokkalaista. Mentiin uudelleen reistailevan oven luo. Tyttö näpläili lukkoa — se oli tuollai-

nen nikkelöity vehje, jossa on sisäpuolella salpa ja ulkopuolella laatta, joka ilmoittaa, onko ovi »kiinni», vaiko »auki» — mutta ovi ei auennut. Maisteri Kivikko oli hiljaa kuin hiiri loukussa.

— Minä haen vahtimestarin, sanoi Somero.

— Mutta kukaan muu ei saa tulla tänne, uikutti ääni sisäpuolella.

Vahtimestarikaan ei voinut ovelle mitään. Lopulta seisoivat sen edessä hänen lisäkseen Somero, kuudesluokkalainen, maisteri Lehtonen ja rehtori Andersson. Ihmeteltiin.

— Aukihan se on saatava, sanoi rehtori.

Lehtonen tarttui kahvaan ja kiskaisi. Ja ovi aukesi rytisten.

Sisäpuolella seisoivat Leila Kivikko jäykkänä kuin puujumala ja hänen silmänsä harittivat kuin humalaisen. Mutta sitä kesti vain hetken. Hänen kasvonsa muuttuivat sinipunaisiksi ja nenä paistoi niitten keskellä kuin rubiini. Hän muistutti jonkinlaista karrikoitua Medusaa.

— Tämä on sinun syytäsi, kirkui hän Some-rolle. — Jos minulla olisi revolveri, niin ampuisin sinut.

— Leila, Leila, naurahteli rehtori.

Kuudesluokkalainen hiipi sydän pompottaen huoneesta.

— Myrkytä hänet mieluummin, neuvoi Lehtonen. Blumensteinin siirtomaatavarakaupasta saa ostaa tehokasta myrkkyä, jos pyytää hepreakielellä sitruunasoodaa.

— Ss, sh, hillitsi rehtori.

— Si-sinä suututit minut, niin että minun oli tu-hu-ltava tänne itkemään — yy — — —, uikutti Leila. — Ja nyt minä olen komprometteerattu.

Somero raaputti leukaansa.

— Tarkoitatko, että meidän nyt olisi mentävä naimisiin? kysyi hän.

Rehtori purskahti nauruun voimatta hillitä itseään, mutta Lehtonen käänsi onnettomalle virkasisarelleen odottamattoman hienotunteisesti selkänsä. Ehkä häntäkin nauratti.

Leila Kivikko oli sokean raivon vallassa.

— Menkää ulos, kiljui hän hölmistyneen näköiselle vahtimestarille, joka sen enempää aikailematta meni ulos. Ja sitten hän kääntyi Someroon.

— Sinä kadut vielä katkerasti käytöstäsi minua kohtaan, ennusti hän.

— Kaikkea muuta kadutaan, paitsi nuorena naimista, sanotaan sanassa.

— Lopettakaa jo, kyllästyi rehtori vihdoinkin. Mutta sitten hän taas naurahti.

— Tiesinhän, että tästä tulisi vaiherikas päivä, sanoi hän. — Panin aamulla hampaat ylösalaisin suuhuni.

Leila Kivikon syytökset Johannes Someroa vastaan olivat tietysti aivan aiheettomia. Ne olivat suorastaan naurettavia. Mutta sellainen hän oli. Tähän saakka olivat heidän suhteensa olleet kuin kiukkuisen kotikissan ja ison, hieman leikkisän koiran. Tämänjälkeen muuttui Leila raivokkaaksi villikatiksi, joka vaani jokaista tilaisuutta päästäkseen raapaisemaan ja samalla, jos mahdollista, myös sylkäisemään. Johanneksen, kahdeksannen luokan tyttöjen ja erinäisten muittenkin ihmisten elämä muuttui pienoishelvetiksi, jossa Leila Kivikko hoiti halstaria. Rehtori yritti saada hänet sairaslomalle pari kertaa, mutta peräytyi Leilan uhatessa tehdä julkisia paljastuksia »organisoidusta kiusanteosta». Koko pitkän talven saivat Alli Harvia ja hänen luokkatoverinsa totisesti tuta käyvänsä koulua. Leilamaisteri kidutti heitä siinä määrin, että kirjoituksissa sitten kävi niinkuin kävi.

Vain kaksi läpäisi. Eikä heistä kumpikaan ollut Alli Harvia. Johannes Somero tiesi olevansa suhteellisen viattomana syynä tähän ja oli sen vuoksi kaksinverroin pahoillaan. Hän koetti näyttää sileää naamaa, mutta hänen sisimmäsään kiehui kuin Etnan uumenissa. Leila Kivikko oli »hajoittanut hänen leikkinsä» jättämättä kiveä kiven päälle.

Someron rauha oli tipotiessään. Kuukauden päivät hän hautoi illat pitkät naisen pahuutta. Seikkailut mielikuvituksen maailmassa jäivät.

Eräänä iltana kesäkuussa, muutamia päiviä ennen kesälomalle lähtöään, hän sulatteli päivällistään istuen syrjäisellä penkillä Rantapuistikossa. Sattuma lähetti sinne myös Alli Harvian, joka odottamatta sai kovan kohtalonsa aiheuttajan seuralaisekseen. He kävelivät pari kertaa käytävän päästä päähän tietämättä oikein kumpikaan, mistä puhuivat, ja sitten istuuduttiin penkille yhä edelleen hämmennyksen vallassa.

Somero mietti hetken ja teki päätöksen, jonka hylkäsi, mutta tovin kuluttua hyväksyi. Hän heitti hiiteen pedagogiikan kirjoittamattomat lait ja selvitti tytölle eräitä asioita niin hyvin kuin taisi.

— Maisteri Kivikolle, sanoi hän, täytyy antaa paljon anteeksi. Hänenlaisensa katkeroituneet, pessimistiset luonteet ovat onnettomimpia, mitä ajatella saattaa. Ja myönnättehän itsekin, että olette tahallanne kiusanneet häntä, muun muassa piirtelemällä vihkoihinne — hm — kaikenlaista asiaankuulumatonta ja . . .

Somero alkoi änkyttää ja hikoilla. Tyttö tarkkasi häntä silmäkulmastaan ja pureskeli huuliaan. Tuo mies oli totisesti niin »viehättävä», että ihan piti upottaa kyntensä kämmeniin, jottei rutistaisi häntä . . .

— Ymmärrän, sanoi hän hiljaa ja pyhän näköisenä. — Sitäpaitsi me emme ole ensinkään niin masentuneita kuin maisteri ilmeisesti otaksuu. Kyllä me syksyllä läpäisemme. Paitsi kenties Elli Salminen. Mutta mitäpä hän oikeastaan . . . tarkoitan, miksipä hän . . .

— Tarkoitatte, että hänellä olisi yhtä paljon hyötyä ylioppilastutkinnosta kuin mykällä megafoonista, auttoi maisteri. — Olen iloinen, että otatte asian tältä kannalta. Pari tonnia kiviä on pudonnut sydämeltäni.

Kun hän lähti lomalleen, saattoi hän rauhassa haaveilla jälleen.

Maisteri huomasi käyneensä omituisen jäykäksi ja tuijotti kummastuneena kuvaistaan pitkässä, lattiasta melkein kattoon ulottuvassa peilissä. Hän oli kiiltävän musta ja hänellä oli kolme tukevanlaista jalkaa. Hän oli sanalla sanoen flyygeli, ja hieno flyygeli. Hänen norsunluiset hampaansa hohtivat, otsassa oli kultaisin kirjaimin julistus *Johann Sommer, Stuttgart*, ja hän pikemminkin tunsi kuin näki, että palvelijatar paraikaa pyyhki säämiskätilkulla hänen kauniisti kaartuvaa takalistoaan.

— No, voi sun saamari, ihmetteli hän.

Hän tunsi huoneenkin hetken kuluttua. Se oli pankinjohtaja Harvian upea sali. Hänen yläpuolellaan levitteli palmu suuressa puuastiassa lempeänvihreitä viuhkojaan ja valtavan kruunun kristallipisaroissa taittui palavien lamppujen valo sinisenä, rikinkeltaisena ja verenkarvaisena. Huonekalut heijastuivat äskenvahattuun parkettiin kuin veteen, ja avatun, leveän ikkunan edessä pullistelivat uutimet purjeitten tavoin. Aivan hänen oikealla puolellaan oli mustalla jalustalla kahden seinälampetin välissä kaunis marmorijäljennös Venus Kallipygoksesta, vasemmalla puolella, pitkällä seinällä suuri Eero Järnefeltin

maalaus. Hänen takalistoaan kiilloittava orjatar lauloi tummasta tytöstä, jonka nimi oli Bimbambulla.

Maisteri rykäisi sointuvasti ja Venus loi häneen koketin katseen.

— Ah, olette herännyt, sanoi hän.

Nuottihylly, rouva Harvian muotokuva, Beethovenin ja Wagnerin marmoripäät tervehtivät kohteliaasti. Palmu, kattokruunu ja muu vähäpätöisempi seura vaikenä.

Maisteri hymyili koko klaviatuurillaan ja yritti kumartaa, mutta syytti sitten iskiasta niskassa.

— Täällä on vetoa, sanoi Venus. — Tuo tyttö olisi voinut siivota aikaisemmin. Päivällä ei tuullut niinkuin nyt ja aurinkokin paistoi. Mutta orjattaret ovat maailman sivu olleet samanlaisia. Kai te tiedätte, että täällä on tänä iltana päiväliskutsut ja tietysti halutaan musiikkiakin. Meillä on arvatenkin ilo ja kunnia saada kuulla teitäkin. Rouva Harvia on erinomainen Beethovenin tulkitsija.

— Ah, huokasi palmu leyhyttäen hienosti kahta viuhkaa. — Onpa onni, ettei kaikki musiikki maailmassa vielä ole säilykkeinä.

Rouva Harvian kuva hymyili säälivän iroonisesti ja kuiskasi:

— Mutta, palmu hyvä . . .

Maisteri olisi röyhistänyt rintaansa, ellei voittamattomia esteitä olisi ollut olemassa. Hän oli siis jonkinlainen tekijä kaupungin parhaissa piireissä. Hän ei ollutkaan mikään harmonikka.

Palvelijatar kuljetti hyväillen viuhkansa yli hänen hammasrivinsä, kilautti kahta mustaa hammasta, hihitti hiukan, laski hänen ylähuulensa alahuulen päälle ja poistui.

— Vai piiat sulkevat suuni, mutisi maisteri itseksensä ja sai tavattomalla ponnistuksella ylähuulen käännetyksi hampaitten yläpuolelle jälleen.

— En ole kuullut kutsuista mitään, sanoi hän sitten.

Venus Kallipygos kertoi auliisti, mitä tiesi.

— Tiedättekö, onko myös muuan maisteri Somero kutsuttu? kysyi flyygeli ja tunsu itsensä hieman jännittyneeksi.

— Ei ole. Maisteri Somero on kyllä pankinjohtajan skruuvitovereita ja hän on ollut täällä tanssiaisissakin, mutta hän ei kaiketi ole vielä palannut kesälomaltaan.

— Ah, niinkö? hymisi flyygeli-maisteri. Hän tutki itseään hajamielisesti peilissä. Tip-top muuten, korrektin musta-valkoinen, mutta jalkojen nikkelöidyt pyörät ja kiiltävät pedaalit hiukan häiritsivät. »Niinkuin minä muka käyttäisin frakin kanssa damaskeja tai kellonvitjoja», muisi hän.

Viereisestä huoneesta alkoi vähitellen kuulua puheensorinaa. Siellä istuuduttiin pöytään.

— Minun täytyy tosiaan myöntää, virkkoi Beethoven, että Harviat valikoivat vieraansa huolellisesti. Tuskin koskaan mitään soraääniä. Kaikilla on yleensä verrattain huomattava musikaalinen sivistys, kaikki hyväksyvät toisensa, kaikki käy arvokkaasti, *andante* ja *con sordino* . . .

— Kaupungin intelligentsija, puuttui puheeseen muuan Tshaikowskyn etyydi.

— Ja nämä kaikki kumartavat minua, tuumi maisteri. — Minulla on on siis huomattava yhteiskunnallinen asema. Hän vaipui miettimään tätä asemaansa ja havahtui vasta kuin kaikki valot syttyivät salissa ja vieraat alkoivat etsiä tuoleja itselleen.

Puheensorinaa ja hienoa sikarinsavua. Frakkeja, smokingeja, avokaulaisia pukuja. Nuo-

ruutta ja kauneuttakin kaljujen päälakien ja kaksoisleukojen joukossa.

Rouva Harvia antoi hieman pyydellä itseään, mutta istuutui lopulta flyygelin ääreen ja kohteli sitä arvonannolla soittamalla Bachia. Hän soitti todella hyvin.

— Moitteeton akustiikka tässä huoneessa, kehui kattokruunu.

— Ja te soitte niinkuin vain Johann Sommer voi soida, ihasteli pendyyli kauniin takan reunustalla.

Rouva Harvia soitti Beethovenia ja Mozartia ja erään Lully'n pikku pätkän. Hänen hyvin manikyroidut sormensa hivelivät maisterin hammasriviä tottuneesti, hellästi, herkullisesti. Maisteri nautti hänen hyväilyistään. Ettei hänen mieleensä johtunut verrata itseään porsaaseen, jota kyhnytetään kepillä niskasta, riippui se vain siitä, että tässä seurassa idea-assosiatiot etsiytyivät niinsanoakseni ylöspäin, eivät alaspäin.

Rouva Harvia lopetti voimakkaalla akordilla ja sai runsaasti suosionosoituksia. Kattokruunu ja maisema onnittelivat erikoisesti flyygeliä, joka hymyili hyvänsuovasti. Se oli vaipunut katselemaan Alli Harviaa, joka kermanvärissä, pit-

kässä silkkipuvussa oli suorastaan ihastuttava. Maisteria hiukan harmitti, että tyttö melkein koko soiton ajan oli kuiskaillut muutamalle ystävättärelleen kiinnittämättä ilmeisesti paljonkaan huomiota äitinsä esityksiin.

Pormestari, paksu kakkulaniekka, oli tullut flyygelin ääreen. Hän naputteli yhdellä sormella c-duuriskaalan ja alkoi sitten yhdistellä säveleitä, niin että syntyi melodia, joka oli hyvin lähellä päivän foxtrot-schlageria. Maisteria värisytti ja Wagner kiristeli hampaitaan.

— Nousukas! murahti Beethoven.

Pormestari iski flyygelistä korviasärkevän epäsoinnun.

— No, mutta herra pormestari! paheksui rouva Harvia. — Kuka on noin tuhma.

Pormestari, joka tunnettiin eräänä kaupungin henkevimmistä leikinlaskijoista, nauroi leveästi.

— Enhän minä ole tuhma. Minä olen mamman kiltti poika. Voitte vieläkin juuri ennen sadetta ja sateen jälkeen erottaa pyhimysglooriani, jonka ostin Naantalissa huutokaupassa vuonna 1895. Minkäs minä sille voin, etten osaa soittaa?

Hän iski toisen dissonanssin, joka sai maisterin melkein raivoihinsa, ja poistui nuorten neitosten

luo, joitten kanssa hän ilmeisestikin oli hyvissä väleissä.

— Tämä on murheellista, huokasi palmu. — Nykyään ei ole olemassa enää läheskään samaa tahdikkuutta kuin ennen. Olisiko kenenkään juolahtanut mieleenkään kohdella Sommer-flyygelin asemassa olevaa soittokonetta tuolla tavalla vielä viisikymmentä vuotta sitten?

Flyygeli-maisteri hymähti. Itse asiassa: mitä merkitsi pormestarin tapaisen kiipijän käytös? Pormestari ei voinut vahingoittaa häntä millään tavalla. Hänellä, hienolla soittokoneella, oli luja asemansa yhteiskunnassa, asema, jota ei voitu horjuttaa poikamaisilla kujeilla. Hän oli itse-oikeutettu jäsen siinä seurapiirissä, johon pormestari oli kavunnut vain virka-asemansa avulla ja jossa häneen suhtauduttiin merkitsevillä hymyillä ja hienoisilla olankohotuksilla. Flyygeli-maisteri jätti asian aivan vähäpätöisenä silleen ja kysyi Beethovenilta, mitä mieltä tämä oli Debussy'stä.

Mutta nuori väki oli alkanut käydä hiukan levottomaksi. Se kuuluu nykyisin nuoren väen luonteeseen. Alli Harvia oli jo pari kertaa koettanut kääntää äidin huomion puoleensa, mutta

huonolla tuloksella. Lopulta oli hänen kysyttävä ääneen?

— Saammehan me tanssia hiukan, äiti?

Muut nuoret supisivat ja sipisivät hyväksyvästi. Minkäpä äiti Harvia asialle mahtoi? Ei hän tosin ollut oikein hyvillään, mutta ei voinut kieltääkään.

Ja tuotapikaa improvisoitiin tanssiaiset. Siirrettiin kaappigrammofooni Allin huoneesta saliin, flyygeli suljettiin — eihän sillä sopinut soittaa jazzia, se olisi tuntunut majesteettirikokselta — ja sitten vasta lysti alkoi!

Sanattomina, halveksivan näköisinä kuuntelivat Beethoven ja Wagner neekerimusiikkia. Mykkänä seurasi flyygeli levyjen vaihtamista. Venus Kallipygos vain unohti itsensä ja totesi tanssivia neitosia silmäillen:

— Sympaattisia pyllyjä!

Minkä jälkeen hän jälleen vaipui ihaillemaan omaa takalistoaan.

Flyygeli-maisteri oli ensin suuttumuksen ja sitten sekavien tunteitten vallassa. Häntä harmitti tuo roskamusiikki täällä, täällä, missä hetkistä aikaisemmin oli nautittu oikeasta, arvokkaasta musiikista. Mutta hän ei voinut olla vi-

hainen Alli Harvialle. Rehellisesti puhuen olisi hän mielellään itsekin kiertänyt käsivartensa tuon nuoren tytön vyötäisille. Tässä sitä nyt sitten oltiin. Mitä hyötyä ja hauskuutta hänen asemastaan lopultakaan oli — hänet oli hyljätty, sysätty syrjään tässä talossa, jonka asujamet kuuluivat kaupungin kermaan! Ja hänet oli sysännyt syrjään joitakin vaivaisia tuhansia maksanut kaappigrammofooni, säilykemusiikki, jonka oli kirjoittanut joku mustaihoinen, amerikkalainen saksofooniakrobaatti.

Kattokruunu, pendyyli ja nuottihylly vilkuilivat häntä ikäänkuin anteeksipyytäen ja hiukan hämillään. Wagner tuntui saaneen hammasräyn.

Mutta nuori väki oli tyystin tietämätön murhenäytelmästä ympärillään. Allin silmät loistivat ja hänen nuori povensa kohoili kiivaasti. (Paratiisin omena halkaistuna, kermanvärisen silkin peitossa, ajatteli maisteri hiukan haikeasti). Eräs nuori, smoking-pukuinen juippi noitui »flyygeli-rämää, joka oli tiellä». Maisema, tuolit, kattokruunu ja muut esineet eivät enää puhuneet mitään.

Kuu oli noussut taivaalle. Se muistutti suurta luunappia tummansinisessä silkkiviitassa. Sallissa oli oudon hiljaista. Maisteri yksin valvoi.

Tämänkö verran iloa siitä huomattavasta yhteiskunnallisesta asemasta sitten oli? Kun konjunktuurit muuttuvat, kykenee kurja viisulattikkokin lyömään laudalta . . .

Kuu irvisteli. Pendyyli nakutti unissaan.

Flyygeli-maisteri notkisti jalkojaan ja heittäytyi rämähtäen pitkäkseen.

IV.

MAKUASIOITA.

Akseli Gallen-Kallela sanoi kerran, että hyvä kansamme ei ole vielä oppinut ravitsemaan ruumistaan muualla kuin keittokoulujen liepeillä. Tekisi mieli lisätä, ettei se ole oppinut ravitsemaan henkeään ollenkaan. Alamme jo olla hajulla siitä, että maisteri Someron henkinen ruokajärjestys on aivan nurinkurinen, ja »kun tällaista tapahtui tuoreessa puussa, niin . . .»

Joku voisi luulla häntä jossakin suhteessa abnormiksi. Pois se. Hän tiesi kyllä, mitä »ruumiin ikävä» on, hän kulutti suuren osan ajastaan niinkuin muutkin nuoret maisterit. Hän luki paljon. Hän oli vain erehtynyt ihmisen parhaasta osasta eikäpähän sekään ollut muuta kuin inhimillistä.

Tuo flyygeli-uni harmitti häntä vielä enemmän kuin uni avioliitosta, vaikka se niinkuin tämä-

kin merkitsi vettä hänen myllyynsä. Ne olivat nimittäin samalla todistuksia hänen teoriansa heikkoudesta. Mitä iloa oli haavetriumfeista, kun niitä seurasivat unet, jotka pilasivat kaiken? Flyygelijutun jälkeen hän jätti retkeilynsä mielikuvituksen maassa viikkokausiksi. Ja katso: yölliset unet muuttuivat niin sekaviksi ja järjettömiksi, että niistä tuskin nykyaikainen sirkuspythiakaan olisi saanut tolkkua. Ne eivät pystyneet häntä kiusaamaan.

Kauan tätä ei kuitenkaan kestänyt. Maisteri oli rauhaton. Hän yritti kaikenlaista ja päätyi uudelleen tulokseen, että haaveilut sittenkin olivat »saavuttamattoman» paras vastike. Unet olivat välttämätön paha. Piti olla välittämättä niistä.

Johannes Somero palasi kesälaitumeltaan Lii-sankaupunkiin elokuun alussa. Kaupunki oli autio. Keskipäivällä näki torin seuduilla vain pari pölyistä taksa-autoa ja nukkuvan pikaajurin. Iltapuolella, kun helle hiukan lauhtui, uskaltautuivat ne asukkaat, jotka leivän ansaitseminen oli pakottanut jäämään kaupunkiin, puistoihin ja joen rannalle. Heihin lyöttäytyi Johannes Somerokin. Hän oli seurankipeä, mutta

paljonkos iloa oli parista hikoilevasta konttorimiehestä, joiden ajatuksilla oli kravun kulku-suunta, ja sanomalehdentoimittajasta, joka oli niin rasittunut, että usein torkahti päivällispöydän ääreen. Lukeminenkaan ei huvittanut. Maiteri paiskautui sohvalleen ja lähti kauneuskilpailuihin Nizzaan.

Jossakin Kongojoen eteläpuolella oli keskellä metsää puron halkaisema kylä, joka käsitti tusinan verran savesta ja korsista kyhättyjä majoja. Kolmanneksi suurimman omisti M'sefi, suuri metsästäjä. Hän oli kuuluisa myöskin siitä, että hänen tyttärensä oli kaunein nainen alueella, joka ulottui tästä kylästä parinsadan kilometrin päähän joka suuntaan. Tyttö oli neljäntoistavuotias, siis jo naimaiässä ja painonsa arvoinen lasiheilyissä tai sardiinirasioissa, mikä näillä tienoin merkitsee satumaista omaisuutta. Hänen nimensä oli Ojina M'sero, (tulkittuna meidän kielellemme Johannes Somero), mutta häntä sanottiin myös N'koksi, mikä merkitsee »termiitti-keon päällä syntynyt», siis »jalosukuinen».

Tänä aamuna heräsi N'ko tavallista myöhem-

min, mutta sitten silmät rävähtivätkin auki tavallista nopeammin ja hän kimposi istualleen kaislavuoteellaan. Mitä Herran nimessä merkitsi tämä? Vielä eilen illalla oli hän mennyt makuulle valoisassa, ilmavassa huoneessa, jossa oli avotakka ja Mona Lisan kuva seinällä, ja nyt hän makasi pimeässä, haisevassa luolassa. Hän katseli kauhulla mustia, likaisia käsivarsiaan ja viskasi peitteenä olleet, yhteenneulotut apinannahat yltään. Hetken hän tuijotti ympärilleen kuin mielipuoli ja syöksyi sitten ulos. Neekerikylä oli jo jalkeilla.

Safari ja Mo, päällikön poika ja poppamies, N'kon itsepäisimmät kosijat, olivat saapuneet aamiaiselle M'sefin luo. He istuivat kantapäillään majan edessä ja pistelivät poskeensa raakaa kalaa. N'kon ilmestyessä näkyviin irvistelivät kaikki kolme ja kehoittivat häntä rientämään ennenkuin herkut loppuisivat. Tyttö — maisteri — tuijotti heihin pitkän aikaa niin omituisesti, että heitä alkoi hiukan peloittaa, mutta hillitsi sitten puistatuksensa ja istuutui kohtaloonsa alistuen. Mihinkäs tästä pääsi? Isä antoi hänelle mädäntyneimmän kalan ikäänkuin osoittaakseen, ettei hänelle ollut mikään liian hyvää.

Safari ja Mo kertoivat hirveitä juttuja paholaisista. He koettivat ilmeisesti tehdä vaikutuksensa tyttöön. Maisteri kuunteli puolella korvalla. Hänellä oli tässä hyvä tilaisuus tarkastella itseään.

Hän oli ennenkaikkea musta ja likainen. Mikäli sormilla tunnustelemalla saattoi päätellä, oli hänen päässään enemmän savea kuin hiuksia ja toisen korvan alanipukka oli epäilemättä venytetty, niin että siihen oli saatu sovitetuksi säilykerasia; sitäpaitsi oli hänellä nilkkarenkaita ja lannevyö, josta riippui pari apinanhäntää, toisin sanoen hiukan enemmän vaatteita kuin Folies Bergères'n tanssijattarilla. Hänen vatsansa oli aika pullottava ja hänen rintansa vastasivat kaikin puolin naisen povelle asetettuja vaatimuksia, ne kun saattoi tarpeen vaatiessa viskata olan taakse. Jos hän vielä olisi saattanut nähdä teräviksi piikeiksi viilatut hampaansa ja arvet pimeässä naamassaan, olisi hän ilman muuta ymmärtänyt, ettei hänelle suotta oltu annettu kauneuskuningattaren arvoa. Nyt hän pääsi tästä selville vasta nähtyään kasvonsa purossa olevassa, pesuvadin kokoisessa suvanossa. Hän lupasi pyhästi itselleen, että tämä peilailu saisi jäädä myöskin viimeiseksi. Muuten

saattaisi hänen käydä niinkuin kävi Narkissoksen . . .

To Boko, kylän päällikkö, oli viikko sitten tappanut edellisen päällikön, sillä hänen ju-junsa oli käskenyt niin. Siitä lähtien oli valmisteltu suuria juhlia, joitten piti alkaman tänä iltana. Oli tehty palmuolutta ja koottu riistaa, ja nuoret miehet maalasivat valkoisia ja punaisia viiruja naamaansa. Maisteri aavisti, että hänenkin kohtalonsa ratkaistaisiin näitten juhlien aikana. M'sefi ei ollut rikas eikä enää voisi vastustaa kauan niitä tarjouksia, joita tyttärestä tehtiin. Viimeksi tänään hän oli kuullut Safarin kuiskanneen isälle:

— Herra M'sefi, olen luvannut sinulle viisikymmentä vuolta ja kolme pientä laatikkoa, joissa on ollut kaloja, jos annat minulle N'kon. Saat vielä erään aarteen, jonka isäni on luvannut minulle — suuren, mustan laatikon, joka sanoo pili-pili-pom-pom. Mutta ellet sittenkään suostu, tulet hyvin surulliseksi, sillä minulla on kauhea ju-ju, joka syö miehiä.

Ja Mo oli uhannut loihtia isäparalle viisi jalkaa, ellei tämä suostuisi antamaan tyttärtään *hänelle*. Päälliköllä oli myös aikeensa, ja Mokarilla ja Ni-

Killä. Maisterilla oli täysi syy lisätä savea tukkaansa ja halveksia muita naisia.

Ilmassa oli sähköä, kun tom-tomit iltasella alkoivat soida ja tulet syttyä. N'kon ihailijat kyräilivät toisiaan ja heidän silmänsä kiiluivat, ja M'sefin luona kävi neuvottelijoita tuhkatihään. Koko kylä oli jännittyneen odotuksen vallassa, kun paikalle yhtäkkiä ilmestyi herra Wilhelm Schultze ja käänsi yleisen huomion itseensä.

Herra Wilhelm Schultze oli nuori mies, mutta jo kuuluisa, sillä hän omisti suuren sirkuksen ja eläintarhan Hannoverissa. Neljä kuukautta sitten oli hän parin apulaisen kanssa lähtenyt Afrikkaan hankkimaan eräitä apinalajeja ja leopardeja tarhaansa, ja mätkähti nyt, osaamatta arvata, minkä aarten lähettyville oli saapunut, apulaisineen kantajineen keskelle To Bokon juhlia. To Bokon kylässä oli joskus ennenkin nähty valkoisia miehiä, niin ettei herra Schultzea erikoisesti säikähdetty, mutta sitävastoin katseltiin pelokkaasti paria hänen mukanaan tuomaa häkkiä, joista toisessa oli nuori gorilla, toisessa leopardi.

Herra Schultze tervehti päällikköä, antoi tavanmukaiset lahjat ja asettui taloiksi, sillä tässä oli sopiva leiriytymispaikka.

Istuttiin kehässä tulen ympärillä, syötiin ja tarinoitiin. Nuoret miehet esittivät oksista tehtyjen soihtujen valossa tanssin ja sitten käskettiin N'ko areenalle.

Maisteri tanssi.

Herra Wilhelm Schultze ja hänen apulaisensa, herrat Blumenstein ja Müller, eivät ensin kiinnittäneet tyttöön erikoista huomiota ja tämä suuttui M'sefiä, joka lähestyi tulkkia.

— Oi monen kielen puhuja, sanoi hän. — Herrasi loukkaavat minua ja minun majaan. He eivät näe N'koa, joka on ihmeellinen ja kuuluisa koko maailmassa ja josta minulle on tarjottu enemmän vuohia kuin osaan laskea.

— Öhö, sanoi tulkki ja riensi valistamaan isäntiään.

Herrat Schultze, Müller ja Blumenstein suuntasivat katseensa soihtujen valossa tanssivaan maisteriin. He katsoivat häntä hetken ääneti, vilkaisivat sitten toisiaan ja räjähtivät nauruun. Blumensteinin vatsa hytkyi ja Müller piteli kylkiään.

— Oletko milloinkaan nähnyt mitään noin pirullisen rumaa? kysyi Müller Blumensteinilta.

— Hän on kuin juoppohullun uni, sanoi Blumenstein Schultzelle.

Ja sitten he räjähtivät nauruun taas.

— Mikä kaunotar sirkukseesi, nikotti Müller.

Jälleen naurettiin. Mutta nyt oli herrojen iloisuus tehnyt N'kon uteliaaksi ja hän tanssi lähemmäksi. Schultze nousi ja tarttui hänen käsi-varteensa piittaamatta mustien nuorukaisten pahaenteisistä katseista.

— Annas kun tarkastelen sinua, Venus, sanoi Schultze. Ja hän kävi miettivän näköiseksi.

Näytti siltä kuin N'ko olisi ymmärtänyt, sillä hän raivostui ja yritti purra herra Schultzea. Ja neekerit mutisivat hyväksyvästi. Vain To Boko rummutti ikäänkuin arvioivasti polviaan. To Boko ounasteli afääriä.

Herrat Schultze, Müller ja Blumenstein keskustelivat innokkaasti. He olivat yksimielisiä siitä, että N'ko, kaunotar, olisi Schulzen sirkuksessa »maailman rumimpana ihmisenä» ainakin yhtä arvokas numero kuin »kädetön mies» tai »ruhtinas Barnabashidzen opetetut merileijonat».

Yöllä osti To Boko N'kon hänen isältään. Aamulla möi To Boko hänet Schultzelle, saaden maksuksi m.m. koreasti väritetyn kuvan ent.

keisari Wilhelmistä, kaksi lasihelmistä tehtyä kaulanauhaa ja rikkinäisen revolverin.

Maisteri ymmärsi enemmän kuin hänen isänsä. Maisteri ymmärsi, miksi herra Schultze oli hänet ostanut. Hän raivosi kuin mielipuoli. Mutta siitä oli vain seurauksena, että herra Schultze kädenkäänteessä rakennutti häkin lisää ja pani tytön siihen. Sitten hän itse asettui häkin eteen ja ruoski saappaitaan vitsalla.

— Tuolla keinolla on pahemmiltakin pirulaisilta otettu nirri pois, sanoi hän ja nauroi.

Ja maisteri ymmärsi, että hänen elämänsä tästälähtien tulisi olemaan niin täynnä ikävyyksiä, ettei siihen muuta mahtuisikaan.

Maisteri heräsi koko ruumis vavisten. Hän astui tohveleihinsa, sytytti lampun ja asettui peilin eteen.

Oliko hän ruma vai kaunis? Europalaisessa mielessä pikemmin kaunis kuin ruma, mutta kannibaaalin mielestä luultavasti kamalan näköinen. Maku on niin erilainen.

Mitä hiivatin hauskuutta oli kauneudesta?

Mutta Heinolassa nukkui Leila Kivikko si-
keästi. Kesäloma oli tehnyt hänelle hyvää. Jou-
tuminen vieraitten ihmisten joukkoon oli suu-
restä vähentänyt sisäistä painetta, räjähtämispiste
oli sivuutettu ilman että mitään räjähtämistä
oli tapahtunut, ja neitosemme huomasi yhtäkkiä
ryhtyneensä punnitsemaan elämänarvoja uudel-
leen. Jossakin määrin tämä johtui vaikutuksen
ja vastavaikutuksen laista, jossakin määrin eräistä
ulkonaisista tapahtumista, kuten saamme nähdä.
Mutta syyt ovat sivuasioita — pääasia on, että
tämä uudistumisprosessi syntyi. Se nimittäin
pelasti Leilan ja monia hänen kanssaihmisistään.

Hän saapui Heinolaan kesäkuun lopulla, kohta
juhannuksen jälkeen, kyllästytneenä itseensä ja
koko maailmaan. Kauniit säät, huolettomuus
huomisesta, uudet, iloiset kasvot ympärillä ja
hyvä ruoka tekivät kuitenkin pian tehtävänsä.
Hän väsyi, tyyntyi, mieli kävi kevyemmäksi —
hän osasi hymyilläkin. Päivä poltti hänen kas-
vonsa, niin ettei nenännypykkä pistänyt erikoi-
sesti silmään, ja posket kapenivat. Ja sitten hän
tutustui rouva Bergmaniin. Rouva Bergman
vaikuttii häneen paremmin kuin valeriaana ja
bromi.

Rouva Bergman oli niitä ihmisiä, jotka eivät voi ajaa kerjäläistä oveltaan auttamatta häntä, tai tappaa edes kärpystä. Hän oli hiljainen ja kaino ja piti muita ihmisiä jonkinlaisina pilareina, joihin hänen kaltaistensa köynnöskasvien tuli nöyrästi nojata. Vain yhdessä asiassa hänellä oli oma, järkkymätön mielipiteensä: hän oli maailman onnellisin vaimo ja hänellä oli maailman paras mies. Sanalla sanoen, hän oli erinomainen avioliittoreklaami.

Tiedämme, että Leila Kivikko oli skeptikko. Hän epäili yleensä kaikkea ja kaikkia. Hän oli aikaisemmin ajatellut avioliitosta suunnilleen Sokrateen tavoin: »nai tai ole naimatta, kadut sinä kumminkin.» Sitten jäi koko kysymys ikäänkuin syrjään, kun hänellä ei ollut minkäänlaista menestystä miesten parissa. Läheinen tutustuminen rouva Bergmaniin sai hänet taas tarkistamaan mielipiteensä tässä asiassa niinkuin monessa muussakin. Ja heinäkuun puolivälissä näemme omituisen hiljaisen, hyväntahtoisen Leila Kivikon istuvan kirja kädessä korituolissaan kylpyrannalla. Pari päivää myöhemmin on hän suinpäin syöksynyt elämänsä suureen seikkailuun.

Seikkailu alkoi ilmoituksella Huvudstadsbladessa. Leila oli päivällisen jälkeen lähtenyt hetkeksi lepäämään huoneeseensa ja ottanut lehden mukaansa »unipulveriksi». Hän tuli siinä loikoillessaan silmäilleeksi myöskin takasivulla olevia pikkuilmoituksia ja jäi pitkäksi aikaa tuijottamaan erästä niistä. Siinä ilmoitti »vakavahenkinen, keski-ikäinen, akateemisesti sivistynyt herrasmies haluavansa kirjeenvaihdon välityksellä tutustua niinikään vakavahenkiseen, mieluummin akateemisesti sivistyneeseen neitiin, jonka sydäntä lähellä olivat m.m. kirjallisuus ja taide». Vastaukset pyydettiin lähettämään Snellmaninkadun postitoimistoon Helsinkiin nimimerkille »Maaseudun rauha».

Ilmoituksessa oli jotakin, joka vetosi Leila Kivikon nykyiseen mielentilaan. Hän oli näkevinään pitkän, hoikan, hieman jo harmaantuneen virkamiehen, jonka päivät olivat täynnä yksitoikkoisuutta ja yksinäisyyttä niinkuin hänenkin päivänsä. Hän oli näkevinään itsensä tuon herrasmiehen seurassa teatterissa, hän näki itsensä istumassa häntä vastapäätä päivällispöydässä, kaukana kouluhuolista ja pahanilkisistä tytöistä. Hän huokasi ja hymähti hiukan.

Ja sitten alkoi kumma, oudosti värisyttävä ajatus muodostua hänen mielessään.

Väsymys oli yhtäkkiä kuin pois puhallettu. Leila nousi ja riensi posket hehkuen kirjoituspöytänsä luo. Hän oli niin kiihtynyt, että kyynelkin taas, pitkästä aikaa, ilmestyi nenän päähän. Kädet tärisivät hiukan, kun hän etsi laati-koista paperia, kirjekuoria ja kynän. Sitten hän istuutui, katseli tovin eteensä ja piirsi kirjekuorelle hiukan sievistellen, huolellisesti:

»Maaseudun rauha.»

Helsinki.

Snellmaninkadun postitoimisto.

Lopetettuaan kirjoittamisen — tunnissa oli hän saanut kaksi sivua täyteen — hän nousi ja käveli edestakaisin huoneessa. Hän oli kuin kuumessa. Hän lähettäisi tuon kirjeen — varmasti — mutta . . . Ja sitten hänelle selvisi paras tie. Eero-veli Helsingissä saisi toimia välittäjänä. Panna hänen kirjeensä postiin ja noutaa mahdollinen vastaus. Hän ei tahtonut, että tämä joutuisi vieraitten tietoon, ei tahtonut joutua naurun-alaiseksi. Eero ymmärtäisi. Tai oikeammin:

hän ei ymmärtäisi mitään. Eero oli vanha petrifi-
kaatti, joka oli kuollut maailmalta ja jolle nykyi-
nen maailma oli kuollut. Mutta tuollaisen palve-
luksen hän silti tekisi sisarelleen mukisematta,
kyselemättä . . .

Leila Kivikko oli niin kiihtynyt, että kirjeestä
veljelle syntyi kokolailla sekava epistola. Viis
siitä — pääasian Eero kyllä ymmärtäisi. Vapise-
vin sormin työnsi hän »Maaseudun rauhalle» osoi-
tetun kirjeen Eeron kirjeen mukana hieman suu-
rempaan kuoreen ja kirjoitti osoitteen. Parin
kadunmitan päässä oli postilaatikko.

Se oli tehty.

Viisi päivää myöhemmin sai Leila Kivikko
vastauksen. Vastauksen, joka karkoitti hänestä
viimeisenkin katkeruuden.

Hänen suuri seikkailunsa oli alkanut.

Liisankaupungissa tuijotti Johannes Somero
kuvaistaan peilissä tyytymättömänä ja hermos-
tuneena. Heinolassa nukkui Leila Kivikko
autuaan unta. Osat olivat vaihtuneet.

V.

IVAN ANTONOVITSH SOMERSKIJN KOHTALO.

Pankinjohtaja Julius Harvia oli kelpo mies, vaikka hän olikin liikemies. Hän oli hyvä perheenisä, iloinen seuramies ja jokseenkin luotettava toveri, mikä nykyisin on sangen paljon. Lisäkäämme vielä, että hän antaumuksella siteerasi Kiveä ja selaili n.s. neljän kuninkaan kirjaa. Lauantain-lopun muodostuivat hänelle säännöllisesti sekä hauskoiksi että tuottaviksi skruuviilloiksi, milloin ei jokin force majeure pakottanut ikävämpiin tehtäviin.

Elokuun toisella viikolla palasivat Harviat kesälaitumeltaan kaupunkiin ja jo kolmantena iltana senjälkeen odotti johtaja Juliuksen vihreäverkainen pelipöytä paitsi omistajaansa, herroja Gröndahl, Littonen ja Somero, joista kaksi

ensinmainittua lukeutui kaupungin suurliikemiehiin, ja viimeksimainittu, kuten tiedämme, oli koulumies. Kello 9 illalla olivat muut jo saapuvilla, paitsi johtaja Gröndahl.

Rupateltiin tuota tätä ja polteltiin pankinjohtajan Corona claroja, kunnes Gröndahl, pieni mies, jolla oli suuri parta, tahi oikeamminkin suuri parta, jonka sisällä oli pieni mies, saapui myöhästyneenä ja kuumissaan.

— Joko veljet ovat kauankin odottaneet? tervehti hän.

— Jo, naureskeli Harvia, mutta ei tässä niin kovaa hoppua ole, ettet ehdi pyyhkiä otsasi hikeä tuohon karvapensaaseen, jonka taakse olet piiloutunut. Jahka olet läähättänyt loppuun, pannaan töpinäksi. Istu nyt ja rauhoitu, sillä »onhan muotos pikimusta ja veripunaisina, pistävinä pyörähtelee silmäs. Armahda itseäs.» Kerkiät sinä vielä tänä iltana hävitä minulle Gröndahl Oy:n. Eihän täällä ennenkään ole napeilla pelattu.

Gröndahl myöhästyi aina, paitsi milloin hän oli itse isäntänä. Mutta se annettiin hänelle anteeksi, sillä hän pelasi hyvin.

Maisteltiin whiskygrogeja, sillä kieltolakihan on olemassa vain kansan syviä rivejä varten, ja

Harvia aukaisi pari uutta korttipakkaa. Somero kuunteli hajamielisenä Gröndahlin hiukan sora-kielistä selontekoa syistä, miksi hän ei koskaan voinut olla täsmällinen. Ja lopulta päästiin pelin alkuun.

Kaksi tuntia myöhemmin tarjosi rouva Harvia sandwichejä ja teetä. Gröndahl oli ollut vallan hirmukunnossa ja pelannut kuin enkeli, niinkuin hän itse sanoi. Ja kun seurue kello kahden tienoissa yöllä selvitti välinsä, pisti pieni johtaja kunnioitettavan setelinipun lompakkoonsa.

— Työmies on nippunsa ansainnut, sanotaan sanassa, myhäili hän.

— Odotas poika, kun opetan sinulle pokeria, niin pääset nipusta poikineen, uhkaili Harvia. Littonen heitti kaihoavia silmäyksiä whisky-pulloon, jonka pohjalla vielä oli tilkkanen. Somero vain oli yhtä mykkä ja hajamielinen kuin oli ollut koko illan.

Harvia vei hänet syrjään.

— Kuulehan, veli Somero, minä en kutsunut sinua tänne tänä iltana yksinomaan skruuvia varten. Minulla on muutakin asiaa. Jäähän vielä hetkeksi, kun nuo muut lähtevät.

Somero nyökkäsi heräten horteestaan. Grön-

dahl ja Littonen paiskasivat kättä. Harvia saattoi heidät eteiseen, auttoi päällystakin Gröndahlin niskaan ja vannotti Littosta, että tämä nyt »panisi koreasti itsens nukkumaan», sillä hän tiesi, että Littonen harvoin maltoi lopettaa muutamaan whiskygrogiin, vaan usein tällaisten istuntojen jälkeen vielä lähti jatkamaan kerholle. Lopulta-kin hän sai äijät kadulle ja palasi työhuoneeseensa, missä Somero oli paiskautunut leveään nahkasohvaan.

Tuokion katseli Harvia häntä suu kujeellisessa virneessä, sekoitti sitten itselleen »mahonkigrogin» ja istuutui hänkin.

— Miksis, veljeni, olet ollut synkkä koko illan? Mikä painaa mieltäsi?

Somero muikisti kiusaantuneena huuliaan ja tutki sikarinsa päätä.

— Tulee siellä murjussa hautoneeksi kaikenlaisia typeryyksiä, mutisi hän.

Harvia katsoi häntä tutkivasti. Jokohan nuori mies alkoi herätä ainaisesta välinpitämättömydestään?

— Vai typeryyksiä? No, siihen saadaan pian apu. Annan sinulle muutakin hautomista kohta, jos vain kelpaa. Kuulehan nyt. Niinkuin hyvin

tiedät, sai Alli, tyttäreni, keväällä reput matemaatiikassa. Hän väittää, että siihen oli syynä jokin muu kuin taitamattomuus, vaikka hän lieneekin hoitanut lukujaan huonosti viimeisellä luokalla. Tuota syytä hän ei kuitenkaan suostu ilmaisemaan. Olipa sen asian laita miten hyvänsä, on välttämätöntä, että hän läpäisee nyt syksyllä. Geometria ja trigonometria lienevät tehneet hänelle eniten kiusaa ja nyt olisi viimeisillä minuuteilla asiaa autettava. Tiedän kyllä, että matematiikka ei ole sinun alaasi, mutta tiedän myöskin, että mainiosti voisit preparoida tuon likkalapsen, jos vain suostut siihen. En tällä hetkellä muista ketään muutakaan, joka siihen paremmin soveltuisi. Mitä sanot?

Somero oli kuunnellut häntä ihmeissään. Hän vaikenä pitkän siunaaman ja tarkasteli moitteetomia kenkiään. Olipas nyt ehdotus. Mistä Harvia oli tällaisia päähänsä saanut? Oliko tässä joku koiranpentu haudattuna?

— Hm! hän lopulta myhähti. — Tuskinpa taisi asiasta syntyä mitään. Minä olen unohtanut geometriani melko tyystin. Vihasin matematiikkaa kouluajanani. Muistan monta kertaa ihmetelleeni, miten maailmaan saattoi mahtua

niin hiivatin paljon numeroita ja kuvioita ja kreikkalaisia kirjaimia kuin oppikirjamme sisälsivät. Saat Alli-neidille varmasti pätevemmän preparaattorin kesälomallaan olevien opiskelijain keskuudesta.

— Johan liki liippasi, ettei niin tapahtunut. Likkalapsi raahasi tänne erään salonkikäärmeen, joka pilasi ilman pelkällä läsnäolollaan, mutta papan silmä näkee kauas, ja minä arvasin, että siinä ryhdyttäisiin tutkimaan tähtiä pikemmin kuin geometriaa, niin etten ottanut ehdotusta kuuleviin korviinikaan. Minä olen vakuutettu siitä, että sinä ottaisit asian vakavalta kannalta, jos siihen kerran suostuisit.

Jostakin käsittämättömästä syystä alkoi Someron sydän lyödä kiivaammin ja hän tunsu suonten tykyttävän ohimoissaan. Vai oli Alli ehdottanut »salonkikäärmettä»? Mitä kaikkea hän, Somero, miehisessä turhamaisuudessaan oikein oli kuvitellut? Ja miksi hän nyt ihmetteli nuoren tytönräpäleen edesottamuksia?

— Oletko puhunut minusta tyttäreillesi? kysyi hän yhtäkkiä.

— Olen.

— Mitä hän arveli?

Harvia oli huvitetun näköinen. Hän haroi sormillaan kiharaista tukkaansa.

— Hän ei arvellut mitään. Hän vain punastui.

Somero punastui myös. Ja sitten hän alkoi noitua itseksensä. Ajatukset alkoivat kiertää jonkinlaista slow-foxia hänen aivoissaan. Tilanne alkoi käydä tukalaksi. Hän nousi, käveli pari kertaa edestakaisin huoneessa, otti sikarin tuhka-kupista, laski sen jälleen pois ja kääntyi äkisti Harviaan.

— Olkoon menneeksi. Koetetaan. Minä en kuitenkaan takaa mitään. Milloinka pitäisi aloittaa?

— Melkeinpä »tämän iankaikkisen pilkun päällä». Mutta nukutaan nyt sentään loppuyö rauhassa. Voitko tulla huomenna aamiaisen jälkeen?

— Minä tulen.

Johannes Somero ei suinkaan mennyt suoraan asuntoonsa nukkumaan. Sekavien ajatusten risteillessä hänen aivoissaan ja vielä sekavampien tunteitten ailahdellessa hänen sisimmässään hän mittaili pimeitä, hiljaisia katuja. Kansallis-

Osake-Pankin konttorin luona hän oli kompastua jalkapariin, jonka omisti portailla kuorsaava passikonstaapeli, ja se sai hänet heräämään todellisuuteen. Hän naurahti, noitui hiukan ja suuntasi askeleensa Kalliokadulle. Mennäpä tässä nyt pilaamaan yönsä itse asiassa aivan joutavien seikkojen takia!

Mutta kotona, huoneessaan, hän jälleen joutui aikaisemman, sekavan tunnelman valtaan. Hän oli näkevinään Alli Harvian suuret, nauravat silmät ja kuulevinaan hänen pehmeän, ikäänkuin hyväilevän alttoäänensä. Hän melkein tunsu istuvansa tytön vieressä ja tunsu sormiensa syyhyvän — teki mieli koskea pyöreää, päivettynttä käsi-vartta ja hiuksia, jotka eivät suinkaan kaivaneet »kestäviä laineita».

Käryävä »Maspero» poltti hänen hyppysiään. Hän ärähti, viskasi savukkeenpätkän takkaan ja alkoi riisuutua. Väsytti, mutta uni ei tullut. Alli Harviaa ei nähtävästi saisi pois mielestään muulla tavoin kuin pakottamalla ajatuksensa johonkin muuhun.

Ivan Ferdinand Antonovitsh Somerskij oli pari vuotta Venäjän bolshevikkivallankumouk-

sen jälkeen saapunut pakolaisena Jelisavetgradista Berliiniin. Hänen omaisuutensa rajoittui vaatekertaan ja hyvinmuodostuneihin kinttuihin, joissa oli sekä voimaa että rytmitajua. Tosin oli hänellä myöskin henkistä pääomaa jonkunverran, mutta älkäämme puhuko siitä — se ei ollut etenkään tänä ajankohtana käypää valuuttaa. Hyvinmuodostuneissa ja voimakkaissa kintuissa piili paljon suurempia mahdollisuuksia kuin älyssä ja huomattavassakin tietomäärässä. Siitä saivat olosuhteet ja Lidija Moskovskaja, ent. Venäjän keisarillisen baletin ent. prima ballerina, nuoren Somerskiin pian vakuutetuksi. Somerskiij ryhtyi Terpsikhoren palvelukseen.

Lidija Moskovskaja puhui nuorelle Ivanille taiteesta. Hän luki hänelle Rodinin mietelmiä ja sanoi, että niin on: »taide on ihmisen ylevin tehtävä». Hän piti pitkiä, teräviä esitelmiä, henkeviä ja korkealentoisia. Hän oli aivan liikutettu taiteilijan suuresta elämäntehtävästä. Toisinaan hän ryyppäsi kirschbranntweiniä tai pirtua ja itki. Nuori Ivan jumaloi häntä, suuteli hänen kynsiään ja itki hänkin, ja kurjassa asuntomörskässään Sonntagstrassen varrella hän päättään pudistelevalle emännälleen intoili:

— Taide on mietiskelyä. Taide on älyn iloa. Taide on makua. Taide merkitsee hengen nautintoa.

Siitä, oliko taide myös rahaa, ei hän vielä tällä asteella välittänyt, sillä Lidija Moskovskaja huolehti näistä asioista.

Vuoden kuluttua he esiintyivät yhdessä ei ainoastaan Berliinissä, vaan lukuisissa muissakin kaupungeissa. Menestys oli vaihteleva, mutta nuori Ivan pysyi yläilmoissa eivätkä mitkään kolahdukset saaneet häntä karistetuksi alas sieltä ennenkuin Raoul Levasseur astui Lidijan tielle. Raoul Levasseur oli tanssija hänkin, mutta hänellä oli lahjakkaitten kinttujen lisäksi myös rohkeat ja voimalliset käsivarret. Lidija jätti Ivan paran ja Ivanin lapsenusko sai ensimmäisen, tuntuvan iskun. Taiteen jumalattarelta katosi sädekehä.

Vuonna 1930 me tapaamme Ivanin noin kolmikymmenvuotiaana varieteetanssijana Narvan maantiellä Tallinnassa. Hänellä on yllään nukka vieru, mutta — slava tjebbe hospodi — hyvin istuva puku, kirkuva kaulusnauha ja kiiltonahkapuolikengät. Hänen kyntensä ovat erinomaisen pitkät, erinomaisen suipoiksi leikatut ja erin-

omaisen likaiset. Hänen leuassaan on sinertävä, karhea parransänki. Vasemman käden pikkusormessa on sormus, jossa on kyyhkysen munan kokoinen, vaaleansininen kivi. Oikeassa kädessä on tummanruskea, varsin kulunut pegamoidimatkalaukku. Taskussa on lompakko, jossa on viisitoista kruunua rahaa ja erinäisiä papereita, vatsassa kurnii nälkä, ja mieltä jäytää ajatus: mihinkä hittoon tässä nyt oikein joutuu? Hän on lähtenyt tänne Suomesta, varsin kiittämättömästä maasta, ilman mitään suunnitelmia, ilman tietoakaan siitä, voisiko hän täällä realisoida omaisuuttaan, tanssitaitoa.

Hetken hän seisoo epäröiden Mere puisteen ja Narva maanteen kulmassa, kävelee sitten yli Vene turun ja jatkaa kulkuaan Jaania pitkin Vabaduse platsille, missä äkkää keltaisen rakennuksen seinässä sanat »Hotel Peetri». Jälleen tovin epäröinti, mutta sitten hän tekee niinkuin Caesar Rubiconilla ja astuu rakennukseen. Hän tietää, että onni ja oikku pitävät maailmaa näpeissään.

Pieni, vaatimaton »tuba» on pian luovutettu ja vastaanotettu, ja matkapölyt suurin piirtein poistettu. Hetkistä myöhemmin on Ivan Anto-

novitsh Somerskij valmis taaskin kerran iskemään kiinni tilaisuuteen. Ja tapahtuu, että hänet vielä samana iltana kiinnitetään tanssiravintola »Luisen» esi- ja samalla ainoaksi miespuoliseksi tanssijaksi. Sopimus kirjoitetaan kolmen viikon ajaksi.

Hän kävelee Jaanin kirkon ohi, käväisee pienessä tiilirakennuksessa, jossa käydään tarpeen mukaan ja astuu sitten »Luiseen».

Ravintolan omistaa herra Jean Dufour. Nimi on kuitenkin kaunis ja sointuva valhe, sillä Luoja on kaikkiviisaudessaan nähnyt hyväksi muovata hra Dufourin nenän ja huulet, niin etteivät ne pysty pettämään ketään, joka joutuu hänen kanssaan tekemisiin. Hän on ja pysyy epävirallisesti Nahum Finkelsteininä ja Nahum Finkelsteinin liikeperiaatteitten mukaan hoidetaan myös ravintolaa. Tämä ehkä osaltaan selvittää, miksi tässä sitten käy niinkuin käy.

»Luisen» tanssiorkesteri soitti parvekkeella, jonka alapuolella oli baaripöytä. Ukulelen ja harmonikan soittaja, Saksasta tuotettu kvarteteroni, omisti heikon, mutta melko soinnukkaan

tenorin, jolla soiton lomaan saattoi pirahutella fox-trotien ja jazzien kertosäkeitä. Valkonaa-
mainen, lihava sellisti taas hoiti rämistimiä aika
kunnioitettavalla taituruudella. Conferencier'na
esiintyi monsieur Dufour itse, tehden valituin
sanoin ja viittoilevin elein selkoa niiden tanssien
»sisällöstä», joita maisteri, nyt monsieur Ivan So-
merskij, ja »The Four Luise Girls» kulloinkin esit-
tivät. Kerran illassa esiintyi Somerskij yksin ja
pari kertaa hän näytti kinttujaan ja hyvinmuo-
dostuneita hartioitaan yhdessä vanhimman »gir-
lin», mademoiselle Nanette'in (synt. Linda Kukk)
kanssa. Yleisö oli sijoittunut nelikulmaisten
pöytien ääriin pitkin avarahkon salin seinustoja,
joi kotimaista barsacia vihreistä, korkeajalkai-
sista laseista tai »napsia» pikku pikareista ja pis-
täytyi välillä vaaleanruskeaksi vahatulla parketti-
suunnikkaalla nykimässä jäseniään »Shinanikin»
tahtiin. Silloin tällöin halkaisivat ruusunpunaisen
hämärän salamain tavoin valonheittäjien rikinkel-
taiset tai sähkönvihreät sädekimput, savukkeista
nousivat sinertävät kierteet kuin uhrisauhut kohti
kattoa ja kaiken aikaa väreili ilma keskeytymät-
tömästä puheensorinasta, joka kävi sitä äänek-
käämmäksi, mitä myöhemmälle ilta kului.

Eräässä nurkassa oli »taiteilijain» pöytä, jossa ravintolan esiintyjät ohjelmanumeroitien välillä istuivat kahvikeittimönsä ja konjakkilasiensa ääressä. Monsieur Dufour ei tahtonut, että hänen laitoksessaan nökötetettäisiin. Jos vieraitten joukossa oli tanssinhaluisia herroja, jotka olivat vailla naisseuraa, saattoivat he pientä juomarahaa vastaan viedä jonkun »girleistä» lattialle. Jos taas joku naisvieraista mieli saada oikein ammattimiehen kavaljeerikseen, oli Ivan Somerskijn oltava valmiina palvelukseen.

— Näin olemme kaikki tyytyväisiä, vai mitä? sanoi monsieur Jean.

Maisteri kohautti olkapäitään. Hänen mielestään se merkitsi hieman liallista rasitusta, mutta — vsjoravno! Leipä oli ansaittava.

Kolmena iltana hän mielestään teki tehtävänsä moitteettomasti. Hän esiintyi trikoissa ja palje-teissa, istui velvollisuudentuntoisesti taiteilijapöydässä ja hymyili koneellisen kohteliaasti lihaville ja maalatuille venakoille, jotka pyysivät hänen palveluksiaan. Hän ei saanut mitään erikoisia suosionosoituksia, mutta eipä toiselta puolen hänelle vihellettykään. Koko ajan hänellä

kuitenkin oli omituinen tunne: kaikki ei ollut niinkuin olla piti.

Ehkäpä se johtui mademoiselle Nanette'in katseista. Aluksi hän ei päässyt selville siitä, oliko tuo nainen kala, vai lintu, ja kun hän sitten parin kolmen esiintymisen jälkeen pääsi siihen tulokseen, että neiti oli kuin olikin lintu, huomasi hän tutustuneensa lintulajiin, jonka ominaisuuksien selvittelymiseen tarvittiin pätevämpi ornitologi kuin hän. Nanette hymyili hänelle maalatuin huulin ja kapein, kiiluvain silmin, kertoi outoja juttuja Dufourista ja teki kummallisia esityksiä. Mutta toiselta puolen hän kuiskutteli myös Dufourin kanssa ja hymyili hänelle samaa, salaperäistä hymyä, ja tällöin molemmat vilkuilivat maisteria ivallisen näköisinä. Neljäntenä esiintymisiltanaan tämä hermostui. Nanette oli pukuhuoneessa heittäytynyt hänen kaulaansa ja pureutunut hänen huuliinsa sillä seurauksella, että joutui jokseenkin kovakouraisesti istutetuksi kulu-neeseen, pegamoidilla päällystettyyn nojatuoliin.

Istuttiin taiteilijapöydässä. Nanette ja maisteri olivat kahden — muut tytöt olivat löytäneet seuraa eräästä suomalaispöydästä. Maisteri sekoitteli kyllästyneen näköisenä kahvikuppiaan

ja Nanette pisteli poskeensa salaattia, pitäen suupalojen välillä silmäpeliä naapuripöydässä istuvan, elähtäneen miehenkuvan kanssa. Harmonikka-kvarteroni ynisi parvekkeelta:

*»I lift up my finger and I say
tweet-tweet . . .»*

— Perhana, murahti maisteri äkkiä ja työnsi kuppinsa syrjään. — Parasta kun pääsemme selville vesille heti. Minä teen mielestäni tehtäväni täällä ja se saa riittää. En ymmärrä, mihin sinä oikein pyrit, mutta jos on kysymys joistakin intriigeistä ravintolavieraita kohtaan ja samalla teerenpelistä meidän kesken ja porsastelusta ja sensellisestä, niin minä kieltäydyn. Meidän tehtävänämmä on tarjota täällä kävijöille jonkinlaista taidenautintoa — sellaista kuin se nyt on. Siinä kaikki.

— Aivan oikein, kukersi Nanette ja katseli häntä raskaitten silmäluomiensa välistä. — Jonkinlaista taidenautintoa. Hyvin ja kauniisti sanottu. Meidän on oltava yleisön hyväntekijöitä, mutta sehän ei estä meitä olemasta hyväntekijöitä myöskin itseämme kohtaan.

— Mitä sinä tarkoitat?

— Tarkoitan, että sinun pääsi pukisi pässin ruumista. Mutta tiedän myös, että kaikki mitä auringon alla tehdään, on turhuus ja hengen vaiva, enkä minä suinkaan aio vaivautua tekemään sinusta muuta kuin mitä olet. Korkeintaan voin antaa sinulle pari hyvää neuvoa, taitelijain kesken vallitsevan solidaarisuuden vuoksi, hah-hah . . .

— Kiitos, taidanpa tulla toimeen neuvoittasikin.

Nanette heitti suuhunsa ryyppyn ja muikisti huuliaan.

— Dufour tuumiskelee eropassin antamista sinulle, sanoi hän kuivasti.

— Mitä? Minkätähden? Ei siitä tule mitään. Meillähän on sopimus . . .

— Lue se sopimuksesi uudelleen, niin huomaat, että siitä tulee jotakin, jos vain Dufour tahtoo. Sinä et yksinkertaisesti täytä sopimuksessa asetettuja vaatimuksia. Sinähän olet sitoutunut »kaikkien mahdollisuuksiesi mukaan huvittamaan yleisöä».

— Sitähän minä teenkin. Voidaanko minulta vaatia, että —

— Äh, puhu isännälle.

Nanette nousi ja meni viereiseen pöytään. Maisteri tyhjensi synkkänä kahvikuppinsa.

Ravintola suljettiin kello kaksi yöllä. Ennen poislähtöään hän naputti »konttorin» ovelle.

— Sisään, pyysi Dufourin ääni.

Isäntä istui pöydän ääressä syventyneenä kassan laskemiseen ja rypisti kulmiaan huomatesaan, kuka vieras oli.

— Mitä asiaa? kysyi hän ja lakaisi samalla pöydällä olevat rahat laatikkoon.

— Minulla on syytä luulla, että olette tyytymätön minuun, sanoi Somerskij ja istuutui nojatuoliin pyytämättä.

— Ette ole aivan väärässä, myönsi Dufour irvistäen.

— Saisinkohan tietää, miksi?

Dufour kohautti olkapäitään ja kiskaisi tuuheat kulmakarvansa hiusrajaan.

— Teillä on kovin vaatimaton ohjelmisto, sanoi hän. — Joitakin karaktääritansseja, joitakin fantasioja — mein Gott, ei se sellainen nykyisin riitä. Osaatteko stepata? Tiedättekö, mitä on »clog»? Amerikkalaisia neekeritansseja yleisö suosii. Miksette maalaa naamaanne mustaksi, heitä »rattaanpyöriä»? Tarvitaan uusia ideoita, temp-

puja. Vähentäkää vaatteitanne, um Gotteswil-
len . . .

— Minä ymmärrän tanssitaiteella muutakin
kuin napansa näyttelemistä ihmisille.

— Ah, älkää höpiskö. Laulakaa tanssiessanne.
Enemmän rohkeutta ja aina uutta, uutta, uutta.

— Valitan, mutta luulen toiselta puolen hyvin
tietäväni, mitä tanssilla ymmärretään. Ja minä
olen tanssitaiteilija.

— Te tiedätte, mitä balettikengurulta vaadi-
taan ja täytätte ehkä myös nämä vaatimukset.
Minä tiedän, mitä ravintolatanssijalta nykyisin
vaaditaan, ja te olette minun palveluksessani.
Ellette keksi tai osaa muuta kuin olette esittänyt,
niin teidän ainakin on koetettava tehdä rahaa
persoonallisella viehätysvoimallanne. Ravinto-
lassani käy rikkaita miehiä ja rikkaita naisia.

— Herra! Taide on erikseen ja . . .

— Ah, donnerwetter, aber Mensch! Älkää pu-
huko minulle. Enkö minä tiedä, mitä taide ny-
kyisin on? Te olette elävä anakronismi. Te kuu-
lutte viime vuosisataan. Kuulkaa, te ette taida
tietää, kuka minä olen. Ja kuitenkin olen juuri
minä rikastuttanut sekä tanssi- että näytelmä-
ja laulutaidetta enemmän kuin moni varsinaisen

taidelaitoksen omistaja tai mesenaatti. Katsokaa noita kuvia tuolla seinällä. Katsokaa! Siellä on maailmankuulu Lia de Lea, Casino de Paris'n nykyinen vetonumero. Siellä on kreivitär Lunghi, joka ennen avioliittoaan tuotti miljoonia Hollywoodin elokuvatehtailijoille, siellä on Stan Ennis, Metropolitanin tenori, Sonja Muromskaja, konserttilavojen kaunistus, Ritsha Ratsha, koko Berliinin lemmikki. Kaikki he ovat ottaneet ensi askeleensa täällä. Minun ravintolani on ollut heille astinlauta, ymmärrättekö, Sprungbrett, jolta he ovat ponnistaneet nykyiseen asemaansa. Enkö minä muka tiedä, mitä taiteelta vaaditaan? Herra, maalatkaa ihmiskasvot niinkuin Vlaminck, keltaisella ja vihreällä, mutta ah, niin ihanasti, laulakaa nyyhkyttämällä joka sanan välissä niinkuin Al Jolson, heiluttakaa alaruumistanne niinkuin pikku Kiki Morris, esittäkää Faustin Margaretta rantapyjamassa niinkuin Greta Garbo tai kirjoittakaa palstanmittainen runo käyttämällä vain kolmea kirjainta niinkuin Gunnar Björling, niin te olette taiteilija. *Se on taidetta.*

Monsieur Dufour oli kiihdyksissään noussut ja astunut aivan maisterin eteen. Koko hänen ruumiinsa vapisi ja hänen otsallaan helmeili hiki.

— Mutta jos ette siihen pysty, voitte ainakin tyydyttää ihmisten nautinnonhimoa.

Maisteri nousi kärsimättömän näköisenä.

— Ellei tanssini kelpaa, en mahda mitään. Uskon kuitenkin, että yleisön joukossa suuri enemmistö haluaa tanssia tanssina ja...

— Kuulkaa, kihisi Dufour. — Te sovitte paremmin »juukselöikajaksi» tai »riidekauplusen» tiskipojaksi. Te —

Hän oli ihan nikahtua. Sitten muuttui yhtäkkiä ääni kellossa, hänen naamalleen levisi imelä hymy ja hän laski hikisen, karvaisen kouransa Somerskiijn olalle.

— Mein Freund, taide on ennenkaikkea rahaa.

Johannes Somero säntäsi pystyyn sohvallaan. Hänen sydämensä tykytti kuin haljetakseen. Tovin istui hän kuin kivettynyt ja alkoi sitten hieroa silmiään. Päässä kohisi.

Ulkona oli jo niin valoisa, että hän saattoi tarkasti erottaa pienimmänkin esineen huoneessa. Hän nousi, joi lasin vettä ja veti aamutakin ylleen. Kaihtimet syrjään!

Melkein koneellisesti hän sytytti savukkeen ja istuutui pöytänsä ääreen, veti laatikon auki ja otti esille kynän ja paperia. Pakottaen ajatuksensa pois unesta hän alkoi muistella geometriaansa ja erikoisesti muuatta teoreemaa, joka on saanut nimekseen »Pythagoraan housut».

VI.

MAISTERI YRITTÄÄ KOMPROMISSIA.

Johannes Somero ei ollut ollenkaan hyvillään siitä, että hänen maailmankatsomuksensa heijastui hänen unistaan kuin kuperasta peilistä, karrikoituna ja epämiellyttävänä. Tietäähän sen — kuka nyt sellaisesta pitäisi? Nuo unet turmelivat häneltä kokonaan sen rauhan ja mielentyynyden, josta hän oli nauttinut jo vuosikausia ja jonka hän uskoi voivansa ylläpitää teoriansa avulla. Maisterin elämä uhkasi muodostua yhtä harmin-täyteiseksi kuin hänen lähimmäistensäkin.

On aika helppo pettää itseään huomaamattaan — yhtä helppo kuin on vaikea pettää muita näiden huomaamatta. Kun Johannes Somero lisäksi oli itsepäinen ja ylpeä, niin ei tarvitse kovin ihmetellä, että hän riippui kynsin hampain mielipiteissään. Mutta rajansa on kaikella. Ja kun ulko-

kohtaiset vaikuttimet tulevat sisäisten epäilyjen lisäksi, alkaa härkämäinenkin ihminen heilahdella.

Maisteri ryhtyi työskentelemään Alli Harvian kanssa vakavissaan. Ensi päivinä tuntui tuo homma melko hyödyttömältä ja oppilas olisi yhtä hyvin voinut olla opettajana, mutta sitten teki Someron keskittymiskyky tehtävänsä ja hän saattoi ennen pitkää merkitä hyväkseen etevämmyyttä, joka kutkutti hänen turhamaisuuttaan ja soi hänelle aikaa mietiskellä muutakin kuin numeroita ja kuvioita. Ja koska hän ei ollut puusta tehty ja koska Alli Harvia oli sangen puoleensavetävä olento, saatamme vaikeuksista arvata, missä nämä mietteet etupäässä liikkuvat.

Lyhyesti: Someron mielessä alkoi versoa ajatus, joka nopeasti sai yhä selvemmän muodon. Olisikohan mahdollista kompromissata, löytää jokin nykyistä onnellisempi olotila tarvitsematta silti luopua kokonaan tähänastisista käsityksistä, tavoista ja pitämyksistä? Voisikohan tarkistaa teoriaansa vaarantamatta paikkaansa kehityspyramiidin kupeella?

Maisteri vilkaisi pöydän toisella puolella ahertavaa Allia ja unohtui hetkeksi nauttimaan edessään olevasta nuoruudesta ja viehkeydestä. Ty-

tön pelkkä läheisyys sai hänen sydämensä paisumaan suorastaan suututtavasta hellyydestä. Hetkeksi valtasi hänet peloittava halu heittää hordan tuuttiin koko vanha maailmankatsomuksensa, ja silmänräpäyksen murto-osan ajan viipyi hänen aivoissaan kamala, häpeällinen syytös: poseeraat vain, poika, itsellesi ja muille! Mutta sitten hän puri hampaansa yhteen ja veti pitkän, vapisevan hengähdyksen. Johan nyt oli helvettiä!

Tyttö kohotti kummissaan katseensa, sillä maisteri oli manannut ääneen. Vielä enemmän hän kummastui, kun huomasi herra maisterin tuijottavan itseään suurin, nälkäisin, onnettomin silmin. Hän työnsi hämillään vihkonsa ja kirjansa syrjään ja suuntasi katseensa pölisevälle kadulle, joka kuitenkin oli tyhjä eikä tarjonnut mitään katseltavaa.

Johannes Somero havahtui. Hänen kätensä hiipi hänen tahtomattaan pöydän yli ja laskeutui tytön sormille.

— Alli-neiti, äänsi hän ja hänen omastakin mielestään kuulostivat nuo sanat typeriltä.

— Niin?

— Minä — hitto — selviääkö tuo probleema?

— Eiköhän.

Alli-neiti oli punastunut ja veti hiljaa kätensä pois.

Somero muisti aikaisemmat retkensä neitosten parissa ja sai rohkeutta.

— Minä haluaisin puhua teille jostakin muustakin kuin näistä meidän matemaattisista tehtävistämme.

Alli Harvia nyökäytti päätään. Hänen kasvoilleen oli palannut niiden luonnollinen väri, hänen huulensa eivät värисseet eivätkä hänen sormensa vavisseet, sillä hän oli aikansa lapsi.

Ja sitten murtui pato. Keskeytymättömänä ryöppynä pursui maisterin sisimmästä se, mitä hän piti totuutena. Hän kertoi maailmankatso-
muksestaan, käsityksistään, uskostaan, teorias-
taan — kieppui puoli tuntia oman itsensä ympärillä, kävellen edestakaisin huoneessa, istuen sekunnin sohvassa ja toisen Allin tuolin käsinojalla, rummutti ikkunaa sormenpäillään ja piirsi Axminster-mattoon uusia kuvioita kenkensä kärjellä. Tyttö kuunteli vaieten, ensin katsellen puhujaa suurin, loistavin silmin, sitten totisena ja lopulta hieman huvitetun näköisenä.

— Ja nyt olette kuitenkin tyytymätön, sanoi hän, kun Somero vaikenä, — vaikka olette muni-

nut tuollaisen jättiläismunan — kuvaannollisesti puhuen.

— Niin, sanoi maisteri ja katsoi häntä hieman epävarmana.

— Olen pahoillani vuoksenne — taaskin kuvaannollisesti puhuen, sanoi Alli ja hänen hymyssään oli aivan selvästi ivaa.

Maisteri vaipui tuoliinsa ja katsoi häntä otsa kurtussa.

— Miten tarkoitatte?

— Oh, minä höpisen tyhmyyksiä, sanoi tyttö viattomasti. — Olen niin hämmästynyt, etten tiedä, mitä puhun. Miksi olette kertonut minulle kaiken tämän?

— Siksi, että se koskee myös teitä. Te olette kuin hiekkavieremä, joka uhkaa luhistuttaa koko rakennukseni.

— Pilvilinnanne?

— Voittehan kutsua sitä siksi, jos haluatte. Niin.

— Pitäisikö minun tuntea itseni imarrelluksi?

Johannes Somero sai puolittain ivallisen, puolittain veikeän katseen, joka sai hänet tuntemaan itsensä harmittavan lapselliseksi. Hänen iankaikkiseksi kunniakseen tulkoon sanotuksi, ettei

hän ainakaan osoittanut suuttuneensa. Epäröityään hieman hän jälleen otti Allin käden omaansa ja sanoi:

— Minä olen rakastunut. Auttamattomasti. Teihin.

Hän tajusi, mihin tuo sanat velvoittivat. Todellisessakin elämässä rakennetaan paljon rakkaussuhteita jättämällä papit ja maistraatit syrjään, mutta sellainen ei voinut nyt tulla kysymykseenkään. Liisankaupunki oli Liisankaupunki, Alli Harvia oli Alli Harvia, ja isä Harvialla oli järkkymättömiä periaatteita.

Tyttö katseli eteensä näkemättä mitään. Tuo mies oli jo kauan ollut hänen salaisten, riemukkaimpien unelmiensa kohde — tästä hetkestä hän oli haaveksinut koulussa ja kotona. Ja kuitenkin hän ei nyt ollut iloinen — kaukana siitä. Hän tunsi päinvastoin suuttumuksen alkavan nostella päätään.

Somero oli ymmällään. Hän ei tiennyt, miten jatkaisi.

— Mutta, yritti hän, — ymmärrättekö minua, jos sanon, etten kuitenkaan tahdo repiä — pilvlinnaani.

Alli pudisti päätään.

— Minä, änkytti toinen, — minä en ole ottanut avioliittoa laskelmiini. Siinä suhteessa on niihin tehtävä muutos. Minä rakastan teitä ja tarvitsen teitä.

— Pilvilinnaanne?

— Niin, jos välttämättä tahdotte ilmaista sen sillä tavalla.

— Halveksimaan kansanne yhteiskunnallista karriääriä, mainetta, rikkautta, taidetta, ihan-teita yleensä . . .

— Älkäämme menkö liiallisuuksiin.

Alli nousi, kiersi pöydän ympäri ja asettui var-talooan huojutellen Someron eteen. Tovin hän katsoi tätä äänettömänä, kumartui sitten ja pu-jotti käsivartensa hänen kaulaansa. Somero tunsi pehmeitten huulien polttavan omiaan. Seuraa-vassa tuokiossa oli tyttö toisessa päässä huonetta.

Somero säntäsi pystyyn.

— Alli!

Huoneessa helähti raikuva nauru.

— Voi, mun pikku Jussiani! Te siunattu poika-parka! Yhtä helposti voisitte syödä lampaankyl-lyksen olkipillin läpi kuin kompromissata luonnon ja elämän lakien kanssa! Maisteri, menkää soh-vallenne . . .

Johannes Somero oli kuin salaman lyömä. Tuoko oli Alli Harvia, yhdeksäntoistavuotias tytönheiskale! Lapsi!

Hän tunsi yhtäkkiä veren hulvahtavan kasvoihinsa. Henkeä salpasi aivan kuin hän olisi saanut kovan iskun vasten rintaansa. Pitkään rupeamaan hän ei saanut sanaakaan suustaan.

— Hyvä, sanoi Alli ja katseli häntä arvostelevasti, pää kallellaan. — Te olette tosiaankin kuin rukkaset saanut. Kostuttakaa nyt huulianne kielensäällä ja levittäkää valju hymy kasvoillenne, niin kaikki on sujunut vanhan reseptin mukaan.

Maisteri sai lopultakin mielenmalttinsa takaisin senverran, että pystyi kumartamaan niukasti ja jäykästi. Sitten hän pyörähti kannoillaan ja lähti.

Ei hänelle suotu edes sitä lohdutusta, että olisi saanut nähdä, miten Alli hänen mentyään heittäytyi sohvalle ja purskahti itkemään niin rajusti ja hillittömästi kuin vain yhdeksäntoistavuotias tytönheiskale, lapsi, voi itkeä . . .

Lukukausi oli jälleen alkanut. Taas heitteli tuuli okrankeltaisia, tiilenpunaisia ja purppuraisia vaahteranlehtiä pitkin puistojen käytäviä ja pi-

hoja. Talonmiehet ja kadunlakaisijat olivat jälleen tarttuneet haraviinsa ja luutiinsa ihmetellen, miksi oikeastaan olivat tähän maailmaan syntyneet. Taaskin vaelsi nuoriso kodeistaan kouluun ja koulusta kotiin.

Tyttölyseon opettajat olivat koolla »kahvi-huoneessaan». Rehtori Andersson istui pöydän päässä leveänä ja flegmaattisena, kuten aina. Johannes Somero tuijotti ikkunasta pihamaalle entistään hiljaisempana, entistään ivallisemmän näköisenä. Freudin esitaistelijat märehtivät iänikuista teemaansa. Kirjakaapin luona imi piirustuksenopettaja, Osvald Partanen, pientä, mutta haisevaa sikaria. Lehtonen yritti leukailla Leila Kivikon kanssa, mutta väsyi pian yksinpuheluunsa — matematiikan lehtori tyytyi katselemaan häntä sanattomana, kasvoillaan uusi ja outo ilme.

Leila Kivikko oli muuttunut. Hän oli muuttunut siinä määrin, etteivät toverit olleet häntä ensi aluksi tuntea. Aprikoitiin syitä siihen, mutta kukaan ei tiennyt, kukaan ei ymmärtänyt... Leila otti vastaan hiukan ilkeät kohteliaisuudet salaperäisesti hymyillen ja olkapäitään kohottaen.

— No, sanoi rehtori jotakin sanoakseen, se

Leilan silmätikku, Alli Harvia, läpäisi kirjoituksissa, vallan erinomaisesti. Siitä hän, mikäli minulle on kerrottu, saa kiittää Johannes Someroa.

Kaikkien katseet kohdistuivat Someroon, jonka selkä kuitenkin oli aivan ilmeetön.

— Kuinka niin? hörisi Partanen.

— Somero kuuluu preparoineen hänet.

— Ei pidä paikkaansa, mutisi Johannes. — Autoin häntä hiukan muutaman päivän ajan, mutta huomasin sitten, ettei se ollut välttämätöntä.

Freudin ystävät iskivät toisilleen silmää.

— Niin, niin, huokasi rehtori ja kaatoi itselleen neljännen kupillisen kahvia, — eivät nuo lapset niin tyhmiä ole kuin puusta katsoen luulisi, mutta laiskuus, laiskuus . . .

— Ja sivuharrastukset, sipisi Lehtonen vilkaisten Someroa, joka edelleenkin seisoi selin huoneeseen.

— Sivuharrastuksista puhuttaessa: mitähän tuo Leila on alkanut harrastaa, kun nykyisin elää vallan muissa maailmoissa? ihmetteli rehtori.

Leila Kivikko säpsähti. Hänen nenänsä alkoi hehkua, mutta hän ei vastannut mitään. Otti vain sanomalehden pöydältä ja alkoi tutkia sitä.

— Minusta tuntuu melkein siltä kuin olisivat Leila ja Johannes vaihtaneet osia, pitkitti rehtori Andersson. — Johannes on saanut hermot.

Somero kääntyi hitaasti ja katsoi häntä kulumainsa alta, vasen suupieli mutkalla.

— Kovinpa minä nyt olen mielenkiintoinen, sanoi hän. — Ettekö voisi vaihtaa puheenaihetta?

— Sinä olet aina ollut mielenkiintoinen. Aina-kin naisten mielestä, naureskeli rehtori.

— Sex appeal, virkkoi toinen freudiläisistä ja nyökkäsi päätään.

Somero siirteli vaivautuneena jalkojaan. Hän muisti erään päivän noin kuukausi takaperin ja tuhahti.

— Olisikohan maisteri onnettomasti rakastunut? sanoi Lehtonen.

Somero lehahti punaiseksi. Hän aukaisi suunsa vastatakseen, mutta loksautti sen sitten kiinni ja lähti huoneesta.

Rehtori nauroi.

— Niinköhän tosiaan olisi? Siinä tapauksessa voisi Leila olla onnellisesti rakastunut.

Leila Kivikko loi häneen säikähtyneen silmäyksen ja pani pois lehtensä.

— Älä puhu pötyä, kivahti hän vanhaan sä-

vyynsä. — Mikä himo sinulla tänään on mennä persoonallisuuksiin? Oli aivan tarpeetonta kiusoitella Someroa ja yhtä tarpeetonta on yrittää pitää hauskaa minun kustannuksellani.

— Ke-ke, hörisi Partanen hyväntahtoisesti, ovatkos riitakumppanukset tehneet sulan sovinnon?

Leila loi häneen halveksivan silmäyksen ja nousi.

— Moukat! sanoi hän ja lähti Someron jälkeen.

Käytävässä hän tapasi tämän nojailemassa pylvääseen. Hetken emmittyyään hän meni lähemmäksi ja sanoi:

— Kuule, Johannes, minä olen pahoillani siitä viime keväällisestä — tiedäthän. Unohdetaanko pois koko juttu? Tuntuu siltä kuin ihminen sitenkin vanhentuessaan viisastuisi, vaikka monasti näyttää päinvastaiselta. Minä huomaan nyt, että olen vuosikausia käyttäytynyt kuin hupsu. Ihan suotta.

Hän ojensi kätensä ja katsoi Someroa avoimesti silmiin. Somero oli ihmeissään. Hän otti kuitenkin tarjotun käden ja puristi sitä.

— Ei puhuta asiasta enempää, mumisi hän hiukan nolona. Leila lähti sydän keventyneenä jatkamaan matkaansa.

Voisin nyt pitää esitelmän siitä, miten rakkaus (sillä sehän se Leilaan oli iskenyt kyntensä) vaikuttaa jalostavasti ja kohottavasti ihmiseen. En kuitenkaan viitsi suututtaa lukijaa (joka hyvän- tahtoisesti kehoittanee myös naapuria hankki- maan tämän teoksen), vaan tyydyn lyhyesti ker- tomaan, miten Leila Kivikko oli tälle asteelle edistynyt.

»Maaseudun rauhassa» elelevä herrasmies oli jo ensi kirjeessään osoittautunut sekä mielen- kiintoiseksi että sivistyneeksi ihmiseksi, ja kun hänen seuraavissa kirjeissään oli ikäänkuin persoonallisempi sävy, huomasi Leila, että hän oli myös harvinaisen miellyttävä ihminen. Ei kestänyt kauan ennenkuin kumpikin totesi kum- mallista samanlaisuutta maussa ja mielipiteissä, olipa sitten kysymys kirjallisuudesta tai ruumiin ravinnosta, ja tämä lähensi heitä toisiinsa kiihty- vällä nopeudella. Oltiin tosin vielä pseydonyymi- kannalla eikä »Maaseudun rauha» tiennyt kir- jeenvaihtotoverinsa osoitetta enempää kuin tä- mäkään »Maaseudun rauhan» olinpaikkaa, mutta kuitenkin oltiin jo niin pitkällä, että kirjeet aloi- tettiin sanoilla »Rakas Ystävä» ja lopetettiin va- kuutuksella »Teidän». »Maaseudun rauha» oli

utelias, mutta Leila ei tyydyttänyt hänen uteliaisuuttaan. Leila oli kaino eikä edes ilmaissut omaa uteliaisuuttaan. Kumpikin paistui siis vielä hiljaisella tulella, mutta he tiesivät myös pian kypsytävänsä. Sitä hetkeä odotettiin väristen ja kärsimättömästi. Kärsimättömästi, koska kumpikaan ei tiennyt, että odotus on autuaampi kuin täyttymys.

Ei ihme, että Leila kulki mietteissään, hymyillen hiljaisesti ja suhtautuen kanssaihmissiinsä tavalla, joka sai heidät sekä hämmästyneiksi että uteliaiksi. Leila paistatteli itseään yksityisen intiaanikesänsä auringossa...

Mutta Kalliokadun 17:ssä mittaili huoneensa lattiaa lyöty mies, joka ei tahtonut myöntää itseään lyödyksi, vaan itsepäisesti tarrautui harhakuvitelmiensa oljenkorpeen.

Hän sai, mitä hän etsi, vaikkakaan ei olisi suonut juuri sitä löytävänsä.

VII.

»JE M'ALLONGEAI SUR MA CHAISELONGUE ET ME LIVRAI Á MON DESTIN...»

Maisteri lähti hengessään niittämään mainetta käytännöllisenä filosoofina. Hän heräsi riepumatolla tuntemattomissa keittiönportaissa.

Tottuneena ja valmistautuneena melkein pä minkälaisiin yllätyksiin tahansa hän hämmästy i vain lievästi huomatesaan tällä kertaa olevansa suuri ja takkuinen harmaa kollikissa.

Pertsana! Mitähän tästä nyt syntyisi?

Hän venyttäysi ensin eteen- ja sitten taaksepäin, aivasti, köykisti selkensä luokiksi ja naukaisi. Oli nälkä ja janotti. Hän työnsi kuononsa kiinni ovenrakoon ja naukaisi uudestaan.

Ovi aukeni ja tuntematon kotiapulainen kilitti häntä kiukkuisesti punoittavilla silmillään.

— Saamarin kissa! Joko taas olet kärkkymässä? Us, pihalle siitä! Jussi, mene pihalle!

Maisterin kynsiä kutkutti, mutta sitten hän huomasi, että hyökkäys ei paljon auttaisi, sillä piialla oli lampaannahan vahvuiset villasukat. Mitäpääs tässä? Katti kääntyi ja harppasi pihalle.

Piha oli tyhjä. Ei tarvinnut pelätä kivisadetta eikä potkuja. Koirista ei maisteri tuntenut erikoisesti perustavansa — hän muisti rökittäneensä kookkaitakin hurttia. Hiljaa hän käveli pitkin kivijalan kuvetta, haisteli pientä rikkaläjää ja loikkasi sitten aidalle, jonka harjalta oli hyvä näköala yli kahden pihan ja kadun. Maisteri silmäili ympärilleen, mutta ei huomannut mitään mielenkiintoista, minkävuoksi hän pudottautui naapurin pihaan ja lähti kohden muuatta ovea, joka ilmeisestikin johti kellariin. Tässä oli nähtävästi laskeuduttava muitten kissojen tasolle ja hankittava päivälliseksi hiiri tai kaksi.

Keskellä pihaa oli sireenimaja. Maisterin sivuuttaessa sen loikkasi erään pensaan katveesta hänen eteensä valkoisen ja harmaan kirjava neitikissa ja kohta senjälkeen toinen, vaaleanruskea. Kumpikin naukaisi, nosti häntänsä pystyyn ja venytteli keimailevasti ruumistaan.

— Johan nyt on perhana, tuumi maisteri. — Tämä menee jo liiallisuuksiin!

Hän heitti kissoihin ylpeän ja luotaantyöntävän silmäyksen, kaarsi hiukan ja jatkoi matkaansa. Neitikissat seurasivat.

Kellarin oven läheisyydessä oli kivijalassa aukko, josta oli varsin helppo työntyä rakennuksen alle, Maisteri empi hiukan, mutta hyppäsi sitten aukkoon ja solahti kellarin lattialle. Pimeydestä huolimatta hän näki sangen hyvin, ja huomasi pian, ettei suinkaan ollut yksin. Kahdestakin nurkasta paistoi fosforinvihreä silmäpari.

Aukko kivijalassa täyttyi kahdesti ja seuraavassa tuokiossa olivat myös neitikissat kellarissa.

Toisessa nurkassa ollut musta kissa alkoi hiipiä lähemmäksi. Sitten se yhtäkkiä pysähtyi ja koukisti selkensä. Häntä tuuheni ja viikset värisivät uhkaavasti.

— Pysy rauhallisena, neuvoi valkoisenkirjava neitikissa. — Tämä tässä on naapurin Jussi. Äänessä oli sekä kunnioitusta että ihailua.

Toisessakin nurkassa ollut kissa lähti liikkeelle.

— Jussi Kissantappajako? kysyi se hiljaa.

— Niin, myönsi neitikissa.

Vallitsi tuokion hiljaisuus ja maisterille selvisi, että hän oli kuuluisa. No, sehän saattoi yksin-

kertaistuttaa ruokakysymystä huomattavasti. Hän istahti, kiersi hännän kupeelleen ja sanoi:

— Terveeks! Ruokaa, ja nopeasti, niinkuin olisi jo!

Mutta kissat kiirehtivät neuvottelemaan. Tu-
loksena oli puulaatikon alta tuotu silakka ja puo-
liksi syöty varpunen.

— Minä kyllä hommaan sitten maitoa tuonne
meidän portaisiin, touhusi vaaleanruskea neiti-
kissa ja pani päänsä viehkeästi kallelleen.

Maisteri urahti ja iski hampaansa silakkaan. Suolainen se oli ja härski, mutta kahdesta pa-
hasta kuitenkin pienempi. Varpusenraadolle
hän käänsi selkensä. Musta kissa raahasi sen
varovasti takaisin puulaatikon alle.

— Eikö ole muuta? tiukkasi maisteri lopetet-
tuaan kalan, ja nuoli viiksiään.

— Valitettavasti ei, sanoi musta.

Maisteri sylkäisi kiukkuisesti ja lähti takaisin
pihalle. Muut seurasivat.

— Ehkäpä Laakkosen puukellarissa olisi, tuu-
miskeli neljäs kissa, valkosukkainen kolli.

— Maitoa ensin! vaati maisteri.

Ruskea neitikissa kehoitti seuruetta odotta-
maan sireenimajassa ja lähti nousemaan keittiön-

portaita. Oven edessä se istuutui ja naukaisi pari kertaa. Muuan pikkuinen tyttö aukaisi.

— Kisu, kisu, mitäs Mirri tahtoo? jutteli hän ja kumartui silittämään eläintä. Tämä vetäytyi hiukan taaksepäin ja naukui uudestaan.

— Onko sinulla jano, onko?

Tyttö meni takaisin sisään ja palasi kantaen ruskeaa kivikuppia. Vaaleanruskea kissa pisti päänsä siihen ja maisteri kirosi.

— Mene sinä sinne myös, neuvoi valkoisenkirjava hiljaa.

Maisteri lähti. Hän käveli ensin hiljaa, mutta pisti sitten juoksuksi ja hyppäsi parilla loikkauksella vaaleanruskean viereen.

Tyttö kirkaisi ja yritti ajaa häntä pois, mutta saikin pohkeeseensa ilkeät kynnenjäljet. Itkien hän painui keittiöön ja sulki oven jäljessään. Maisteri hätäisti neitikissan tieltä ja pani toimeksi.

Tämänjälkeen lähdettiin joukolla Laakkosen pihaan.

Oli ilta. Lähiseudun kissat olivat kokoontuneet Laakkosen palokujan kunnioittamaan herra Jussia ja pitämään naukujaisia. Maisteri oli tähän mennessä saanut tietää olevansa Liisankau-

pungin kuuluisin kissa — jonkinlainen kissa-Capone, diktaattori, kansanvillitsijä, romanttinen seikkailija. Hän istui tiilikivikasalla synkkänä ja äkäisenä ja mietti, kannattaisikohan lähteä yrittämään Kalliokadun 17:een yöksi. Isäntäkissa, Laakkosen herasilmäinen kolli, katseli häntä luhun ja kateellisen näköisenä, mikä luultavasti johtui siitä, että läsnäolevat kauniimman sukupuolen edustajat käyttäytyivät suorastaan loukkaavan epäkohteliaasti muita kuin herra Jussia kohtaan. Yritti se taannoinen valkoisenkirjava ihan tiilikivikasan harjallekin liehittelemään, mutta sai muitten riemuksi äkkilähdön.

Kuunneltuaan aikansa kissakuoron esitystä, joka melkeinpä vei voiton havajilaismusiikistakin, nosti maisteri häntäänsä hyvästiksi ja loikkasi alas kunniapaikaltaan. Hänet oli vallannut aivan vastustamaton halu pistäytyä kotona.

Pitkin seinänvieriä ja poikki katujen kävi matka halki hiljaisen kaupungin. Pari vastaan tulijaa pysähtyi nähdessään hänet ja sylkäisi yli olkansa. Maisteri ei voinut muuta kuin kiristellä hampaitaan. Kauankohan piti taas elää tällaisessa hahmossa?

Kalliokadun 17:ssä oli ulko-ovi auki. Hän pääsi esteettömästi rouva Siivosen oven eteen, aukaisi suunsa ja naukui. Turhaan. Hän heittäytyi pari kertaa ovea vasten. Yhtä turhaan. Lopulta hän alkoi ulista kuin pieni lapsi. Se auttoi. Eteisestä kuului tassuttavia askeleita ja ovi aukeni raolleen. Maisteri pujahti sisään rouva Siivosen jalkojen välistä ja harppoi kiljuvan rouvan protesteista huolimatta omaan huoneeseensa, jonka ovi oli avoinna.

— Herrajee, tänne tuli kissa! huusi rouva Siivonen. — Onnii! Jonnii! Tulkaa ajamaan kissa ulos!

Maisteri kätkeytyi huoneessaan sohvan alle, mistä Onni ja Jonni kuitenkin saivat hänet pian karkoitetuksi. Ja sitten alkoi huoneessa metsästys, joka olisi koitunut varsin tuhoisaksi irtaimistolle, ellei rouva Siivonen lopulta olisi aivan epätoivoisena keskeyttänyt sitä.

Hän istuutui sohvalle ja pyyhki otsaansa. Pojat seisoivat läähättäen vieressä. Maisteri katseli heitä kirjahyllyn päältä valppaana ja varuillaan.

— Se on varmasti hullu, sanoi rouva Siivonen. — Minkätähden se ei lähde tästä huoneesta?

— Jot tiinä on vetikauhu? arveli Jonni pyyhkien nenäänsä yöpaidan helmaan.

Rouva Siivonen meni ihan kalpeaksi.

— Voi, hyväinen jyssäys, kun ei tule se maisterikaan kotiin. Missähän se taas mahtaa olla? Mitäs me nyt teemme?

— Mennään maata, neuvoi käytännöllinen Jonni.

Rouva Siivonen pudisti päätään.

— En minä mene maata niin kauan kuin tuo kamala elukka on täällä. Ulos se on saatava ensin.

Maisteri oli jo muutenkin pahalla päällä. Hänen huonoa tuultaan ei parantanut se, että hän sai kuulla olevansa kamala elukka. Miksi häntä ei jätetty rauhaan?

Yhtäkkiä hän muisti, kuka oli. Johan nyt oli hitto, ellei Liisankaupungin kuuluisin kissa voi herättää kunnioitusta yhdessä akassa ja kahdessa vesinenäisessä kakarassa senverran, että jättäisivät hänet rauhaan.

Hän loikkasi lattialle, käveli takajaloillaan kirjoituspöydän luo ja hyppäsi sille. Pöydällä oli muun muassa savukelaatikko, jonka hän aukaisi käpälillään, ja tulitikkulaatikko, joka kuitenkin oli tyhjä. Maisteri otti savukkeen suu-

hunsa, aukaisi tulitikkulaatikon ja heitti sen osuvasti kypälällään sohvalle.

Rouva Siivonen, Onni ja Jonni tuijottivat häntä pullistuvien silmin, suut selällään.

Maisteri pudotti savukkeen tuhkakuppiin ja väänsi hampaillaan pöytälamppuun valon. Sitteen hän sysäsi muutaman kirjan keskelle pöytää, aukaisi sen ja asettui makuulle sen eteen kääntäen kotvan kuluttua lehteä. Siivosen väki pysyi edelleenkin mykkänä.

— Ehkä se on sirkuksesta karannut, kuiskasi Onni lopulta ja hänen äänensä palautti rouva Siivosenkin äänijänteitten toimintakyvyn.

— Auttakaa! huusi rouva Siivonen. — Jumalan tähden, auttakaa!

Ja seuraavassa hetkessä oli Siivosen perhe kadonnut huoneesta ja paiskannut oven kiinni.

Puoli tuntia maisteri istui pöydällä odottaen, mutta kun seinän takana oli hiljaista kuin haudassa, päätteli hän saavansa olla loppuyön rauhassa, ja siirtyi sohvalle siinä hiljaisessa toivossa, että aamulla heräisi jälleen Liisankaupungin tyttölyseon ranskan- ja englanninkielen lehtorina.

Maisteri heräsi kyllä tavalliseen aikaan aamulla, mutta huomasi, että hänellä edelleenkin oli neljä harmaata, pehmeän karvan peitossa olevaa jalkaa. Olihan järjetöntä odottaakaan muuta — nämä kiusoittavan »luonnolliset» unet olivat ennenkin olleet merkillisen täydellisiä ja johdonmukaisia.

Hän harppasi lattialle ja haukotteli. Mihinkä nyt ryhtyisi? Oli kenties parasta livahtaa talosta ennenkuin rouva Siivonen lopultakin osui häneen tuolilla tai jollakin muulla yhtä epämiellyttävällä aseella. Hän ryhtyi kynsimään oveaan ja naukumaan.

Onni hänet laski portaisiin — rouva Siivonen tyytyi kurkistelemaan pelokkaan näköisenä keittiön oven raosta.

Maisteri ohjasi askeleensa naapurin pihaan. Pitihän tässä saada aamiaista. Se valkoisenkirjava ja vaaleanruskea ottivat hänet vastaan yhtä sydämellisesti kuin edellisenä päivänä. Tällä kertaa saatiin maitokuppi sireenimajaan. Valkoisenkirjava ja vaaleanruskea luopuivat kohteliaasti omasta osuudestaan.

Latkittuaan maidon etsi maisteri aidan vierestä aurinkoisen läikän ja alkoi nuoleskella kypäliään.

Kului pari viikkoa. Silloin tällöin oli maisterin tapeltava ylläpitääkseen mainettaan ja pari kertaa oli hänen selviteltävä joitakin riita-asioita, mutta muuten ei juuri erikoisia tapahtunut, ellemmme ota lukuun sitä, että muuan musta naaras karkoitettiin kaupungista, koska se yritti metsästellä maisterin hiirenpyyntialueella. Mutta tulipa sitten kolmas sunnuntai ja sen mukana yllätys.

Kissakerho oli tapansa mukaan koolla Laakkosen palokujassa, maisteri tietysti kunniapaikallaan tiilikivikasalla. Hän oli juuri ilmoittanut aikovansa korottaa maitoveroa korttelissa, kun aidalle ilmestyi valtava, valkoinen eläin, joka seuraavassa hetkessä loikkasi seurakunnan keskelle.

Tuokion täydellinen hiljaisuus.

Uusi tulokas katseli ylhäisästi ympärilleen ja liikutteli hitaasti häntäänsä, joka oli tuuhea kuin valtava lamppuharja.

— Hei, naukaisi maisteri kasaltaan. — Kuka te olette?

Pitkäkarvainen ja suurikokoinen vieras tuhautti nenäänsä ja loi häneen huvitetun katseen.

— Ette ole tainnut nähdä angorakissaa ennen, sanoi se hiukan murtaen. — Kukas te itse olette?

Muuan laiha, musta kolli esitteli:

— Kaupungin kissojen esimies, herra Jussi, joka tunnetaan maaseudulla asti.

— Hmh! pani vieras ja loikkasi tiilikivikasalle sekin.

Muuta ei tarvittu. Seuraavassa silmänräpäyksessä oli palokuja täynnä kiljuntaa ja tappelevia kissoja. Kynsittiin, purtiin, ulistiin, loikittiin ilmaan ja kierittiin maassa. Maisteri kävi tunteelijan kimppuun raivokkaasti kuin metsäkissa, mutta toinen oli nokkelampi ja voimakkaampi. Sillä oli tuhannen outoa ja kieroa tempua, jollaisista maisteri ei olisi osannut uneksiaakaan, ja kun se lopulta oli melkeinpä nylkenyt nahan maisterin vasemmasta kyljestä ja muurrannut hänen toisen silmänsä umpeen, luopui hän taistelusta, paeten ahtaaseen koloon kivi-jalassa. Melske taukosi hetken kuluttua ja angorkissa loikkasi tiilikivikasalle.

— Missä herra Jussi on? kysyi puolisokea Laakkosen kissa.

— Täällä minä, naukui maisteri kolostaan.

— Taisi tulla selkään? jatkoi Laakkosen kissa.

— Juu.

— Teitä nyt höyhentää vaikka viisi kerrallaan,

halveksi angorakissa kasaltaan. — Eihän teillä ole aavistustakaan jiu-jitsusta.

— Mitä se on? kysyi laiha, musta kolli.

— Jokseenkin samaa kuin catch-as-catch-can. Angorakissa leyhytteli itseään leveällä hännällään.

Seurakunta oli vaiti.

Maisteri uskaltautui esille kolostaan ja lähestyi kivikasaa. Hän pysähtyi ja katseli ehyellä silmällään uhkaavasti vierasta.

— Meillä on tapana tapella suomalaisittain — rehellisesti, sanoi hän.

— Ah, mene helvettiin, sanoi vieras kevyesti ja haukotteli.

Maisteri katsahti ympärilleen. Hänelle hymyiltiin pilkallisesti. Seuraavassa tuokiossa hän loikkasi aidalle ja pakeni, sillä angorakissa liikahti kuin hyökätäkseen uudelleen.

Maisteri heräsi ja tuijotti pimeyteen. Hän kopeloi jalkojaan ja käsivarsiaan ja huomasi tulleensa ihmiseksi jälleen.

— Niin katoaa maailman kunnia, mutisi hän ja käänsi kylkeään.

VIII.

RAHAA.

Johannes Somero hämmästyí, ja hämmästyí samalla sitä, että yleensä vielä saattoi hämmästyä.

Alli Harvia kirjoitti hänelle:

»Helsinki, lokakuun 18 p:nä 1930.

Parahin Jussi-maisteri.

Avattuanne tämän kirjeen kurkistatte ensi työksenne allekirjoitusta ja sitten rypistätte otsaanne ja aiotte rutistaa kirje-paran palloksi, niinkuin John Gilbert 'Kohtalokkaassa naisessa'. Älkää viitsikö, sillä tämä purkaukseni sisältää muun muassa myös palsamia sairaalle sydämel- lenne. Minä, nähkääs, kadun.

Käyttäydyin sangen rumasti teitä kohtaan erotessamme, mikä johtui siitä, ettette ymmärrä naisia ollenkaan ja että minä olin unohtanut

Uuden testamentin sanat: 'Autuaat ovat yksinkertaiset' j.n.e. Annatteko anteeksi? Älkää kirjoittako minulle, mutta sanokaa se minulle, kun tulen joululomalle. Katsokaas, minä pidän teistä joka tapauksessa (älkää luulkokaan, että suosuisin 'kosintaanne' silti) enkä haluaisi kadottaa teitä näköpiiristäni. Ah, maisteri, mikä houkka te olette. Mutta minä tiedän, että silmänne vielä aukenevat. Tapahtukoon se pian.

Alli Harvia.»

Kauan istui maisteri kirjoituspöytänsä ääressä ja koetti löytää tuosta kirjeestä jotakin salaista tarkoitusta, mutta rivien välit — kuvaannollisestikin puhuen — paistoivat puhtaan valkoisina. Kuitenkin oli hänellä parempi olla kuin moneen viikkoon, sittenkin, vaikka tyttö suorasukaisesti sanoi häntä houkaksi.

Hän oli houkka. Hän myönsi sen itsekin, mutta kaivoi jostakin muistinsa lokerosta itselleen puolustuksen: »Joka elää ilman houkkamaisuutta, ei ole niin viisas kuin luulee olevansa.» Hän ei yksinkertaisesti tahtonut uskoa, että tiedonhulun, kunnianhimon ja avioliiton kahleissa saat-

toi olla yhtä vapaa ja vapaampi kuin hän mielikuvitusmaailmassaan.

Hän pani huolellisesti Allin kirjeen lompakoonsa, joka tämän jälkeen tuntui lämmittävän povea enemmän kuin aikaisemmin. Siitä huolimatta hän koetti uskotella itselleen, ettei ollut kirjeestä milläänkään, ja vakuuttautuakseen tästä vielä varmemmin hän heittäytyi sohvalleen ja pakotti ajatuksensa muihin asioihin.

Mutta kesken kaiken hän nukahti.

Montreal. Talvi. Bleury-kadun varrella olevan upean palatsinsa kirjastohuoneessa istui mukavassa nojatuolissa monsieur Jean Somereau, Somereau & C:ie-tavaratalon omistaja, miljoonamies. Hän piteli hyppysissään »La Presse'ia» ikäänkuin olisi pääkirjoitus kiinnittänyt hyvinkin suuresti hänen mieltään, mutta itse asiassa ihaili hän vastakkaisella sivulla olevaa suurta ilmoitustaan, jossa reklamoiitiin halpaa tavaraa »costumes de bain'istä» Majestic-radiovastaanottajiin — »le monarque de l'air» — asti. Monsieur Jean oli tyytyväinen, ja miksi ei olisi ollut? Hänellä oli upea koti, hyvä vaimo, kuu-

liaiset — ellei otettu lukuun vanhinta poikaa — lapset, satumainen omaisuus ja ennenkaikkea hyvä ruuansulatus. Kauppa kävi kuin siimaa ja osakkeet kohosivat. Tämä oli toista kuin nököttää peruukkina pikkukaupungissa. Nuo ajat olivat muuten jo, Herra kiitos, niin kaukana muinaisuudessa, että ne enää harvoin tulivat mieleen. Jos monsieur Jeania nykyisin enää mikään sanottavasti kiusasi, oli se monsieur Jean nuoremman vaellus, joka ei ottanut sujuakseen sillelläkään tiellä. Poika oli potkittu college'ista, suurpankista, johon vastahakoisesti oli mennyt harjoittelijaksi, ja erinäisistä kerhoista, mutta sekös olisi miestä huolettanut! Hän oli pienestä pitäen ollut sitä mieltä, että isä oli koonnut omaisuutensa hänen hurviteltavakseen, ja pitänyt vihjauksia työnteon tarpeellisuudesta tylsinä sukkeluuksina, joita isä lainaili Raamattu-nimisestä kirjasta ja sosialistien sanomalehdistä. Aikansa hän jakoi jokseenkin tasan nukkumisen ja rellestämisen välillä, mutta silläkään ei olisi ollut niin väliä, ellei tuohon rellestämiseen olisi tarvittu huvipursia ja kilpa-ajotalleja, jotka ovat pahuksen kalliita leikkikaluja miljoonamiehellekin.

Monsieur Jean — herra maisteri — pani pois lehden, sytytti tumman Upmanin, ponnistausi pystyyn upottavasta tuolistaan ja ojenteli käsivarsiaan. Parasta kun ei ajatellut poikaa tällaisena päivänä, jolloin elämä kaikissa muissa suhteissa oli kuin silkkiä.

Kirjaston ovi aukeni ja sisäkkö, jolla oli musta silkkipuku, nenäliinan kokoinen esiliina ja valkoinen pitsipäähine, ilmoitti, että lounas oli valmis.

Maisteri pani pois sikarinsa ja seurasi Hebeä n.s. pieneen ruokailuhuoneeseen, missä lounaat ja päivälliset arkioloissa nautittiin.

Kiiltävän, pienillä pöytäliinoilla varustettu, kukilla koristetun mahonkipöydän ääressä istuivat jo hänen vaimonsa, pyöreä, harmaatukkainen »madame», tytär Simone ja krapulaisen näköinen Jean junior, joka laiskasti hivuttautui ylös isän astuessa huoneeseen.

Maisteri lausui muutaman sanan mainioista afääreistä — joulumyynti lupasi muodostua tavattoman vilkkaaksi — ja syventyi sitten munuaispaistiin ja herkkusieniomelettiin kuunnellen puolella korvalla pojan marinaa kuukausimäärärahasa riittämättömyydestä »näin joulun

edellä». Hän oli niin hyvällä tuulella, ettei edes jaksanut närkästyä; hymähteli vain ja iski silmää viehättävälle tyttärelleen. Nuorin perillisistä oli vielä koulussa Quebecissä, mutta häntä odotettiin kotiin lähipäivinä.

Rouva Somereau koetti tyynnyttellä äkäistä esikoistaan.

— Eihän sinun tarvitse tuhlata niin paljon joululahjoihin muille, sanoi hän, ja itsellesihän sinun ei tarvitse ostaa mitään nyt, kun isä on luvannut hankkia sinulle tuon uuden Lincolnin, jota mielesi on tehnyt.

— Luvannut ja luvannut, mutisi Jean nuorempi, imaisi sisään laihat poskensa ja järjesti sekä pitkittäisiä että poikittaisia kurttuja otsaansa. — Miksei hän ole sitten ostanut sitä vielä?

— Malttaisit nyt odottaa joulun asti, sanoi maisteri.

— Tai vuoteen 1954, tuhahti poika. — Lyönpä vetoa, että unohdat koko auton.

— Ja häviät vetosi, kuten tavallista. Voinhan minä merkitä asian muistiinkin.

— Ja unohdat muistikirjasi pöytälaatikkoon.

— Isä, sanoi Simone, vaihda sormus nimettö-

mästä keskisormeen, niin muistat. Niin minä aina teen.

— Vaihda sinä naamasi, tuhahti veli, ja pane siitä sitten ilmoitus sanomalehteen, niin saat niin paljon kiitoskirjeitä, ettet kerkiä vastata kaikkiin.

— Mutta lapset! muistutti madame Somereau

Maisteri tunki hyvän tuulensa pakenevan, niin kuin aina pojan läheisyydessä. Hän kulautti viimeisen kahvitilkan kurkkuunsa ja sysäsi kuppinsa syrjään.

— Saat sekä auton että joulurahaa, jos sitoudut olemaan näyttämättä itseäsi minulle viikon aikana, sanoi hän ja nousi.

Neljännestuntia myöhemmin hän oli matkalla konttoriinsa.

Oli enää vain viikko jouluihin. Tavaratalon omistaja istui jälleen kirjastohuoneessaan suuren avotakan edessä ja tuijotti mieltävänä hiilokseen. Hän oli aamulla saanut tietää, että eräässä Ontarion hopeakaivoksessa, jossa hänkin oli osakkaana, oli tapahtunut järkyttävä onnettomuus. Seitsemisenkymmentä miestä oli menettänyt henkensä — lähes viisikymmentä perhettä

oli menettänyt elättäjänsä. Tässä hän istui voimatta oikeastaan tehdä mitään.

Miksi ei voinut? Hallitsihan hän omaisuuttaan. Olihan hänellä oikeus käyttää rahojaan, miten parhaaksi näki. Saihan hän yrittää rahalla lievittää leskien ja orpojen kärsimyksiä. Mais oui — sehän oli selvä. Hän saattoi lahjoittaa heille 1,000, ehkäpä 5,000:kin dollaria ja ilmoittaa siitä sitten sanomalehdille.

Tämä oli näet vielä säädyllyistä ja amerikkalaisen businessmiehen moraalikäsikirjan mukaan hyväksyttävää, mutta pitemmälle tuskin saattoi mennä.

Mutta maisteri tunsikin, että hänen oli mentävä pitemmälle. Se ei ainoastaan ollut hänen siveellinen velvollisuutensa. Hänen oli suorastaan pakko verottaa kerran itseään huonompiosaisten hyväksi niin tuntuvasti, että tosiaan saattaisi uskoa hyödyttäneensä ja auttaneensa ihmiskuntaa ja samalla saisi siitä enemmän kuin puoli palstaa kiitoksiksi. Maisteri muuten amerikkalaisten liike-
miesten tapaan puhui mielellään siveellisestä velvollisuudesta. Sama hieman perverssi himo, joka panee kansanopistolaisen väärinkäyttämään sivistyssanoja, pakotti hänet niin tekemään.

Hän siveli sileätä leukaansa ja loksautti sitten hampaansa päättävästi yhteen. Saamari — hän kirjoittaisi nimensä aikakirjoihin, Kanadan ranskalaisten historiaan.

Pantuaan Upmanin palamaan hän nousi ja soitti. Hovimestari ilmestyi ovelle.

— Pytäkää monsieur Jeania tulemaan tänne, Louis-Philippe.

— Kyllä, herra.

Jean nuorempi ei pitänyt kiirettä, ja kun hän vihdoin suvaitsi saapua, oli hän lievästi sanoen hutikassa.

— Mikäs nyt on hätänä? tervehti hän, otti tupakkapöydältä savukkeen ja retkahti nojatuoliin nostaen oikean jalkansa vasemman polvelle.

Maisteri katsoi häntä alta kulmain, pureksi hetken suuttuneena huuliaan ja tokaisi sitten:

— Olet kai kuullut Sault Ste Marien onnettomuudesta?

— O-hik . . . olen. Entäs sitten?

— Minä olen tuon kaivoksen suurin osakkeenomistaja. Minun velvollisuuteni on nyt pelastaa, mitä pelastettavissa on.

Jean junior tuijotti isäänsä tyhmän näköisenä. Sitten hän naurahti:

— Hö? Mitä sillä tarkoitat? Ei suinkaan hopea sieltä kaivoksesta hävinnyt, vaikka joukko miehiä pistikin ke-hik . . . ketaransa taivasta kohti.

— Älä ole kyynillinen. Tarkoitin tilanteen pelastamista. Minun on autettava onnettomia. Maisteri pureskeli kiivaasti sikariaan.

— Aiotko lähettää minut sinne avustusretkikunnan kanssa?

— Älä ole idiootti. Vaikka se kai on aivan tulokseton kehoitus. Minä tarkoitan, että aion auttaa onnettomuudesta kärsimään joutuneita rahoillani niin paljon kuin rahoilla voi auttaa.

— Pappu kulta, sinä vasta olet suurenmoinen. Voit aloittaa suunnitelmasi kirjoittamalla minulle 10,000 dollarin shekin.

Vanhempi Jean ei enää voinut hillitä suuttumustaan. Hän ryntäsi pystyyn ja kiskaisi perillissensäkin jaloilleen pitäen häntä sitten käsivarren mitan päässä itsestään.

— Humalassahan sinä olet, karjui hän, mutta et niin humalassa, ettet ymmärtäisi, mitä sanon. Pidähän nyt korvasi auki. Minä aion auttaa noita ihmisiä, auttaa niin että tuntuu. Olen kutsunut sinut tänne ilmoittaakseni, että saat luopua

uudesta autosta ja ylimääräisistä joulurahoista. Ne ovat tarpeettomia ylellisyyksiä.

Poika oli irroittautunut hänen ottestaan ja pureskeli huuliaan.

— Isä, sinä olet hassu. I-hik . . . ihan hassu. Hassu kuin fagotinsoittaja. Jos sinä lähetät tuhat dollaria Sault Ste Marien leskille, ei se köyhdytä sinua yhtikäs . . . hik! Sinä olet luvannut minulle auton.

Maisteri pyyhkäisi kasvojaan ja istuutui väsyneen näköisenä. Suun ympärillä oli itsepäinen piirre.

— Kuulit, mitä sanoin. Sinä olet hurvitellut rahojani mielettömyyksiin jo niin paljon ja niin kauan, että minun nyt on lohkaistava omaisuudestani aika kimpale hyödyllisiin ja mikäli mahdollista yleishyödyllisiin asioihin, jotta saataisiin aikaan jonkinlainen tasapaino. Minulla on näes omatunto?

— Äh, älä laske leikkiä!

— Jean!

— Läsänä!

— Mene ulos!

— Päinvastoin: menen sisään. Omaan huoneeseeni. Toivottavasti et huomenna enää muista

tämäniltaisia hourailujasi. Hyvää yötä, pappu parka.

Maisteri tunsu halua heittäytyä hänen kimppuunsa ja pieksää hänet pahanpäiväisesti, mutta koska siitä ei olisi tullut mitään nuoren Jeanin ruumiillisen ylivoimaisuuden vuoksi, tyytyi hän potkaisemaan tuolin nurin. Poika lähti huoneesta.

Seuraavana päivänä sai perhe kokonaisuudessaan kuulla isän suunnitelmista. Maisterin kummastukseksi suhtautui hyväsydäminen madamekin siihen kylmästi. Nuorimmat, Guillaume ja Simone panivat äänekkään vastalauseen »mokokomia typeryyksiä» vastaan. Jean nuorempi rai-vosi, niin että hänen ja isän välillä oli syntyä käsikämmä.

Somereau löi nyrkkinsä pöytään.

— Olen sanonut, mitä olen sanonut, ja sillä hyvä. Minä lahjoitan 100,000 dollaria jaettaviksi leskille ja orvoille, 50,000 dollaria kaivostyöläisten eläke-, sairaus- ja hautausapurahastoihin sekä saman verran kaivosonnettomuuksien vähentämistä ja ehkäisemistä tarkoittavien keksintöjen käytännössä kokeilemista ja käytäntöönottoa varten. Sitäpaitsi lahjoitan 50,000 dollaria Montrealin köyhille.

— Neljännesmiljoona kissan häntään. Ja sitten hän väittää, että minä tuhlaan ja uskottelee muillekin kuin itselleen, ettei hän ole hassu, sanoi nuorempi Jean.

Madame pudisteli päätään ja katsoi miestänsä suurin silmin.

— Jean, sehän merkitsisi omaisuutemme kutistumista ainakin kymmenesosalla.

— Entä sitten?

Guillaume ja Simone nousivat ja poistuivat mielenosoituksellisesti huoneesta. Jean junior katsoi isäänsä tarkkaavasti siristetyin silmin.

— Jospa Somereau & C:ie'n hallitus panee vastaan? sanoi hän.

— Minä olen Somereau & C:ie'n hallitus, sanoi maisteri kuivasti.

— L'état, c'est moi. Juu, niin sanoi myöskin hänen kristillinen majesteettinsa Louis neljästoista — ja mitenkäs kävi? Pappu, teepäs tyhmyyksiä, niin sinulle pannaan holhooja. Ranne-
renkaat ja kuonokoppa. Comprenez-vous?

Maisterin Buick kiiti lumituiskussa Verdunin esikaupungin halki, suuntasi Atwater-kadulle ja

kääntyi Sherbrookelle kadoten vilinään. Hetkistä myöhemmin hän nousi vaunustaan Peelkadulla, käski kuljettajan saapua tunnin kuluttua Mount Royal-hotellin edustalle ja meni eräseen tupakkakauppaan. Ostettuaan sikareja hän jälleen palasi kadulle, seisoi tovin miettivänä ja mitään näkemättä kadunkulmassa ja jatkoi sitten jalan matkaansa Mount Royaliin, missä tilasi itselleen lounaan. Hänen suunnitelmansa oli onnistunut suurenmoisesti. Eräitten arvopapereiden muuttaminen nopeasti rahaksi oli tosin ollut vaikeata, mutta hyvästä palkkiosta tekee montrealilainen lakimies yhtä suuria ihmetöitä kuin hänen yhdysvaltalainen serkkunsa, ja kaikki oli sujunut piirustusten mukaan. Nyt oli jäljellä vain muutama pieni muodollisuus, joista samainen lakimies oli luvannut huolehtia. Sitä varten oli maisteri kutsunut hänet lounaalle Mount Royaliin, missä tarjottiin Montrealin kalleimmat, jos kohta ei parhaat, lounaat.

Jos Pisette'ille, lakimiehelle, näytti tarpeeksi suurta shekkiä, myöntyi hän mihin hyvänsä yhtä liukkaasti kuin yes-mies Hollywoodissa. Some-reau ei ainoastaan näyttänyt 5,000 dollarin shekkiä, vaan syötti hänelle lisäksi aterian, joka vii-

neinen maksoi 106 dollaria. M. Pissette oli taipuisa kuin korsetinluu: tottakai hän huolehtisi kaikesta, sanomalehtiä myöten. Tämähän oli niille mitä suurenmoisin makupala. Monsieur Somereau oli tänään laskenut peruskiven muistopatsastaan varten. Mon Dieu — oli ihan vaikea uskoa, että hänen kaltaisiaan ihmiskunnan hyväntekijöitä vieläkin oli olemassa . . .

Monsieur Jean tunsi sydämensä suuresti keventyneeksi. Hän oli tosiaan niin tyytyväinen, ettei ajatus edessäolevasta perhekohtauksestaakaan pystynyt häntä häiritsemään. Erotessaan lakimiehestä puristi hän lujasti tämän kättä, ja bell-poika sai kokonaista 5 dollaria kohteliaasta hymystään.

Monsieur Jean nousi Buickiinsa, kietoi karhunaljan jalkojensa ympäri ja tarttui puhetorveen.

— Kotiin, Doudeville, määräsi hän syvällä rintäänellä.

La Presse kirjoitti seuraavana päivänä monsieur Jean Somereau'n edesottamuksista neljän palstan pituisen jutun, jossa oli kolme jättiläismäistä pääotsaketta ja yksitoista välirubriikkia. Sitäpaitsi liittyi kirjoitukseen kahden palstan

kuva hra Somereausta työpöytänsä ääressä, kolmelle palstalle levitetty sisäkuva hänen kesäasunnostaan Nova Scotiassa ja yhden palstan kuva hänen vaimostaan.

Kirjoituksessa sanottiin muun muassa:

»Tämä teko, olkootpa vaikuttimet siihen mitkä hyvänsä, on todistus edesvastuuttomuudesta, jonka kaltaista M. Somereaun asemassa olevan liikemiehen ja pääoman vaalijan ei ole lupa osoittaa. Jokaisen järkevän ihmisen on pantava vastalauseensa tällaista mieletöntä päähänpistoa vastaan, jonka — jos asia jätetään silleen — tuhoisat seuraukset varmasti näyttäytyvät varsin pian. Tämä väkivaltainen ja väärä omaisuuden siirto henkilöille, jotka eivät millään tavalla ole ottaneet osaa sen hankkimiseen ja jotka eivät missään tapauksessa tiedä, mitä sillä tekisivät, on ankarasti paheksuttava oikeudenloukkaus — se merkitsee sekä M. Somereaun perheelle että yhteiskunnalle iskua vasten kasvoja. Se on omiaan järkyttämään rauhaa yhteiskunnassamme, tukemaan kommunismia ja turmelemaan oikeustajuntaa. Köyhyys aiheutuu joko laiskuudesta tai saamattomuudesta. Onko syytä rohkaista niitä, jotka eivät työtä tee eivätkä kehrää?»

Meidän ei tarvitse huomauttaa, että M. Somereau mielettömyydellään on tehnyt itselleen suuremman vahingon kuin ehkä vielä aavistaakaan. Hänen lupaava poliittinen uransa — ensi vaaleissa hän olisi ollut varmimmin läpäiseviä ehdokkaita täältä — on lopussa. Myöskin seurapiirissään on hän tehnyt itsensä mahdottomaksi. Ja liikemiehenä — niin, senhän jokainen voi ymmärtää sanomattakin.

Asia oli kiihkeän pohdinnan alaisena viime yönä Dollarikerhossa. Vaadittiin M. Somereauun erottamista kerhon jäsenyydestä. (Mainittakoon tässä, että hänen poikansa, tunnettu keikari ja tuhlari, erotettiin kerhosta seitsemän kuukautta sitten.) Monsieur Lacharmeuse, kerhon hallituksen puheenjohtaja esitti otaksuman, että M. Somereau on tehnyt tekonsa joko alkoholin vaikutuksen alaisena tai sitten on hän tullut mieli-
puoleksi. Meistä viime mainittu otaksuma ei ole epätodennäköinen.

Lehtemme iltapäiväpainoksessa toivomme voivamme julkaista Mme Somereauun haastattelun.»

Maisteri luki tuon sepustuksen huumautuneena. Luulihan hän tuntevansa pappenheimiläisensä, mutta se oli nähtävästi nietua. Masentuneena hän

nojautui taaksepäin tuolissaan ja ummisti silmänsä. Mitä nyt seuraisi! Mitä hommailivat hänen vaimonsa ja Jean nuorempi, jotka olivat poistuneet kotoa aamiaisen ja myrskyisen perhekohtauksen jälkeen?

He eivät kotiutuneet vielä lounaankaan ajaksi. Simone ja Guillaume söivät synkän näköisinä, vastaamatta sanaakaan hänen kysymyksiinsä. Simonella oli kyyneleet silmissä, kun hän poistui lopetettuaan ateriansa.

Maisteri vetäytyi kirjastoon hermostuneena ja levottomana. Hän oli puhelimitse tiedustellut vaimoaan parin tuttavan luota, mutta oli kummastakin paikasta saanut soiton korvaansa. Hän otti pöydältään »Sapperin» uusimman roskaromaanin, mutta ei tajunnut siitä sanaakaan ja heitti lukemisen sikseen.

Kello löi kolme, puoli neljä, neljä.

Ovelle naputettiin. Louis-Philippe, hovimestari toi käyntikortin.

— Monsieur Hiccup odottaa pienessä hallissa, sanoi hän.

Maisteri tuijotti ymmällään korttia. Hän tunsi Hiccupin par renommé, mutta ei ollut koskaan tavannut häntä. Mitä asiaa saattoi Hiccupillä olla?

— Ohjatkaa hänet tänne, sanoi hän koettaen olla huomaamatta Louis-Philippen ilmettä, joka sanoja selvemmin juorusi syvästä ja vilpittömästä halveksumisesta.

Ebenezer Hiccup, lihava, pönäkkä kakkulaniekka, jonka naama muistutti pikkulapsen ehtoopuolta, liukui arvokkaasti huoneeseen ja Louis-Philippe sulki oven.

Maisteri astui pari askelta eteenpäin ja loi vieraaseen kysyvän katseen.

— Hyvää päivää, tervehti tämä ja ojensi suuren ja pehmeän käden. Hän katsoi Somereauta tutkivasti paksulinssisten silmälasiansa läpi.

Maisteri puristi hänen kättään ja kumarsi kevyesti.

Istuuduttiin. Hiccup jatkoi tuijotustaan ja alkoi sitten puhua hitaasti ja hiljaisella, ikäänkuin rauhoittavalla äänellä.

— Tulin oikeastaan tapaamaan madame Somereauta, sanoi hän, mutta ikäväkseni kuulin hänen vielä olevan ulkona. Käy kai päinsä, että odotan.

— Kernaasti. Saanko tarjota sikarin?

M. Hiccup katsoi epäluuloisesti sikarilaatikkoa ja pudisti päätään.

— Kiitos. En polta.

— Ettekö juo? hymyili Somereau väkinäisesti.

— Mitä tarkoitatte, M. Somereau? Hiccupin silmät olivat sikkarassa.

— Oh, laskin leikkiä. Tehän olette St. Henri du Loupin mielisairaalan ylilääkäri, eikö niin?

— Olen.

— Onko vaimoni sairas? Maisterin äänessä oli levottomuutta.

— Ei, ei ollenkaan. Rauhoittukaa.

— No, miksi sitten — en ymmärrä — mistä johtuu . . .

Professori Hiccup siveli leukaansa ja tarkkasi häntä silmiään räpäyttämättä.

— Jaha, mutisi hän. — Sekavaa puhetta. Hm. M. Somereau, tahtoisitteko sanoa minulle, paljonko neljä kertaa neljä on.

Maisteri tuijotti häntä tuokion silmät pyöreinä ja sitten hänelle valkeni kaamea totuus. Hän ei voinut hillitä itseään, vaan säntäsi pystyyn ja hyökkäsi nyrkit sojossa vieraan eteen.

— Vai sillä tavalla? huusi hän. — Vai hulluksi minut tehdään? Jumalavita! Tämä on sika-
maista.

Professori hypähti ketterästi jalkeille ja livahti huoneesta. Ennenkuin maisteri ennätti ovelle,

oli avain kiertynyt kahdesti lukossa. Ja sitten kuului Hiccupin ääni:

— Hoi, hovimestari! Soittakaa tänne ambulanssi ja tulkaa sitten vartioimaan tänne siksi kuin se saapuu!

Maailma musteni maisterin silmissä.

Mustenee se joskus vähemmästäkin.

IX.

YLLÄTYKSIÄ.

Maisterin minäkeskeinen elämä, jonka syksyn kuluessa keskeyttivät vain muutamat harvat vieraskäynnit, joku ilta kerhossa, jokunen kirja ja pieni, tulokseton ja varsin viaton seikkailu kerhon tarkoiligattaren kanssa, alkoi maistua lopullisesti puulta. Eräänä iltana hän otti käteensä Montaignen Tutkielmat ja häpesi hiukan, kun luki ukon tuumailuja itserakkaudesta ja itsekkyydestä. Kalikka sattui: hänhän tuskin muuta teki kuin seurusteli itsensä kanssa. Tosin on eräs toinen mietiskelijä sanonut, että elämä joka tapauksessa on vain yhtä ainoata itsekkyyden ilmausta, mutta tämä herra on nähtävästi tyytynyt tuntemaan ainoastaan itsensä. Ainakaan ei Johannes Somero tahtonut hyväksyä tällaista väitettä. Hän oli nykyisin jonkinlaisen sisäisen käymisprosessin vallassa.

Alkoi joululoma. Naimattomat toverit lähtivät kuka minnekin. Leila Kivikko ilmoitti menevänsä veljen luo Helsinkiin ja Helsinkiin matkustivat myös Partanen ja Lehtonen. Johannes Somero jäi Liisankaupunkiin. Tietystikin kummitteli Alli Harvia hänen mielessään . . . Alli ja hänen kirjeensä. Hän kuuli rouva Siivoselta tytön kotituneen, mutta pelkäsi tapaamista, niin ettei tehnyt mitään aloitetta siihen suuntaan. Syksyn kuluessa oli hän pari kertaa käynyt Harviain luona — näille muuten oli matematiikan pänttäyksen äkillinen keskeytyminen jäänyt täydelliseksi arvoitukseksi — mutta kummallakaan keralla eivät vanhemmat olleet puhuneet tyttärestä mitään. Senvuoksi hän hiukan hämmästyi, kun pankinjohtaja Harvia pari päivää ennen joulua soitti hänelle ja pyysi häntä viettämään jouluaattonsa heillä, »nyt kun Allikin oli tullut kotiin».

Maisteri oli hieman hämmentynyt eikä ensin osannut sanoa paljon mitään, mutta kiitti sitten ja lupasi tulla. Ei tuntunut kovin hauskalta ajatus jouluaatosta rouva Siivosen ja hänen pentujensakaan parissa, noitten alati meluavien isänmaan toivojen, jotka päivä päivältä keksivät

yhä raffinoidumpia korviensärkemiskeinoja. Hän silitytti smokinginsa, tilasi kukkakaupasta keltaisia tulppaaneja lähetettäväksi jouluaattona ja valitsi kirjakaupasta Allille romaanin.

Jouluaatto valkeni kylmänä, mutta lumettomana. Somero makaili melkeinpä puoleenpäivään asti, söi joulupäivällistä ajatellen niukan lounaan ja yritti tunkeutua pariin kauppaan, joissa hän kuitenkin pitkästyi odottamaan, että hänet huomattaisiin. Kun hän lisäksi tapasi parturinliikkeet tulvillaan shinglattavia ja onduloitavia naisia, ehti hän suuttua ja hermostua perinpohjaisesti ja oli siis varsin otollisessa mielentilassa tapaamaan Allin, kun kello seitsemältä soitti Harviain ovikelloa.

Hallissa räiskyvä takkavalkea ja suuri joulu-kuusi, joka oli siinä määrin kiiltävien »enkelinhiuksien» ja kirjaviiden lasihelyjen peitossa, että vihreää tuskin näkyi ollenkaan, olisivat melkeinpä keneen muuhun hyvänsä tehneet tunnelmallisen vaikutuksen, mutta Johannes Somero ei niitä huomannut ollenkaan. Hän liikkui ja puhui kuin unessa, vastaili koneellisesti tervehdyksiin ja sanoi Allille »kiitos, mainiosti», kun tämä toivotti hyvää joulua. Hän oli nolo, kiusaantunut ja kiukkuinen.

Jouluateria oli ilmeisestikin Harviain mielestä sangen venyvä käsite, sillä siitä selviytyminen vaati melkein kahden tunnin ajan. Joululahjojen jakelu — maisteri sai muun muassa meedialais-persialaisen unikirjan ja Valentinin parodiakokoelman »Uninen mutta onnellinen» — kesti tunnin, ja kello oli yli yksitoista, kun siirryttiin saliin laulamaan jouluvirttä ja kuulemaan Beethovenia.

Alli ja Somero istuivat vierekkäin sohvassa, Alli vilkuillen laihtunutta ja väsyneen näköistä maisteria ja tämä suoraan eteensä tuijottaen. Lopulta ei tyttö malttanut olla nipistämättä hänen käsivarttaan ja maisteri kiljaisi huomaamattaan. Soitto taukosi heti ja kaksi kummastunutta silmäparia katsoi häntä pitkään. Alli tuijotti viattoman näköisenä kenkiensä kärkiä. Somero tunsu hien nousevan pinnalle.

— Pyydän anteeksi, mutisi hän. — Olen tänään jo pari kertaa tuntenut pistoksia kyljessäni.

— Voi, voi, pahoitteli rouva Harvia. — Kunnan ette vain olisi vilustunut. Minäpäks laitan kuntoon kahvipöydän. Juotte kuumaa kahvia ja pappa etsii esille Frapininsa.

— Praa, veli, praa, sanoi Harvia ja taputti

vaimoan selkään. He lähtivät ruokasaliin ja Somero nousi levottoman näköisenä.

Alli tarttui hänen takkinsa liepeeseen ja veti hänet takaisin sohvalle.

— No, mutta maisteri! Mikäs nyt on? En minä teitä enempää pahoinpitele. Vieläkö kannatte minulle kaunaa siitä . . . siitä silloisesta . . .

Somero istuutui ja ojensi pitkät säärensä suoriksi.

— En. Olisihan minun pitänyt arvata . . .

— Mitä sitten?

— Että — että . . . kuulkaahan, Alli-neiti, ei puhuta siitä enempää.

— Ei. Mutta olettehan antanut minulle anteeksi.

— Mitäpäns anteeksi antamista siinä olisi? Unohdetaan pois koko juttu.

Alli hivuttautui hiukan lähemmäksi. Hän katselee maisteria pää kallellaan pahankurisen näköisenä.

— Nähkääs, maisteri, nyt kun tiedän salaisuutenne, en suorastaan voi olla kiusoittelematta teitä. Suutuitteko unikirjasta?

— En.

— Älkää nyt olko noin yksitavuinen. Kertokaa

jotakin. Mitä te nykyisin olette hommannut yksityismaailmassanne?

Somero nousi ja käveli ikkunan luo. Mihinkäs sieltä näki? Ulkona oli pimeä kuin säkissä. Ei edes sitä n.k. joulutähteä näkynyt. Hetken hän seiso i ääneti, sitten hän kääntyi ja puhkesi puhumaan kiihtyneesti, sanoja tapaillen:

— Miksi te kehoititte vanhempianne pyytämään minua tänne? Minä tiedän, että olette pyytänyt . . . Mitä minusta haluatte? Miksi te nauratte minulle? Niin, minä olen tietysti aasi ja hupsu ja lapsellinen ja mitä hyvänsä, mutta höperöitähän me olemme kaikki, enemmän tai vähemmän. Se ilmenee vain eri ihmisissä eri tavalla. Useimmat toittottavat omaa hulluuttaan maailmalle ja koettavat tartuttaa sitä ympäristöönsä loukaten sitäkin pientä persoonallista vapautta, mikä meillä vielä on jäljellä. Ainoa, mikä oikeastaan vielä on vapaana kontrollista, on ajatusemme, mielikuvituksemme . . . Meitä on joitakin minunkin kaltaisiani eppuja, jotka olemme löytäneet ilomme niistä. Kunnes . . . kunnes . . . hyvä Jumala, en ymmärrä, miksi senkin täytyy olla riistettävissä, meidän voimatta asialle mitään. Meitä sanotaan itsekkäiksi ja itserakkaiksi

senvuoksi, että viihdymme niin hyvin omassa seurassamme. Paljon itsekkäämpiä ja itserakkaampia ovat ne, jotka syystä tai toisesta pitävät itseään esillä kaduilla ja toreilla. Te olette vienyt rauhani ja mielentyyneiteni. Enhän minä voi syyttää teitä — ette te ole siihen syypää, vaan olemassaolonne. Minä vain en ymmärrä . . .

— Voi, maisteri hyvä, jos te jatkatte tuollaisen moskan hautomista, niin pääanne pian menee pip-pip!

— Mutta miksi minun aina täytyy ajatella teitä? Sanon suoraan, etten tahtoisi. Olen koettanut pakottaa ajatukseni muuhun. Onnistumatta muuta kuin silloin tällöin. Ja sitten, nuo unet . . .

— Se kai johtuu siitä, että rakkaus ei ole mikään tikkukaramelli.

— Kuinka niin, tikkukaramelli?

— Jota voi nuolaista ja jonka sitten voi heittää sikseen, sanoi Alli ja huokasi. Hän jatkoi:

— Maisteri, minä tunnen teidät paremmin kuin luulettekaan. Heittäkää pois kaikkalainen kokeeteeraus ja hienot, typerät »teoriat» ja ruvetkaa ihmiseksi. Muuten on parempi, että etsitte jonkin korkean paikan ja pukkaatte itsenne sieltä alas. Te olette kultainen mies pohjaltanne, mutta jos

jatkatte aloittamaanne tapaan, olette vuoden parin päästä toivoton. En ymmärrä, miksi äly ja aasimaisuus niin usein käyvät käsi kädessä. Olette jo siksi vanha, ettei tätä teidän henkistä keikkailuanne voi panna penikkataudinkaan tiiliin . . .

— Minun ei olisi pitänyt kertoa teille mitään.

— Älkää sanoko niin. Nyt kun minä tunnen taudin, aion myös ruveta tohtoroimaan teitä — vaikkapa hevoslääkkeillä. Jos nimittäin saan.

Maisterin kiukku itseään kohtaan yltyi. Miksi hän yleensä jatkoi keskustelua tuon tytön kanssa? Hän liikahti kärsimättömästi.

— Ette te ymmärrä . . .

— Ymmärrän kyllä. Ollaanko ystäviä?

Hän nousi ja ojensi kätensä ja hänen silmänsä loistivat naurusta ja kenties jostakin muustakin, jota maisteri ei kuitenkaan ymmärtänyt. Somero astui lähemmäksi vastoin tahtoaan ja tarttui kapeaan, lämpimään käteen. Kevyt kädenpuristus ja hymy pudottivat yhtäkkiä raskaimman taakan hänen sydämeltään. Hän ei ryhtynyt tutkistelemaan syytä siihen, erittelemään tunteitaan. Ei se maksanut vaivaa . . .

— Ja nyt mennään kahville, sanoi Alli.

Leila Kivikko oli saanut veljensä pienen, pimeän makuuhuoneen käytettäväkseen. Veli vietti yönsä työhuoneen sohvalla. Siivoojatar, kuivettunut akankäppyrä, joka tuskin itsekään ymmärsi sipoonmurrettaan, suhtautui epäilevästi kamreerin selvitykseen heidän sukulaisuussuhteestaan, ja teki tehtävänsä niskojaan nakellen, mutta Leila tuskin huomasi sitä. Hän oli kuuro ja sokea kuin soidinkukko — suuri ja ihmeellinen asia täytti hänen ajatuksensa kokonaan. Jouluaaton aattona hän kohtaisi »Maaseudun rauhan».

He olivat sopineet tapaamisesta Ekbergin kahvilassa, jonne »Maaseudun rauha» saapuisi kello yhdeksi. Tuntomerkinä oli tummansininen sheviottipuku, jonka rintataskussa oli beigevärinen nenäliina. Varmuuden vuoksi ilmoitti »Maaseudun rauha» lisäksi, että hänellä oli pienet »hammasharjaviikset» ja sininen, valkopilkullinen kaulusnauha.

Nämä tiedot miellyttivät Leilaa suuresti. Hänelle selvisi niistä, että kirjeenvaihtotoveri oli täsmällinen ja tarkka ja että hän pukeutui arvokkaasti ja huolellisesti. Hammasharjaviiksetkin olivat all right. Ne antoivat miehille kasvoille tarmokkaan ja asiallisen sävyn. Niin, Leila oli

niin tyytyväinen, että hän melkein kehräsi. Mutta hän oli samalla myös jännittynyt ja levoton. Minkä vaikutuksen tekisi hän itse »Maaseudun rauhaan»?

Sinä päivänä puuteroi Leila Kivikko ensi kertaa elämässään nenänsä ja leukansa. Nenännypykkä olikin ihojauheen tarpeessa. Sitävastoin hehkuivat lihavat posket ja turpeat huulet itsestään niin vahvasti, että rouge oli aivan tarpeetonta. Turhaan oli tullut sitäkin ostettua. Hetken oli maisteri Kivikko ajatellut »permanenttiakin», mutta tyytyi sitten käherryssaksiinsa. Vaaleanharmaa puku laskeutui pehmeästi hänen kukkuloittensa ja laaksojensa yli — »kuin usvapeite», olisi ritarillinen ja runollinen mies sanonut — ja pitkä, kuul-tavansinisistä koristehelmistä koottu kaulaketju keinui tasaisesti hänen povensa mainingeilla.

Ja kaiken yllä väreili onnellinen, aavisteleva hymy.

Kello oli kymmenen minuuttia yli yhden, kun Leila Kivikko purjehti tapaamispaikalle. Sydän jyskyttäen hän hitaasti kulki pöytien välissä pälyillen ympärilleen. Yleisöä oli runsaasti, sinipukuisia herrojakin miltei joka toisessa pöydässä. Hetken hän näki kaiken epäselvästi, kuin kyynel-

usvan läpi, ja sitten alkoi polvia heikottaa, niin että hänen täytyi istuutua lähimmän tyhjän pöydän ääreen. Mutta maisema selveni pian. Leila alkoi jälleen varovasti katsella ympärilleen. Hänestä tuntui kuin olisi sata uteliasta silmäparia tuijottanut häntä, vaikka itse asiassa hänet huomasi tuskin kukaan.

Eräässä nurkassa oli pieni kahden hengen pöytä ja sen ääressä istui tuttu mies. Osvald Partanen, piirustuksenopettaja. Leila hätkähti. Pitipäs nyt sattua. Tietysti huomaisi Partanen hänet ennen pitkää, ja kun sitten saisi nähdä hänet tuntemattoman herrasmiehen seurassa, nostaisi kotiin palattuaan Liisankaupungissa aika hälinän. Hetken teki mieli lähteä karkuun — mutta sehän saattaisi olla kaiken loppu. Ei, sitä hän ei voinut riskeerata, sillä ei ollut todennäköistä, että Jumala antaisi ikäimmelle toista tällaista tilaisuutta enää. Leila puri hampaansa yhteen ja jatkoi etsimistään.

Sinipukuisia herroja oli paljon. Kahdellakin oli rintataskussaan beigevärinen nenäliina, mutta kellään ei ollut hammasharjaviiksiä. Olisikohan »Maaseudun rauha» myöhästynyt? Se oli huono merkki. Tai — ja se oli kamala ajatus — olisiko

Leila joutunut raa'an pilan esineeksi? Istuikohan kenties jossakin pöydässä tällä hetkellä herrankekkeleitä, jotka irvistelivät kahvilaan saapuneille yksinäisille naisille?

Hänen tuli niin vaikea olla, ettei hän voinut kauempaa istua pöytänsä ääressä. Kun tarjoilijatar samassa lähestyi, nousi hän äkkiä ja meni Osvald Partasen pöytää kohti. Partanen huomasi hänet ja kompuroi jaloilleen.

— Terve, sanoi piirustuksenopettaja. — Täälläkö sinäkin olet?

— En. Minä olen jossakin muualla, sanoi Leila, mutta voithan silti sallia haamuni istuutua pöytäsi ääreen hetkeksi.

— Tottakai, myöntyi Partanen, tosin hiukan väkinäisesti. — Istu pois. Minä tosin odotan seuraa, mutta ehkei se haittaa.

— En minä istu kauan, mutisi Leila ja alkoi riisua käsineitään. — Minäkin odotan seuraa. On niin nolo naisen istua yksin kahvilassa.

— Hm, hm, pani Partanen. — Tilaanko jotakin?

— Älä viitsi.

Leila jatkoi levottomana tarkasteluaan, mutta »Maaseudun rauhaa» ei vain näkynyt. Kello oli

jo melkein puoli kaksi. Tämähän oli aivan sietämätöntä. Hermostuneelta tuntui Partanenkin. Hän rykäisi vähän väliä ja rummutteli pöytää sormenpäillään.

Leila loi häneen närkästyneen katseen.

— Ketä sinä odotat? kysyi Partanen ja hörähti. Hänen suunsa oli tavallisesti aina raollaan, niin että pitkät tammanhampaat näkyivät, ja varsinkin nyt hän Leilan mielestä oli sanomattoman typerän näköinen.

— Muuatta tuttavaani vain, sanoi Leila. — Et sinä häntä tunne.

Ja sitten hänen katseensa yhtäkkiä liimautui Partasen kaulusnauhaan.

Se oli sininen ja siinä oli valkoiset pilkut.

Leilan katse alkoi liikkua hitaasti ja työläästi.

Partasella oli sininen sheviottipuku. Hänellä oli myös beigevärinen nenäliina. Ja kaiken huipuksi hänellä nenän alla oli muutama kankea, lyhyt harjas, joita itserakas mies kylläkin saattoi pitää viiksinä.

Kaamea epäluulo alkoi nopeasti versoa Leila Kivikon mielessä.

Hän kokosi voimansa ja sai vaivoin kysytyksi:

— Ketä sinä sitten odotat?

— Oo, sanoi Partanen kevyesti, erästä neitiä, jota sinä et tunne.

Leilan sydän alkoi jyskiä, niin että hän luuli sen kuuluvan eteiseen asti.

— Minäpäns koetan arvata, änkytti hän, ja hänen huulensa vavahtelivat. — Sinä odotat erästä neiti Anna Hiekkää.

Partasen haileat silmät suurenivat ja alaleuka laskeutui entistä alemmas.

— Mistä sinä sen tiedät?

— Voi, hyvä Jumala! voihkaisi Leila Kivikko ja peitti kasvonsa käsillään.

— No! Mitä nyt? Mitä tämä on? hätääntyi Partanen.

— Voi, Jumala, Jumala, uikutti Leila. Sitten hänen kätensä puristuivat nyrkkiin ja laskeutuivat pöydälle, ja nenännipukka alkoi hehkua jauheesta huolimatta.

— Sinä kelvoton lurjus! huudahti hän. — Miksi sinä et ilmaissut itseäsi?

— Kuinka ilmaissut? hörisi Partanen typerästi.

— Ja sinä muka tarjoat minulle maaseudun rauhaa, uikutti Leila edelleen.

Partanen kalpeni. Hän istui kuin salaman lyömänä, mykkänä, liikkumattomana.

Leila Kivikon nenän päähän ilmaantui tuttu kyynel. Vaaleansiniset silmät kapenivat ja silmäterät supistuivat nuppineulan pään kokoisiksi.

— On tämäkin kaunis juttu, kimitti hän. — Tässä minä olen ollut sinun narrinasi puoli vuotta, sinun —

— Älä huuda, säikähti Partanen. — Sh! Sh! Katso nyt — tuijottavat tänne muista pöydistä. Älä pane toimeen mitään kohtausta. Enhän minä tiennyt, että sinä olit Anna Hiekka.

— Oivoivoivoiii, ynisi Leila Kivikko. Partanen toivoi, että lattia olisi auennut ja niellyt heidät, tai ainakin Leila Kivikon. He alkoivat herättää huomiota.

— Mitähän, sanoi piirustuksenopettaja, jos lähdeittäisiin? Voisimme mennä keskustelemaan esimerkiksi minun huoneeseeni. Asun Hansassa. Täällä kun on tätä kansaa . . .

— Ja minä nyt lähtisin sinun kanssasi hotelliin! huudahti Leila. — Mitä keskustelemista meillä sitäpaitsi on? Et suinkaan sinä luule, että minä aion jatkaa tätä ko-komediaa pitemmälle?

— En, en — enkä minäkään halua jatkaa sitä sinun kanssasi, niin että älä ole levoton. Mutta eihän tämä tällainenkaan sovi . . .

— Tarkoitatko sinä, huusi Leila, että minä olen syypää tähän? Jos minä olisin tiennyt —

Piirustuksenopettaja Osvald Partanen viskasi kymmenen markkaa pöydälle, nousi, pisti käntensä vastaan haraavan maisteri Kivikon kainaloon ja sitten he suorittivat kujanjuoksun läpi Ekbergin kahvilahuoneuston luomatta katsettaakaan sivuilleen, mikä säästi heidät huvitetuilta ilmeiltä ja virnistyksiltä, mutta ei naurunrähäkältä. Kadulle päästyään he jatkoivat samaa kyytiä Bulevardia pitkin Erottajalle päin ja siellä sai Partanen auton. Hän käski ajaa Hansaan.

Autossa Leila oli aivan mykkä ja mykkänä hän nousi hississä Partasen kerrokseenkin, mutta piirustuksenopettajan levottomuutta tämä ei vähentänyt. Hän muisti lauseparren tyynestä myrskyn edellä ja aavisti Leilan keräävän höyryä voimalliseen ja ennenkaikkea äänekkääseen purkaukseen. Piti panna pieni, mutta mahdollisimman haiseva sikari palamaan hermojen rauhoittamiseksi, ja kuunnella korvat hörössä, olikohan naapurihuoneissa mahdollisesti asukkaita kotosalla.

Ei pelännyt Partanen turhaan. Niin pian kuin hän oli saanut päällystakin naulakkoon ja tilan-

teen vaatiman menttaalisen asenteen niinsanoak-
seni ruuvatuksi paikoilleen, alkoi ryöppy, jossa
ei ollut päätä eikä häntää — ääntä vain. Parta-
nen sai kuulla, mikä hän oli, mitä hänen vanhem-
pansa ja isovanhempansa ja lankonsa ja nepansa
olivat olleet ja mitä hänen lapsistaan, joilta Luoja
maailmaa säästäköön, tulisi. Uusi, tyytyväinen,
hiljainen ja hymyilevä Leila oli tipotiessään —
tilalla oli todellinen ja alkuperäinen Gottseibeius
entistä pahempana. Mutta Partanen tunsi hänet
ja pysyi tyynenä — ihmetteli vain hiljaisesti,
miten matematiikka ja järjen ja johdonmukai-
suuden puute saattoivat sopia yhteen.

Loppuihan tämäkin rajuilma vihdoin. Parta-
sen sikarin kitkerä savu toimi ukkosenjohdatti-
mena.

— Pane pois tuo myrkkytötterö, sanoi Leila.

Partanen pani sen pois.

Leila esitti vielä lyhyen yhteenvedon äskeisestä
saarnastaan ja lopetti sen huomauttamalla:

— Ja jos sinä henkäisetkään tästä kamalasta
jutusta kenellekään, niin —

— Jumala pudottaa kuuman tiilikiven pää-
häni, täydensi Partanen. — Tiedän, tiedän. Älä
pelkää. Juttuhan on minulle vähintään yhtä nolo

kuin sinulle. Vahinko — hän huokasi — kun kaikki jo tuntui niin lupaavalta.

Leila katsoi häntä pitkään eikä tuokioon saanut sanaakaan suustaan.

— Enpä olisi koskaan osannut aavistaakaan, että sinä kykenisit panemaan kokoon sellaisia kirjeitä kuin Anna Hiekan kirjeet olivat, jatkoi piirustuksenopettaja. — On jumalaton vahinko, että ne olivat humpuukia.

— Mitä? Mitä humpuukia? Että sinä kehtaat! Jos humpuukista ruvetaan puhumaan, niin otetaan sitten esille *sinun* kirjeesi.

— Leila hyvä, ei aloiteta taas... Minkäpä s tälle nyt sitten voi?

Hän nousi ja alkoi astella huoneessa edestakaisin, kädet syvällä housuntaskuissa ja otsa kurtussa. Miksi Leila ei lähtenyt? Mitä heillä enää oli puhuttavana?

Leila Kivikko seurasi häntä edelleenkin katseillaan ja mutisteli epävarmana huuliaan. Hänkin muisti Partasen kirjeet ja mielikuvan, jonka oli kirjeenvaihtotoveristaan saanut. Mikä vahinko tosiaan! Mutta näin kai oli kohtalon kirjaan kirjoitettu.

Hän nousi lopultakin ja astui hitaasti ovelle.

Partanen pysähti keskelle lattiaa ja katsoi häneen murheellisen näköisenä.

— Joko lähdet?

— Jo.

— Niin. Niinpä niin. Niin kai sitten. Hyvästi. Hävitätkö ne sinun kirjeesi?

— Oletko sinä säilyttänyt ne?

— Tottakai.

Leila käänsi katseensa pois ja näytti siltä kuin olisivat hänen huulensa vähän värisseet, mikä tällä kertaa tuntui johtuvan jonkinlaisesta liikutuksesta. Partanen meni ikkunan luo ja katseli ulos. Alkoi jo olla aika hämärä.

Leila astui hitaasti pari askelta takaisin päin, empi, riisui hattunsa, loi siihen ikäänkuin kysyvän silmäyksen ja heitti sen sohvaan. Hän silitti hiuksiaan käsillään ja sanoi sitten epävarmalla äänellä:

— Ossi, kuulehan . . .

Partanen kääntyi äkkiä kummastuneen näköisenä.

— Tarkoititko sinä todella sitä, mitä sinä kirjeissäsi sanoit?

Piirustuksenopettajasta tuntui äkkiä kuin olisi lämmin käsi hiljaa puristanut hänen sydäntään.

Koski hiukan, mutta samalla tuntui niin vietävän hyvältä.

— Tarkoititko sinä?

— Sano sinä ensin?

— Kyllä — minä — tarkoitin.

Tovin oli huoneessa aivan hiljaista. Sitten Leila riisui päällystakkkinsakin ja silitti pukua kupeiltaan.

— Polta vain tuo sikarisi loppuun — Ossi, sanoi hän sitten vienosti.

Joululoma oli päättynyt. Opettajien kahvi-huoneessa oltiin jälleen koolla. Tärkeimmät kuulumiset oli kerrottu, matkoilla olleet olivat tuoneet terveisensä ja keskustelussa oli syntynyt tauko. Kahvikupit vain kilahtelivat lautasia vasten ja kirjakaapin luota kuului matalaa hyräilyntapaista. Osvald Partanen siellä poltteli kirpeää sikariaan.

Rehtori Andersson loi häneen uteliaan katseen.

— Mihinkäs nyt risti vedetään, kun Osvaldia laulattaa? nauroi hän.

Partanen kohotti vasemman kätensä ja otti

sikarin suustaan. Rehtorin valpas katse ei voinut olla huomaamatta sileää sormusta.

— No, mutta mun päiviäni! Oletko sinä kihloissa?

Kaikkien katseet kääntyivät piirustuksenopettajaan.

— Olen, olen, hörähteli Partanen.

— Kenen kanssa?

Partanen katseli sikarinsa päätä, imaisi sitten aimo sauhun ja osoitti peukalollaan ikkunan luona istuvaa Leila Kivikkoa.

— Tuon kanssa, sanoi hän ja päästi kaikki seitsemänkymmentä pitkää hammastaan näkyviin.

X.

PAINOVIRHEPAHOLAINEN.

Keväällä täytti Johannes Somero kolmekymmentä vuotta. Alli Harvia oli jostakin onkinut päivän tietoonsa ja lähetti hänelle kortin, jossa uhkasi vaatia syntymäpäiväkahvia kotiuduttuaan. Sen hän tekikin.

Kesäkuu oli alkanut. Eräänä aurinkoisena, sunnuntaiamuna pysähtyi pankinjohtaja Harvian tummansininen Fiat Kalliokadun 17:ssä ja merkinantotorvi alkoi mouruta niin itsepintaisesti, että maisteri lopulta aukaisi ikkunansa ja silmäsi ulos.

— Hei! huikkasi Alli avonaisesta autonikkunasta. — Maisteri, ajelemaan nyt. Te olette minulle velkaa merkkipäiväkahvit.

Someron äänessä oli iloisempi sävy kuin hän itse tiesi, kun hän vastasi:

— Selvä pyy, sanoi Tyyskä, kun närhin ampui. Just a minute, harjaan vain hiukan tukkaani.

He eivät olleet tavanneet Allin kotiinpaluun jälkeen ja maisterin sydän pamppaili kilpaa kymmentä lyövän seinäkellon kanssa. Pyh, ei se mitään merkitse, yritti hän vakuuttaa itselleen, mutta tuo itse ei ottanut oikein uskoakseen. Se oli pitkin kevättä ollut eri mieltä Someron mielikuvitusmaailmassa seikkailevan minän kanssa ja alkoi vastoin tämän tahtoa saada yhä enemmän jalansijaa. Maisteri tiesi, että kaikki intohimot teettävät ihmisillä tyhmyyksiä ja että rakkaus teettää kaikkein naurettavimmat tyhmyydet, mutta jos joku olisi sanonut hänelle, että hänen itsepäinen haihattelunsa vapaudesta, kaikkivaltiudesta ja suurimmasta tyytyväisyydestä haaveitten maailmassa kuului viimeksi mainittuihin, olisi hän väittänyt jyrkästi vastaan. Hän oli rakastunut, mutta hänpä juuri varoikin tekemästä tyhmyyksiä — tekemällä oikein jättiläistyhmyyden. Totuus nimittäin oli se, että hän tarrautui »onnenteoriaansa» pääasiassa vain koska ei tahtonut myöntää hävinneensä — Allille.

Hän pani rintataskuunsa puhtaan, valkoisen silkkinenäliinan, vaihtoi sinisen kaulusnauhansa

hienoon, harmaanruudulliseen, puristi ihomadon nenänpielestä, irvisteli hiukan kuvaiselleen peilissä ja painui kadulle.

Alli oli noussut autosta ja jutteli keikarimaisesti pukeutuneen nuorukaisen kanssa. Maisteri huomasi vasta nyt, ettei pankinjohtaja ollutkaan mukana.

Alli ojensi hänelle kätensä ja hymyili, tarkaten häntä samalla huolellisesti. Someron tyytyväisyydestä ei voinut erehtyä, mutta laihtunut oli poikaparka edelleenkin. Alli esitteli kiharatukkaisen nuorukaisen, jolla oli yllään harmaa urheilutakki, punaisen ja ruskean kirjava pullover ja plus fours-housut.

— Herra Mäkinen — maisteri Somero.

Herra Mäkinen ojensi velton käden katsellen Someron ylintä liivinnappia.

Se viimesyksyinen salonkikäärme, arvasi Somero, ja hän arvasi oikein. Hän käänsi nuorukaiselle selkensä ja katseli ihastuneena Allia, jonka jo hiukan päivettyneet kasvot näyttivät entistä suloisemmilta.

— Me ajamme Lampilahdelle — eväskori on mukana — maisteri hankkii syntymäpäivälei-

vokset Hietalan leipomosta matkan varrella, ja palaamme iltapäivällä. Sopiiko, maisteri?

— Mainiosti. Someron ääni ei kuulostanut enää yhtä innostuneelta. Herra Mäkinen toimi sordiinona.

Alli asettui Someron kanssa auton takaistuimelle ja Mäkinen nousi ohjaajan paikalle. Lähdettiin liikkeelle Siivosen Onnin ja Jonnin jäädessä vaihtamaan mielipiteitään eri automerkeistä.

Lampilahdelle oli 17 kilometrin matka. Herra Mäkisellä ei ollut suuria mahdollisuuksia ottaa osaa keskusteluun ja alkumatkan hän tyytyikin ajamaan tietä tarkaten; mahdollisimman kovaa vauhtia. Mutta kun hän sitten kuuli Allin tämän tästäkin kajahduttavan hopeanheleän naurun, kävi hän levottomaksi kuin apina häkissä ja vilkuili yhtämittaa yli olkansa auton takaosassa istuviin. Pari kertaa piirteli auto »ässiä» tielle, miltei »marginaalia myöten», niinkuin Somero sanoi, ja tytön täytyi heristää nyrkkiään kuljettajalle. Onnellisesti päästiin sentään perille.

Mitään »piknikki»-tunnelmaa ei syntynyt. Mäkinen, joka aavisti maisterin olevan samalla apajalla kuin hänkin, koetti letkauksilla ja nenävartta pitkin suunnatuilla katseilla pysyttää

Someroa matkan päässä ja Somero taas samassa tarkoituksessa suhtautui häneen kuin hiukan epämiellyttävään ilmaan. Alli ei olisi ollut nuori nainen, ellei hän tavallaan olisi nauttinut tilanteesta, mutta hauskaa ei ollut hänelläkään. Häntä melkein kadutti koko matka, kun Mäkinen lopulta mielenosoituksellisesti lähti kapuamaan lahdenpoukaman perällä olevalle kallionnyppylälle, jättäen Someron auttamaan astioidenpesussa. Kun »salonkikäärme» sitten palasi noin tunnin kulluttua, oli hän niin pitkästynen ja happamen näköinen, että tyttö katsoi viisaimmaksi ehdottaa lähtöä takaisin. Kellään ei ollut mitään sitä vastaan, ja keikari asettui jälleen kuljettajan paikalle.

Paluumatkalla hän oli vieläkin levottomampi kuin tullessa, ja auto risteili tiepuolesta toiseen kuin säikähtynyt jänis. Pari kertaa pääsi Allilta pelokas kirkaisu ja Somero alkoi suuttua.

Lopulta hän ei enää voinut hillitä itseään, vaan huusi:

— Kuulkaahan, monsieur Mäkinen, ellette ohjaa huolellisemmin, en vastaa enää terveydestäni enkä sitäpaitsi teidänkään terveydestänne. Pysytelkääpä tiellä.

— Pelkäätekö? huusi Mäkinen vastaan ja virnisti ivallisesti olkansa yli. Alli katsoi häntä vihaisesti ja pyysi häntä heittämään tyhmit kujeet.

Penikulman päässä kaupungista oli Korvisen majatalo, jonka kohdalla tie teki mutkan. Juuri mutkan jyrkimmässä vaiheessa työntyi tallirakennus aina tielle saakka. Mäkinen ylläpiti kovaa vauhtia varoituksesta huolimatta ja rakennuksen kohdalla tuntui sekunnin murto-osan ajan siltä, ettei onnettomuus ollut vältettävissä. Allista näytti tallin nurkkaus kasvavan valtavan suureksi. Se läheni peloittavan nopeasti — seuraavassa silmänräpäyksessä he paiskautuisivat sitä vasten . . . Hän sulki silmänsä.

Humahtaen sivuutti auto hirsinurkan ja oli seuraavassa tuokiossa syöksyä ojaan. Käännös tapahtui niin nopeasti, että Alli lensi Someroa vasten ja tämä puolestaan paiskautui seinään. Seuraavassa hetkessä vaappui vaunu yli tien, rikkoi vasemmanpuoleisella takapyörällään ojanreunaa, kääntyi tielle ja pysähtyi kirskahtaen pari kertaa.

Alli piteli sydäntään. Hän oli kalmankalpea. Säikähtyneen näköinen oli Somerokin. Noustiin

vaunusta. Mäkinen oli jo kompuroinut tielle ja kynsi pelästyneen ja nolon näköisenä niskaansa.

— Mikähän hitto tähän nyt tuli? mutisi hän.

— Onko moottori epäkunnossa? kysyi Alli.

— En tiedä, täytyy katsoa. Hän nosti suojuksen ylös.

— Kaikenlaisten loppakourien tässä pitää ajaa autoa, murisi Somero puoliääneen. — Vähältä piti, ettei taitettu niskojamme äsken.

Alli tarttui häntä rauhoittavasti käsipuolesta.

— Lähdetään kävelemään. Pankoon herra Mäkinen nyt asiantuntemuksellaan koneen kuntoon.

Kun he palasivat parinkymmenen minuutin kuluttua seisoi Mäkinen likaisena auton vieressä pyyhkien käsiään trasselitukkoon. Pari paljaskinttuista risahousua ihmetteli avosuin sekä autoa että autoilijoita.

Kömmittiin vaunuun ja Mäkinen painoi jallallaan sähköstarttia. Kone pörisi epätasaisesti ja lakkasi sitten käymästä.

— Mikä piru sitä riivaa? jupisi keikari.

Hän yritti uudelleen. Nyt ei sytyttänyt ollenkaan. Uusi yritys. Turhaan. Uusi yritys. Turhaan. Astuttiin taas tielle.

— Tietysti teitte jotakin hullusti väistäessänne äsken tuota rakennuksen nurkkaa. Allin ääni kuulosti närkästyneeltä.

Mäkinen loi häneen vihaisen katseen ja ilmoitti:

— Minulla on vain kaksi kättä. Tehdessäni tuon äkkikäännöksen piti minun yhtäikaa vaihtaa ykköseen, jarruttaa, antaa merkki, kääntää ohjauspyörää ja vetää kiinni ovi, joka oli loksahtanut auki. Siihen olisin oikeastaan tarvinnut viisi kättä. Jos minulla olisi ollut kuusi kättä, olisin lisäksi voinut kynsiä niskaasi, jota on kihelmöinyt koko ajan — — —

— Ah, keskeytti maisteri, olisitte ajanut ihmiseksi ja hiljentänyt vauhtia käänteessä, niin olisitte säästänyt sekä meidät että itsenne ikävyyksiltä.

Mäkinen kopeloi jotakin venttiiliä, katsahti vielä kerran auton alle ja kiipesi uudelleen ohjaajan paikalle. Suotta.

— Ei tule mitään, huokasi Somero. — Tiellä seisoo enkeli paljastettu miekka kädessä ja sanoo: »Tähän asti, mutta ei edemmäksi.» Me emme näe sitä, mutta auto näkee.

Mäkinen yritti saada koneen käyntiin veivillä,

mutta maisterin mainitsema enkeli oli ilmeisesti järkkymätön.

Majatalon portista astui tielle nuori mies, joka nähtävästi oli huomannut heidän pulansa. Hän kosketti lakkinsa lippaa ja kysyi, mikä oli hätänä. Selitettiin. Mies oli huvitetun näköinen varsinkin silmäillessään Mäkistä.

— Jospa minä katsoisin, sanoi hän. — On tullut tässä puuhattua autojen parissa hiukan, ja kuulostaa siltä, ettei tuossa suurtakaan vikaa voine olla.

Mutta vika oli kuitenkin niin suuri, että hän sanoi sen korjaamiseen menevän kenties kolmisenkin tuntia. Mitäs nyt?

— Tilataan kaupungista vuokra-auto hakemaan? ehdotti Mäkinen.

— Ja jätetään meidän automme tänne. Vai tarkoitatteko, että lähtisimme sitä hinaamaan? kysyi Alli.

— En, murahti Mäkinen nolona.

— Ei, me kävelemme maisterin kanssa kaupunkiin, jos vain maisterille sopii. Eihän tästä ole matkaa kuin runsaasti yhdeksän kilometriä. Ja te, herra Mäkinen, jäätte odottamaan auton kuntoon tulemista ja tuotte sen sitten perille.

Minä tunnen isäni, enkä viitsi suututtaa häntä suotta. Mitä maisteri sanoo?

— Mitäpä minä... ei kävely minullekaan pahitteeksi ole.

He lähtivät.

Aurinko lämmitti, edessä venyi tie kuin leveä, vaalea nauha, jonka molemmin puolin voikukat paistoivat keltaisina vaaleassa, nuoressa vehmaudessa. Tummiin peltosarkojen vaiheilla vaakkui- vat varikset, mutta kun tie sukelsi metsään, laskeutui hiljaisuus kuin huntu heidän ylitseen. Pitkän rupeaman he astuivat eteenpäin puhumatta mitään. Somero loi silloin tällöin salaviihkaa katseen tyttöön, joka tuulesta ja liikunnosta rusottavin poskin käveli hänen rinnallaan. Kerran Alli kohtasi tuollaisen katseen. Hetken kulluttua hän naurahti. Hänen mieleensä oli tullut kissa, joka kehrää viattomasti, tietämättä yhtään, että sen silmät hehkuvat.

— Enpä ole tullut kysyneeksi, virkkoi hän lopulta, mitä pilvilinnaanne, tai sanoisinko pilvilinnoihinne, kuuluu? Yhäkö te tyydytte elämään »ins blaue»?

Somero katsahti häntä epäluuloisesti, mutta tytön ilme oli viaton ja vilpitön.

— Siellä ihminen ainakin hetkeksi pääsee vapaaksi ja rauhaan.

— Niin kyllä. Kunpa tyytyisitte siihen.

Tyttö pysähtyi yhtäkkiä.

— Maisteri, sanoi hän, miksi te valehtelette itsellenne ja petätte itseänne?

Somero vaikenä tovin, mutta vastasi sitten:

— Ehkäpä senvuoksi, että olen rehellinen. »Der Mensch eine Ellipse mit zwei Brennpunkten ist, die behauptet, ei eindeutiger Kreis zu sein, muss er täuschen.» Rehellisimmät valehtelevat aina.

— Tuo on minulle hieman liian korkealentoista.

— En odottanutkaan teidän ymmärtävän — tuon kosintani jälkeen. Mutta täytyihän minun kuitenkin vastata kysymykseenne.

He palasivat kuin äänettömästi sopimuksesta vahvemmalle jälle. Alli kertoili helsinkiläisnuorisosta, joka »uusasiallisuudellaan» aluksi oli kerrassaan mykistänyt maalaisserkun. — Mutta pianhan sitä oppii ulvomaan susien mukana, lisäsi hän.

Havumetsä loppui ja tie mutkitteli pienen kylän läpi. Sen toisella laidalla oli hiukan eristetyinä loivalla rinteellä mökki, jonka ovi oli avoinna

Sisäpuolelta kuului grammofonin käheä ääni. Se lauloi valko-akaasioista ja onnettomasta lemmestä.

Maisterin ja Allin katseet kohtasivat ja kumpikin purskahti nauruun.

— Edistys, valistus, se on ohjelmamme, virnaili Somero. — Kohta kai mökkiläistytämme puhuvat kieliä ja esiintyvät iltapyjamoissa nuoriseuran »suaree dansaankissa».

Mutta Alli otti vallattomasti muutamia tanssi-askeleita tiellä.

Ja silloin tapahtui jotakin.

Hänen hameensa alta tipahti jotakin vaaleata tielle. Hän pysähtyi silmänräpäykseksi, mutta nosti sitten jalkansa nopeasti tuosta »jostakin», ja jatkoi matkaansa tyynesti ikäänkuin ei olisi huomannutkaan mitään. Maisteri kumartui äkkiä ja nosti maasta pienen, vaaleansinisen mytyn, jonka työnsi taskuunsa.

Seuraavassa hetkessä hän jälleen oli tytön rinnalla ja alkoi hiukan kuumeisesti puhua kesälomasuunnitelmistaan.

Maisteri seiso huoneessaan selin avotakkaan ja tarkasteli hiukan ymmällään maantieltä kor-

jaamaansa vaatekappaletta, Alli Harvian vaaleansinisiä silkkitrikoohousuja. Niitten kurenauha oli katkennut — siinä syy pikku onnettomuuteen, jonka tietysti kumpikin oli kuitannut vaikenemalla siitä kokonaan.

Mitä hän nyt tekisi? Liittäisikö tämän »Lied ohne Worten» muistojen joukkoon, vai lähettäisikö »huomiota herättämättömässä pakkauksessa» omistajalle?

Jääköön huomiseen. Somero heittäytyi sohvalle ja haukotteli. Voi, herrankies, kunpa hänellä olisi ollut valta, voima ja kunnia, olisi hän pakottanut tuon tytön rakastumaan ja menemään naimisiin kaikesta huolimatta juuri herra maisteri Johannes Ferdinand Someron kanssa — tinkimään käsityksestään onnellisen aviolitton edellytyksistä ja omaksumaan hänen, J. F. S:n, uskon.

Niin, jos hänellä olisi ollut valtaa ja voimaa . . .
Hän nukahti.

Maisteri havaitsi olevansa äärettömän pieni, äärettömän musta ja kovin karvainen. Sitäpaitsi hän huomasi olevansa hyvin kevyt, yhtä kevyt

kuin kärpäsen lika seinäpaperissa hänen yläpuolellaan. Hän kykeni hyppimään ja harppomaan kuin kirppu. Loiskaus sanomalehtikirjapainon kastilta tai regaalilta toiselle oli hänelle leikin-tekoa. Hän pystyi leiskauttamaan itsensä lattialta linotype-latomakoneen tai taittopöydän päälle, missä sitten suoritti merkillisiä ja sangen paheksuttavia tekoja. Hän oli sanalla sanoen painovirhepaholainen, pikkuruinen mutta mah-tava pentele, joka usein on saanut aikaan enem-män kuin kokonainen pieni kylä, jopa joskus enemmän kuin kokonainen pääkaupunkikin.

Hän tunsi olevansa erittäin häijy ja lisäksi hullu. Ja hänen hulluutensa oli varsin ikävää lajia, sillä siinä oli niinsanottua metoodia. Tarkoituksel-lista ilkeyttä. Johdonmukaisuutta — niin para-doksaaliselta kuin se kuulostaakin. Hänen koko toimintansa oli kohdistettu pahuuden tekoon. Ja häntä vastaan oli vaikea pullikoida.

Hän sylkäisi hyppysiinsä, heitti neljä kysy-mysmerkkiä a-kirjainten joukkoon, hyppäsi lato-makoneen päälle ja piruili siellä hetken matrii-sien kanssa. Hän jatkoi matkaansa latojan mus-talle, mutta viattomalle kädelle, ja teetti sillä muutamia virhelyöntejä. Matriisit putoilivat

kalisten niinkuin tavallisesti eikä mies huomannut mitään. Vasta kuin korrehtuurinlukija, jolla oli horiseva ääni ja joka oli muutenkin vastenmielinen, tuli hänelle karjumaan, että hän oli latonut kymmenen riviä mielettömyyksiä, ja vielä todisti väitteensä tyrkkimällä oikaisuvedoksen hänen nenänsä alle, säikähti latoja pahanpäiväisesti, sillä mitään tällaista ei ollut hänelle sattunut viiteen vuoteen.

Mutta sillävälän oli maisteri jo ennättänyt näyttää valtaansa monella muullakin tavoin. Hän oli vaihtanut rivejä n.k. laivoissa, joissa sanomalehtiteksti odotti taittajaa, hän oli pudottanut kirjaimia ja taittajan oolin, naskalin tapaisen työkalun, ja lopuksi hän oli vaihtanut tekstit parin kuvan alla. Senjälkeen hän lähti lepuuttamaan itseään käsilatojan hakaan, niin ettei miesparka saanut kirjasimia paikoilleen, vaikka miltei itki.

Kerättyään voimia lähti hän näyttämään korrehtuurinlukijalle, »mistä reiästä kana menee». Mies luki ja horisi ja luki, mutta aina, milloin hän oli saanut virheen korjatuksi, huomasi hän, ettei virhettä ollutkaan, ja kun lopulta pari kolme juttua, jotka hän jo oli korjannut, hävisi salaperäisellä tavalla, luuli hän tulleensa kaistapäi-

seksi ja heitti koko oikoluvun sikseen. Maisteri katsoi voivansa lähteä valinhuoneeseen.

Pari tuntia myöhemmin alkoi rotatiokone käydä. Nyt ei maisteri enää voinut tehdä juuri muuta kuin repiä paperia, mutta sekini riitti saatamaan painajat raivoihinsa, ja herra paholainen lähti nukkumaan.

Tuli aamu ja toinen päivä.

Herra painovirhepaholainen lähti toimitukseen odottamaan toimittajien tuloa. Hän kuuli jo eteisessä puhelimen pärisevän, ja sitä pärinää sitten jatkui koko päivän. Kello kymmenen tienoissa saapuivat reportteri ja toimitussihteeri, kumpikin kiihkeästi puhua polpottaen ja säikähtyneen näköisinä. Hetkistä myöhemmin astui huoneeseen päätoimittaja. Melu kiihtyi. »Yötoimittaja» ja korrehtuurinlukija saapuivat juoksupojan noutamina paikalle ja silloin alkoi toimitus muistuttaa pikemminkin kiinalaisen kenttöoikeuden istuntoa kuin »Liisankaupungin Sanomien» syntymäsijaa. Maisteri istui sanomalehtikaapin päällä ja suorastaan läähätti riemusta.

— Mitä helvettiä te luulette johtokunnan sanovan tästä? karjui päätoimittaja punaisena kuin kukonhelmtta, mikä oli hänelle sangen vaarallista,

koska hänellä oli korkea verenpaine ja heikko sydän.

Reportteri katsoi korrehtuurinlukijaa kuin tahotoisi murhata tämän, ja toimitussihteeri itki. »Yötoimittaja» oli istunut sohvannurkkaan ja vapisi kuin haavanlehti.

— Tämä on hirvittävin skandaali, mitä Suomen sanomalehdistössä on vielä sattunut, jatkoivat päätoimittaja kiljumistaan. — Meidät erotetaan joka saaterin sorkka. Ja Kekkola hirtetään sitäpaitsi. Ellei häntä tukehduteta omiin korrehtuuriliuskoihinsa.

Kekkola oli korrehtuurinlukija.

— Haloo, haloo, ulisi toimitussihteeri puheliin. — Juu, täällä ollaan. En minä ainakaan ymmärrä, mistä tällainen johtuu — haloo — en tiedä — juu — joo . . .

— Älä juu-joottele! ähki päätoimittaja, joka jo oli aivan käheänä. — Puhelimiin ei vastatanyt. Ensin asiat selviksi. Menkää käskemään taittaja tänne.

Mutta ennenkuin taittaja ehti huoneeseen, oli sinne rynnännyt kaksi vihaista herrasmiestä, johtaja Gröndahl ja pankinjohtaja Harvia. Kum-

pikin olivat johtokunnan jäseniä, jälkimäinen lisäksi puheenjohtaja.

Kiharapäinen Julius, joka muulloin muistutti keruubia ja siteerasi Kiveä, muistutti nyt ärsytettyä leijonaa ja siteerasi gehennan asukasluettelo.

— Mitä te tarkoitatte täällä toimituksessa? Mitä kamalaa apulantaa te olette päästänyt painosta? Katsokaa nyt!

Hän levitti lehden pöydälle. Ja kyllähän sieltä löytyikin törkyä.

— Kaupunkiuutisten joukossa on eräs, jatkoi Harvia, jossa kerrotaan Ljiskan kaupungin Kaasupuolustusyhdistyksen johtokunnan kokouksesta. Siinä sanotaan, että »johtokunnan puheenjohtajaksi on valittu pankinjohtaja Harvia, joka kuvittelee olevansa sadan metrin mittainen merikäärme, jolla on kaksi keulapurjetta ja Annamin lippu pyrstössään.» Mitä se merkitsee?

Päätoimittaja voiikki.

— Tuo juttu merikäärmeestä kuuluu eräaseen uutiseen, jossa kerrotaan melisairaalan hoidokin karkumatkasta. Hän se sellaisia kuvittelee, tiesi reportteri.

— No, olisitte sitten huolehtinut siitä, että

jutut olisivat tulleet oikeisiin paikkoihin, murisi Julius Harvia. — Tuossa nyt sanotaan siitä mielisairaasta karkurista muun muassa, että hän on luvannut kustantaa huomattavan määrän kaasunaamareita Liisankaupungin Kaasusuojelusyhdistykselle.

— Entäs, päästeli Gröndahl valtavasta parastaan, entäs mitä te sillä tarkoittatte, että ilmoittatte jumalattoman suurilla kirjaimilla minun myyvän kotimaisia akkoja?

— Siinä on l-kirjain pudonnut alusta pois mumisi toimitussihteeri.

— Jaaha, ja mitä te pitäisitte siitä, jos kansa pudottaisi esimerkiksi teidän nimestänne ensimmäisen kirjaimen pois? kysyi Gröndahl.

Toimitussihteerin nimi oli Paasi.

— Me koetamme selittää, hätäili päätoimittaja. Oikaisemme.

— Vai oikaisette? Silloin saatte julkaista uuden tämän päivän numeron, sillä täällä on tuskin ainuttakaan virheetöntä riviä, huusi Harvia ja käänteli lehteä, niin että se ratisi ja repeili.

— Eikä oikaisu paljonkaan asiaa paranna, sanoi Gröndahl.

— Julkaisemme lisälehdten, jossa selitämme,

että painossa oli tapahtunut vahinko — oli pudotettu lehden ladelma eikä kiireessä saatu kaikkia paikoilleen.

— Puhukaa pukille. Tämä skandaali on jo ehditty kuuluttaa Kauriin kääntöpiirille saakka. Minä kutsun johtokunnan koolle ja sittenpä hän saadaan nähdä.

Hän painoi kiukkuisella eleellä hatun päähänsä ja lähti. Gröndahl oli kompastua partaansa kiirehtiessään hänen jälkeensä.

— Lisälehti tunnin kuluttua, sanoi päätoimittaja. — Minä laadin tekstin.

Maisteri huomasi nyt, että hän saisi työtä jälleen, ja kiirehti latomoon. Sielläkin huudettiin ja viittoiltiin, ja oltiinpa pariin otteeseen vähällä tapellakin. Maisteri riensi sekoittamaan kirjaimia.

Lisälehti ilmestyi, mutta sitä ei levitetty, sillä se oli vielä sekavampi kuin aamullinen lehti. Tämä alkoi jo tuntua kaamealta. Neuvoteltiin, mutta kukaan ei voinut esittää mitään järjellistä selitystä asiaan. Kaikki toimittajat jäivät illalla laatimaan seuraavan päivän lehteä, jossa vain pienellä uutisella piti selitettävän syy painovirhepaholaisen riehumiseen.

Mutta maisteri uurasti myös. Lehteä ei ilmestynyt seuraavana aamuna ollenkaan. Johtokunta kokoontui ja päätti ottaa uuden konelatojan ja uuden korrehtuurinlukijan. Entiset saivat lauttaa.

Viikon kuluttua huomattiin, ettei mistään olisi apua. Lehdessä suorastaan vilisi painovirheitä. Toisinaan oli joukossa niin törkeitä, että lehteä täydellä syyllä voitiin sanoa pornograafiseksi. Mitkään »asiantuntijat» eivät päässeet perille syistä tähän ennenkuulumattomaan asiintilaan. Puhuttiin sabotaashista ja salaperäisistä ilki-vallantekijöistä, jotka öisin kävivät asioita sotke-massa, mutta pian oli myönnettävä, etteivät nämä otaksumat voineet pitää paikkaansa. Ja kaiken aikaa hääräsi maisteri hiki tukassa ja pirullinen virnistys suupielessä, milloin latomossa leiskuen, milloin toimituksessa tai valimossa kolttosiaan tehden.

Tilanne oli kestämaton. Katastroofia ei voitu välttää. Maisteri sai huomata, ettei vallalla ja voimalla ole sanottavaa virkaa, jos niitä käyttää väärin.

»Liisankaupungin Sanomien» toimittajat ja muu henkilökunta pantiin lakkautuspalkalle ja kirjapaino myytiin romuna. Painovirhepaholainenkin jäi työttömäksi.

Kun Johannes Somero aamulla heräsi, riensi hän ensi töikseen vilkaisemaan aamulehteään. Totuuden nimessä tulkoon sanotuksi, että kylmä hiki liimasi pyjaman hänen selkäänsä ja koipiinsa. Se helpotuksen huokaus, jonka hän päästi todeksaan, että kaikki tosiaan oli ollut unta, oli melkein pullistaa sydämen hänen rinnastaan.

Ja osoittaakseen oikein vertauskuvallisesti, mitä hän tuosta unesta ajatteli, potkaisi hän sohvaansa kaikella voimallaan, ja sai sitten hyppiä kiroillen ja ähkyen ja oikean jalkansa varpaita pidellen ainakin viisi minuuttia pitkin huonettaan.

XI.

HÄVÄISTYSJUTTU.

Syötyään aamiaista meni Somero hetkeksi istumaan Rantapuistikkoon, jossa kesäisin niin mainosti sopi lepuuttaa sekä ruumistaan että sieluaan. Siellä oli mukavia penkkejä ja siellä oli silmänruokaa. Suoraan hänen edessään oli soikion muotoinen, suurehko kukkaistutus, jonka keskellä kasvoi mahtava ukonputkiryhmä. Reunoilla oli kahdessa rivissä keltaisia kulleroita ja purppuranpunaisia King Harold-tulppaaneja. Maisteri antoi ajatustensa levätä ja nautti tuosta värien ja valon sinfoniasta aivan kuin luonnonlapsi, pelkästään sen näköhermoja virkistävän vaikutuksen vuoksi.

Ja sitten piti tietysti kahden tytönheiskaleen turmella hänen tunnelmansa. He kävelivät ohi kikattaen ja olemattomia lantioitaan keikutellen, ja toisella oli yllään vaaleansininen jumperi.

Someron mieleen muistui Allin vaaleansininen, sievä mutta silti kirottu vaatekappale, jonka hän edellisenä iltana oli työntänyt kirjoituspöydän keskilaatikkoon. Ja hän säikähti yhtäkkiä: entä, jos rouva Siivonen saisi tuon vehkeen käsiinsä? Rouva Siivonen ei suinkaan arkaillut tarkastaa vuokralaisensa laatikoita.

Hän säntäsi pystyyn ja lähti puolijuoksua asuntoaan kohden. Matkalla risteili mielessä monenkinlaisia suunnitelmia. Hänhän voisi lähettää housut Allille postitse. Mutta silloin voisi esimerkiksi rouva Somero sattua avaamaan pake-tin. Voisi ne polttaakin, tai hukuttaa. Mutta Alli voisi siinä tapauksessa epäillä hänen säilyttävän niitä jonkinlaisena voitonmerkinä, jota vielä näyteltiin hauskassa seurassa poikamiestuttavillekin. Hän voisi viedä ne itse Allille — ei, saakeli, siitä ei tullut mitään.

Kun hän aukaisi ulko-oven, oli hän törmätä Siivosen Onniin ja samalla juolahti hänen mieleensä tuuma, joka tuntui vallan oival-liselta.

— Minne sinä menet? hönkäisi hän.

— Leikkimään vain, sanoi Onni hiukan säikähtyneen näköisenä.

— Odotas vähän. Kuule, menetkö asialleni, jos saat kaksi markkaa?

— Minkälaiselle asialle? tiukkasi Onni epäluuloisesti.

— Viemään pientä kääröä. Pianhan sinä sellaisen asian toimitat ja sitten voit ostaa kaksi tikku-karamelliä ja panna ne vaikka yhtäaikaan suuhusi, jos tahdot.

Onni nuolaisi huuliaan.

— Mihinkä se olis vietävä?

— Harvialle. Tiedätkö sinä, missä pankinjohtaja Harvian talo on?

— Joo, totta kai nyt tuon tietää. Tiedän Ruuskankin talon ja Limperin ja . . .

— Älykäs poika. Odota nyt hiukan.

Somero riensi huoneeseensa, kääri housut viralliseen paperiin ja satoi paketin suklaalaatikkoa ympäröineellä niinikaistalla. Sitten hän palasi eteiseen, missä Onni yritti syljellä poistaa tervatahraa villapaitansa hihasta.

— Tässä se on. Vie se nyt Harvialle ja anna se neiti Alli Harvialle. Hänen nimensä on kyllä tässä kääreessä, mutta siitä huolimatta sinun ei pidä antaa pakettia kenellekään muulle. Muistatko sen?

— Joo, muistanhan minä. Ja kyllä minä sen Allin tunnen.

— No. Siis annat sen hänelle. Ja tuossa on karamellirahat.

— Minä kyllä ostan jäätelöä, ilmoitti Onni ja livahti nopeasti ovesta ikäänkuin peläten, että maisteri ottaisi siinä tapauksessa rahansa takaisin.

Huokaisten helpotuksesta palasi Somero huoneeseensa ja otti vihellellen käsiinsä Kivimiehen »Sentaattorin sankarityön». Hänestä se jollakin tavoin sopi luettavaksi juuri nyt. Vaikkei hän ollutkaan sentaattori.

Lähettyessään Siivosen Onnin asialle ei Johannes Somero aavistanut tehneensä tekoa, jolla oli varsin kauaskantavat seuraukset. Monella tapaa kauaskantavat. Ehkä hän ei olisi poikaan turvautunutkaan, jos olisi voinut kuvitella, mitä tapahtuisi. Meille siitä kuitenkin on vain etua — ja miksei tavallaan maisterillekin — sillä se joudutti suuresti tapahtumien kulkua.

Onni kotiutui vasta illalla ja Somero tietysti riensi heti häntä haastattelemaan. Poika oli jollakin tavalla syyllisen näköinen ja koetti aluksi päästä jonkinlaisella ylimalkaisella vastauksella,

että »kyllä minä sen vein.» Mutta kun maisteri pani toimeen oikein ristikuulustelun, kysellen, mitä Alli oli sanonut ja miltä hän oli näyttänyt ja oliko hän lähettänyt terveisiä, ei Onnin mielikuvitus enää riittänyt, vaan totuus pulpahti esiin.

— Ei se ollut kotona enkä minä meinannut sitä pakettia antaa, mutta kun se Harvian täti vaati.

— No, voi sun . . . Kerro nyt, Onni, kaikki alusta alkaen, sanoi Somero totisena ja aikalailta levottomana.

— Minä soitin ovikelloa ja yks' likka avasi oven ja minä kysyin Allia ja samassa tuli täti Harvia ja kysyi, mitä asiaa minulla on. Ja se tietysti näki sen paketin mun kourassani ja yritti ottaa sitä, mutta minä en antanut, vaan sanoin, että se on Alli-tädille. Ja Harvian täti kysyi, kuka sen lähetti, ja kun ette kieltänyt sitä sanomasta, niin minä tietysti sanoin, että maisteri Somero. »No, sitten voit antaa sen mulle», sanoi Harvian täti, mutta minä yritin lähteä karkuun ja silloin hän sai sen mun kädestäni ja sanoi: »Tuu nyt sisään.» Ja minä menin sisään. Ja se katseli ja käänteli sitä pakettia ja mun pisti eristi vihaksi, mutta enhän minä sille mitään tainnut. Ja sitten se aukaisi sen ja siellä oli . . . hihhih . . .

— Voi helekutin helekutti!

Onni vetäytyi pari askelta taaksepäin ja kun hän jatkoi, oli hänen äänessään vahingoniloinen sointu.

— Ja siellä oli likan housut. Siniset. Ja Harvian täti katseli niitä ja ihmetteli ja tuli äkkiä kiukkuisen näköiseksi ja sanoi, että ne on varmasti Allin housut. Ja sitten hän pureskeli huuliaan ja katsoi minuun äkäisesti ja kysyi tiedänpö minä, onko Alli-täti ollut Someron sedän luona käymässä. Ja minä sanoin, ettei ole käynyt. Ja täti tuli hyvin merkillisen näköiseksi ja rupesi itkemään ja sanoi, että »santaalit näistä nyt tuli». Vaikka en minä ymmärrä, miten likkojen pöksyistä voisi tehdä santaaleja. Ja sitten se huusi mulle, etten saa puhua tästä kenellekään ja sanoi, että saan lähteä. Eikä antanut yhtään tuomis-palkkaa.

— Voi Jumala, murisi maisteri hampaittensa välistä.

Hän lähti huoneeseensa ja Siivosen Onni jäi tuumimaan, että aikaihmiset ovat vähintään hulluja, kun huutavat ja itkevät ja murisevat yhden likan pöksyjen takia.

Mutta huoneessaan maisteri istuutui sohval-

leen ja painoi päänsä käsiensä väliin. Ajatukset tanssivat pirunpolskaa hänen mielessään ja niistä yksi ylinnä: tästä sukeutuu häiväistysjuttu! Hän tuijotti näkemättä uusia, tummanruskeita kenkiään, joista vasemmassa jo oli pari pientä tahraa, ja siirsi sitten katseensa vaaleanharmaitten housujensa käänteisiin näkemättä niitä sen paremmin. Otsalle nousi vähitellen kylmä hiki ja sydän alkoi jyskiä kuin höyryvasara. Yhtäkkiä hän muisti jotakin ja säntäsi rouva Siivosen puolelle.

Siellä istui Onni pöydän ääressä ja naposteli metrin pituista voileipää. Hänen äitinsä tuntui kolistelevan keittiössä.

— Onni, sähisi maisteri, oletko sinä kertonut äidillesi mitään?

Poika nielaisi nyrkinkokoisen palan eikä kyennyt vastaamaan heti. Somero näki selvästi, että hän valehteli, kun hän vastasi:

— En ole.

Voihkaisten palasi maisteri omaan huoneeseensa.

Myöhemmin illalla alkoi hän suuttua Kohtalolle. Oliko *hänen* syynsä, että tyttö oli pudottanut nimettömänsä? Miksi piti *hänen* joutua kärsi-

mään senvuoksi, että Alli Harvialla oli housuisaan huono kurenauha! Oliko *hän* ehdottanut kävelymatkaa Korvisen majatalosta kaupunkiin?

Ja kun Kohtalo pysyi mykkänä, käänsi hän kiukkunsa sohvaan.

— Sinun syytäsi kaikki on alunperin!

Ja taas sai rouva Siivosen seslonki hirvittävän potkun. Ihan syyttä.

Harvialla pidettiin kamarikuulustelua. Rouva Harvia oli itkenyt silmänsä turvoksiin, pankinjohtaja käveli kiusaantuneena ja tuskastuneena huoneessa edestakaisin ja Alli istui sohvan nurkassa närkästyneen ja loukkaantuneen näköisenä.

— Miksi ihmeessä ette voi uskoa silkkaa totuutta? tivasi hän. — Minä pudotin ne, enkä kehdannut tehdä siitä mitään numeroa, vaan jätin ne tielle ja tuo lapsellinen mies tietysti aivan vaimomaisesta kohteliaisuudesta kumartui ottamaan ne ja pisti ne taskuunsa. Kun hän ei kehdannut tuoda niitä itse, lähetti hän pojan.

Rouva Harvia pusersi vielä pari kyyneltä entuudestaan jo likomärkään nenäliinaansa ja nyyhkytti:

— Mutta kun minä tunnen nykyajan nuorison ja sen höllän moraalin . . . yhtä hyvin voi olla niin kuin näinkin . . . Voi, hyvä Luoja, että pitää epäillä omaa tytärtään.

— Älä nyt viitsi, keskeytti Harvia väsyneesti. Miksi pitää maalata paholaisia seinille? Kenties Alli puhuukin totta.

— Kenties! kivahti Alli. — *Tietysti* minä puhun totta. Minä en olisi uskonut, että teillä on tuollainen mielikuvitus. Mikä vahinko, etteivät lapset voi kasvattaa vanhempiaan! Välistä toivoo, ettei vanhempia olisi olemassakaan — että luonto olisi järjestänyt tämän ihmiselämän hieman toisin. Tekisi nytkin mieli antaa teille rottinkia kummallekin.

— So, so, älähän nyt ihan nenälle hypi, varoitti isä. — Mutta vaikka juttu nyt olisikin niin kuin sinä sen kerrot, niin mitä takeita siitä on, ettei synny juoruja? Sinä tiedät kyllä, miten kerkeitä pienessä kaupungissa ollaan juoruamaan.

— Niin, juuri niin, säesti rouva Harvia.

— Äsh! Alli nousi ja meni ikkunan luo, kääntäen heille selkensä.

— Ei sitä sillä kuitata, sanoi isä Harvia istuutuen vuorostaan. — Jos luulet voivasi asettua

sellaisen yläpuolelle, niin erehdyt. Minä sanon kuin Jukolan Juhani: »Simeoni, Simeoni, ottaisinpa ennen puukosta kuin tällaisia pistoksia.»

— Mitä tässä nyt osaisi tehdä? voiikki rouva Harvia.

Alli kääntyi kiivaasti.

— Mitä tässä pitäisi tehdä? Lopetetaan juttu tähän — siinä kaikki.

— Minun tekisi mieli puhua Someron kanssa, sanoi Harvia hitaasti.

Alli polki jalkaansa ja lensi punaiseksi.

— Mitä puhumista tässä on? Itsehän teette karpäsestä oikein palkintohärän — ja sitten puhutte juoruista ja muusta jonninjoutavasta.

Hän lähti huoneesta ja pamautti oven kiinni jäljessään.

— Taidammepa tosiaan olla itse tyhmiä, mamma kulta, sanoi Harvia ja veti nenäliinaansa pureskelevan rouva Harvian viereensä.

Samana iltana oli rouva Siivonen käynyt Lehtokujalla Anterssonskan luona, ja kun kuulemme, että Anterssonska möi lihaa kauppatorilla, niin arvaamme, mistä seuraavana aamuna torilla pu-

huttiin. Torilta veivät lehtorien ja konttoristien rouvat ostoksiensa mukana kotiin myös mielenkiintoisen jutun ja päivää myöhemmin oli kaupungissa tuskin kahtakymmentä taloa, joissa ei olisi sipisty ja supistu ja lyöty käsiä yhteen ja taivasteltu. Juoru oli lähtenyt kiertämään.

Eräänä päivänä pian tämän jälkeen tuli Ville Lehtonen, ruotsinkielen lehtori, Someroa vastaan Isollakadulla. Somero aikoi sivuuttaa hänet laimealla »heipä heillä», mutta Lehtonenpa iskikin hänen käsivarteensa ja remahti nauramaan.

— Sinähän olet aika hummeri, Jussi-poika!

Somero tuijotti häntä pitkään. Lehtonen iski silmää ja jatkoi:

— Älä ota päällesi lampaan muotoa, sillä oikea karvas tunnetaan.

Somero kurtisti kulmiaan. Hän oli hetken ymmällään, mutta sitten hän aavisti totuuden ja hänestä alkoi tuntua kuin olisi hänellä housunlahkeissa säärien asemesta kaksi haperaa jääpuikkoa. Silmiään räväyttämättä hän kuitenkin kesti toisen katseen, vaikka posket kuumenivatkin ja hiki alkoi pisarrella kulmakarvoille.

— Mitä sinä oikein leuhkit? ärähti hän ja kiskaisi käsivartensa Lehtosen otteesta.

— Enhän minä leuhki, irvisti Lehtonen, viserrän vain ihan samaa nuottia kuin muutkin pienet linnut tässä kaupungissa. — Tui tui, Jussi.

— Mene helvettiin! Somero aikoi jatkaa matkaansa, mutta Lehtonen kääntyi kävelemään hänen rinnallaan. Ihmisiä tuli vastaan, tuttuja ja tuntemattomia, ja Somerosta tuntui kuin heidän kasvonsa olisivat kaikki olleet samanlaisia ja samanlaisessa virneessä. Hän koetti rauhoittua ja vakuuttaa itselleen, että hän oli Johannes Ferdinand Somero, joka istui kuten ennenkin ylhäisellä paikallaan hymyillen ironisesti näille muille, pienisieluisille, hapantuneille. Mutta siitä huolimatta pysyivät kämmenpohjat hikisinä ja sydänalaa jäyti pelontapainen.

— Onko sulla niitä paljonkin? kysyi Lehtonen.

— Mitä?

— Likkojen pöksyjä?

Oli vähällä, ettei tapahtunut onnettomuutta. Lehtonen säikähti Someron katsetta, niin että hän nopeasti hönkäisi: — Terve! ja lähti sitten painumaan yli kadun.

Somero luikki tyhjälle poikkikadulle ja päätti luopua päivällisestään. Hän palasi asuntoonsa ja istuutui kirjoituspöytänsä ääreen. Pitkän ru-

peaman hän siinä viipyi koettaen selvitellä ajatuksiaan ja tunteitaan.

Lopulta hän päätti olevansa lökähousu ja pelkuri, aasi, pöhlö ja pahainen kakara, pikkukaupunkilainen ja jänis.

Hän sulloi matkalaukkuunsa paitoja, sukkiä, kauluksia, alushousuja ja kirjoja ja istuutui odottamaan junan lähtöaikaa.

Ja sitten hän pakeni.

XII.

LOPUN ALKUA.

Ihmiset, jotka maisteri Someron tavoin viihtyvät omassa seurassaan ja elävät katse itseensä suunnattuna, huomaavat ennemmin tai myöhemmin häilyväisyytensä. Mikä heistä tänään on hyvää, on huomenna paha, mikä eilen makeaa, se on tänään hapanta. J. F. S:nkin oli lopulta myönnettävä, että se olotila, mikä hänestä vielä vuosi sitten oli tuntunut tyydyttävimmältä, tuntui nyt sietämättömimmältä.

Hän pakeni Liisankaupungista, suuresta rauhastaan, sohvan luota. Helsingissä tosin oli tähän aikaan vuodesta verrattain hiljaista, mutta sieltä löysi silti vaihtelua, siellä saattoi silti keksiä pikku pyörteitä, jotka huumasivat hetkeksi. Ja Somerolle kelpasi! Hän ei tahtonut ajatella, ei seikkailla mielikuvituksen maailmassa — hän

tahtoi hummata, olla mukana, tanssia, kuherrella, väitellä, lörpötellä, keikaroida, unohtaa itsensä ja »onnenteoriansa» täydellisesti. Hän istui juutalaisen vaatekaupan myyjättären kanssa Torni-kahvilassa, pelasi »venttiä» eräessä Hermanin »tippakerhossa», joi samppanjaa Ritz-hotellissa, pelasi tennistä erään lähetystöattasean rouvan kanssa ja vietti week-endiä Tukholmassa. Hänellä oli varaa asua Carltonissa ja hankkia itselleen plus fours-housut ja ranskalaisia tennispaitoja ja kaksikymmentäkahdeksan uutta kaulusnauhaa.

Elokuun puolivälissä hän oli loppuunajettu.

Ja silloin antoi sallimus hänelle viimeisen mo-
jauksen.

Hän oli väsyneenä mennyt aikaisin levolle ja makasi mukavassa, leveässä hotellisängyssään. Yhtäkkiä hän tunsu kutistuvansa ja samalla kutistui huone hänen ympärillään. Kuului heikkoa kalahtelua ja kilahtelua, seinät muuttuivat valkoisiksi, lattia samoin. Huone oli valkoisella silkillä vuorattu laatikko! Huonekalut olivat ensin kutistuneet hyvin pieniksi, sitten ne muuttivat

muotoaan ja alkoivat kiiltää ja loistaa. Maisteri tarkasteli itseään kummastuneena. Totta se oli, hän oli briljanttisormus! Ja huonekalut hänen ympärillään olivat rannerenkaita ja kaulakoristeita ja sormuksia ja muita helyjä nekin.

No niin, nyt minulla on kaikki, ajatteli maisteri. Minä olen kaunis — minä loistan ja kimaltan. Minä olen rikas, sillä minulla on sängen suuri ostokyky. Minulla on huomattava yhteiskunnallinen asema, minulla on valtaa. Minua rakastetaan ja kaidehditaan. Minä olen kuuluisa. Minä olen hieno ja kultivoitu. Minä olen virheetön. Hih!

Valkoisella silkillä vuoratun lippaan kansi aukesi ja valo, korujen kaikki kaikessa, syöksyi tarjoamaan palveluksiaan.

Suuri koristehelminauha haukotteli leveästi. Mutta se olikin plebeiji, Stockmannilta ostettu tunkeilija, tuollainen parinkymmenen markan humpuuki, joka viime aikoina oli oikullisen Muodin vaatimuksesta päässyt hieromaan kylkeään koruaristokratiaan. Muuatta markiisisormusta puistatti ja se käänsi koristehelminauhalle selkänsä.

Briljanttisormuksen päässä uurastivat vaskisevät, mutta niinpä olikin melkein viikonpäivät

kulutettu sekalaisten juomien ääressä. Hän himoitsi vichyvettä, kokonaista korillista vichyvettä tai vaikkapa edes n.s. prosenttikaljaa, mutta sellaistaako ne aasit olisivat ymmärtäneet sormuksen himoitsevan. Korkeintaan vesilasiin kastoivat ja sitten hankasivat naamaa pumpulitukolla.

Hyvinhoidettu käsi, ehkä hiukan liiaksi manikyroitu, työntäiksen lippaaseen ja seuloi sen asukkaita. Briljanttisormus-maisteri ja ohut ketjurannerengas, josta riippui suuri, kyynelennuotoinen topaasi, löysivät armon konsulinrouva Huomenheimon silmissä — muitten yli laskeutui jälleen kansi, hitaasti mutta varmasti.

Rouva Huomenheimo kiiruhti aamiaispöytään — hän olikin tänään noussut hieman liian myöhään vuoteesta. Konsuli odotteli jo, seisoen ikkunan luona ja naputellen hermostuneesti sormillaan ruutua.

Istuuduttiin. Konsuli teilasi munan ja tukahdutti kirouksen. Liian vähän keitetty jälleen. Hän pyyhki kiukkuisesti sormensa lautasliinaan ja tarjosi itselleen kinkkua. Rouva Huomenheimo, jonka aikomus oli ollut käyttää tilaisuutta esitelläkseen erinäisiä finanssiasioita, epäröi. Hän tiesi, että hänen onnistuakseen nyt olisi

pitänyt olla parempi diplomaatti kuin oli. Mutta hätä ei lue lakia — kiljuva hätä sitä vähemmän.

— Antero hyvä, sanoi hän, pannen sirosti leivänmurun suuhunsa, — minä sain viime viikolla pari laskua, jotka on maksettava viimeistään tänään. Saan kai antaa ne sinulle?

Konsuli lisäsi ryppyjä kulmiensa väliin.

— Saat kyllä, jos haluat. Mutta jos luulet minun voivan maksaa ne, olet erehtynyt laskelmisiasi.

Konsulinrouva hymyili ja kiersi maisteria nimettömässään.

— Pikkuseikka vain, Antero hyvä, sanoi hän.

— Parituhatta.

— Se on suunnilleen parituhatta liian paljon. Minulla on täysi työ hoitaa eräs tuhannen markan vakuutusmaksu tänään.

— Mutta pankista . . .

— Ah niin, pankista, ehkä, kukaties. Mutta sinne saat viedä laskusi itse.

— Antero!

— Mais oui. Se on nimeni.

Konsulinrouva heitti äkäisesti lautasliinansa pöydälle ja vetäytyi pukeutumishuoneeseensa.

— Saatte nähdä, arvoisa briljantti, sanoi ketju-

rannerengas maisterille, että meistä nyt osa joutuu taas viettämään jonkin aikaa panttilainakonttorissa.

— Älkäähän veikkonen! hölmistyi maisteri.

— No, varmasti. Mutta eihän se ole ensimmäinen kerta.

— Hm, niin, mutisi maisteri epämääräisesti.

Rouva Huomenheimo heittäytyi silkinsekaisella villakankaalla päällystettyyn nojatuoliin ja nyyhkytti kiukkuisesti. Oliko nyt laittaa, että saman rahankireyden, joka pani pikkuvirkamiehet ja kaikenmaailman tiskipojat purkamaan sappeaan sanomalehtien yleisön osastossa, piti päästä tuottamaan harmia sellaisissakin piireissä, joitten olisi pitänyt olla tällaisten asiain yläpuolella? Konsuli oli jo parin vuoden aikana osoittanut suorastaan naurettavaa pikkumaisuutta, kun raha oli kysymyksessä, ja oli tapahtunut jo montakin kertaa, että rouva Huomenheimon oli järjestääkseen erinäisiä yksityisasiaitaan täytynyt turvautua ei ainoastaan taskulainoihin lähimmiltä tuttavilta, vaan myös niinsanottuihin »armon vuoriin», jonne Lindström, autonkuljettaja, oli saanut kuljettaa milloin mitäkin.

Hän nousi, puuteroi nenänsä ja aukaisi koru-

lippaansa. Sitten hän soitti ja kutsutti Lindströmin luokseen. Elli, sisäkkö, meni tirskuen toimittamaan asiaa.

Arpa lankesi maisterille, markiisisormukselle ja ohuelle platinaketjulle, jotka kukin pantiin pieneen laatikkoon ja sitten käärittiin paperiin.

— Lindström ottaa vain kaiken, mitä Lindström saa, neuvoi konsulinrouva. Ja Lindström lupasi ottaa. Minkäjälkeen hän meni hetkeksi tirskumaan Ellin luokse keittiöön, ennenkuin lähti »kissanhännänvetoon» panttilainastoon, kuten hän sanoi.

Puoli tuntia myöhemmin oli maisteri hirtetty siniseen kuittilippuun, jossa m.m. oli numero ja päivämäärä. Kukin koru sai maata omassa laatikossaan, mutta laatikkojen kannet olivat auki, niin ettei ollut mitään estettä keskustelulle.

Markiisisormus katseli ylhäisesti ympärilleen ja käänsi sitten koko muulle seurakunnalle selkänsä.

— Mon Dieu, huokasi se hiljaa.

Mutta platinaketju oli paljon demokraattisempi, vaikka se olikin kallisarvoisempi. Se ei ollut suotta kotoisin Amerikasta.

— Täällähän on yhtä sekalaista seurakuntaa

kuin newyorkilaisessa yökerhossa, sanoi se. —
Tämähän on mielenkiintoista.

Se nyökkäsi huvitettuna parille vanhalle, si-
leälle kultasormukselle ja yläpuolellaan olevassa
koukussa riippuvalle, kuluneelle hopeakuoriselle
kellolle.

— Joopa joo, sanoi kello ja kohautti vitjojaan.
Eiks teitille kelpaa vai? Täällä ei passaa rypis-
tellä kärsäänsä (se heitti ilkeän katseen markiisi-
sormukseen), sillä täällä ei ole herroja lainkaan.
Tämä on temokraattinen yhteiskunta. Täällä
on proletaari yhtä hyvä kuin porvarinkekkalekin.
Ajurin housuilla on yhtä hyvä oikeus kiljua täällä
kuin tuolla käyräkintteisella tuolillakin — ku-
ninkas Lutviikiksi ne sitä sanoo ja kyllä se osaa-
kiin huutaa — ja paksumahainen kultakello on
tuskin senkään väärtti kuin kymmenen markan
viulukrapa. Ja vielä täällä pannaan tämäkin
meininki mullin mallin, jahka tässä vähän lootra-
taan, ja otetaan porrvari-perkeleeltä nirri pois
tykkänään ja annetaan valta kansan käsiin.
Kolmas internationaale kun . . .

— Hei, oletteko kommunisti? hämmästyti ketju.

— Selvä se.

— Mielenkiintoista. En ole koskaan aikaisem-

min tavannut kommunistia. Ehkä saan esitellä itseni: Platinaketju, Boston, Massachusetts, U.S.A.

— Vai esitellä? Esittele vaan, kun pysyt paikkassas. Mä oon soluttajan hopeekuorinen, viistoist rupis, ankkar, koukkuun lyöpä, hinta sataseitev-viis.

Maisterikin hymähti. Olipa tosiaan ympäristöön jouduttu. Hän silmäili naapureitaan. Siinä oli halpoja sormuksia, paksuja ja ohuita ranneketjuja ja -renkaita sikinsokin, korvarenkaita, rintasolkia, joitakin irtonaisia hohtokiviä ja kallisarvoiset englantilaiset kynttilänjalat. Kelloja riippui pienissä koukuissa kymmenittäin, sadoittain. Seinillä oli tauluja, halvoista töherryksistä arvokkaisiin öljymaalauksiin ja vanhoihin vaskipiirroksiin. Oli savukekoteloita ja lusikoita ja soittokoneita. Matkagramofoneja oli useita satoja.

Hän huoasti. Kuva olemassaolon taistelusta tämäkin. Jonkinlainen kaupungin asukkaiden taloudellisen tilan synopsis. Tuossa oli neljällä smaragdilla koristettu savukekotelo. Tuossa saapaspari. Kumpi oli tuotu tänne pelivelan maksamiseksi tai pirtulitran hankkimiseksi, kumpi

elämän ylläpitämiseen tarvittavan leivänkannikan puutteessa?

— Älkää välittäkö tuosta kommunistikellosta, sanoi muuan kitara. — Se on täällä koettanut hapattaa ympäristöään jo melkein puoli vuotta — ties kuinka monennen kerran. Yrittää tänne jonkinlaista neuvostolaa, mutta siitähän ei tule mitään. Kerran se muilutettiin jo Venäjällekin, mutta sielläkö se olisi pysynyt? Onhan täällä paljastettu joitakin soluja, mutta mitään mainittavaa kannatusta kommunistiset aatteet eivät täällä ole saaneet eivätkä saakaan.

— Mon Dieu, sanoi markiisisormus jälleen hiljaa, ja sen ääni värisi.

Maisteri tunsi jonkinlaista sääliä tuota vanhaa aristokraattia kohtaan ja lohdutti:

— Koettakaa nukkua. Vetäkää laatikkonne kansi kiinni, niin saatte olla rauhassa.

— Kiitos, sanoi markiisisormus ja noudatti neuvoa.

Kolme siroa timanttisormusta esittäytyi. Pie- nin niistä katsoi maisteria ihailevasti ja sipisi:

— Parahin briljantti, meillä on kunnia pyytää teitä korukerhon jäseneksi.

— Mitä? hämmästyti maisteri. — Onko täällä sellainenkin?

— Totta kai. Onhan luonnollista, että homogeenit ainekset ryhmittyvät. Tämä meidän yhteiskuntamme edustaa, niinkuin itsekin voitte todeta, niin monenlaisia kehitysasteita ja harrastuksia, ettei tietysti mitään syvempää yhteystunnetta voi olla olemassa.

— Ahaa, sanoi maisteri. — Ja onko kerhossanne paljonkin jäseniä?

— On. Ensiksikin kaikki jalometallit ja jalokivet, mutta viime aikoina on hyväksytty myöskin . . .

— Ymmärrän. Ajan henki ja voittoisa demokraattisuus.

— Niin.

Pikku timantti oli ikäänkuin hämillään.

— No, sellaista vastaan ei pidä potkia.

Pikku timantti henkäisi helpoituksesta.

— Meillä on kokous tänä iltana, sanoi se. — Ehkä saan esittää teidät jäseneksi silloin?

— Sopii.

Pikku timantti loi häneen vielä ihastuneen ja veitikkamaisen katseen ja kääntyi sitten ssa-

riinsa. Maisterin huomio kiintyikin samassa muualle. Soluttajan koukkuunlyöpä kello oli alkanut parjata hopeaista krusifiksia . . .

Viikossa olivat maisterin persoonallinen viehätystvoima ja hänen asemansa jalokivimaailmassa tehneet tehtävänsä. Hän ei ollut ainoastaan korukerhon puheenjohtaja, vaan koko panttivaraston ylipresidentti ja ylin tuomari riita-asioissa. Hän oli jonkinlainen panttien aurinkokuningas, joka paistatteli itseään omassa loistossaan. Muut korut jumaloivat häntä, soittokoneet kunnioittivat, turkit ja frakkipuvut imartelivat. Markiisisormus yksin ei ilmaissut tunteitaan millään tavalla — se nukkui aina. Soluttajan kello ja eräät muut kommunistit eivät tietenkään voineet olla repimättä suutaan ja harjoittamatta kaikenlaista ilkeyttä, mutta se merkitsi vain virkistävää vaihtelua.

Elämä oli siis kuin silkkiä eikä maisterilla ainkaan toistaiseksi ollut mitään tätä silkkiä vastaan. Joskus tosin olisi hetken halunnut olla rauhassa, mutta siihen ei tarjoutunut tilaisuutta. Aina piti edustaa, lausua mielipiteensä, ratkaista,

harkita, ottaa vastaan suosionosoituksia ja yleensä esiintyä julkisesti (ei edes suhde pikku timanttisormuksen kanssa saanut olla yksityisasia), mutta mitäpä merkitsi tämä plus-puolen rinnalla. Makeata ei kuitenkaan anneta — eikä tarvitsekaan antaa — mahan täydeltä.

Eräänä päivänä oli konsulinrouva Huomenheimon ilmeisesti päässyt käsiksi rahoihin.

Hänen tavaransa lunastettiin pois.

Autonkuljettaja Lindström kääräisi taas korurasiat mukanaan tuomaansa paperiin ja lähdettiin kotia kohti. Pian olivat markiisisormus, briljantti-maisteri ja platinaketju jälleen valkoisella vuoratussa lippaassa.

Mutta panttilainastossa oli maisteri jo niin kotiutunut uuteen asemaansa, ettei hän enää tuntenut halua olla vain yhtenä monien joukossa rouva Huomenheimon aarteistossa. Eräänä aamuna, kun hän huomasi maanneensa alimmaisena lippaan pohjalla, tunkeutui hän pinnalle, istuutui muutta mutkitta Stockmannilta ostetun lasipallokorun päälle ja julisti kauneuskilpailun.

Lippaassa syntyi levottomuutta. Mitäs tämä merkitsi?

— Pitääkö nyt tännekin tuoda noita uusia,

typeriä keksintöjä? kysyi muuan kauan unohduksissa ollut sileä kultasormus.

— Taitaa yrittää kerätä kolehtia itselleen, arveli lasipallokoru.

— Ei kylvetä riidansiemeniä, ehdotti ranneketju.

Maisteri huomasi pian, ettei hänen ehdotustaan kannatettu, vaikka eräät, kuten markiisisormus ja kauniit korvakellukat, korottivatkin äänensä sen puolesta.

Platinaketju virnisti pahankurisesti:

— Ette olekaan enää panttikonttorissa, rakas briljantti.

Ja se kertoi muille lippaanssaolijoille maisterin loistavasta karriääristä.

— Ahaa, huudahti lasipallokoru. — Tuo kau-neuskilpailuehdotus olikin luultavasti jonkinlainen alku vallankaappausyritykseen.

— Ohoh, sanoi maisteri, eihän valtaa voi kaappata, ellei ole, keneltä kaappaa.

Tämä oli tulikipuna tappuroihin. Lippaassa syntyi jumalaton meteli. Tyrkittiin, kilistiin ja kalistiin. Jokainen huusi kohti kurkkuaan. Huomattiin, että melkein jokainen oli pitänyt itseään lippaan asukkaista arvokkaimpana — syystä tai toisesta.

Markiisisormus yksin pysyi — omituista kyllä — aivan hiljaa.

Tämä oli kaikki tuon panttilainakonttorin syytä, mietti se itsekseen. Ellei se kirottu soluttajan kello olisi siellä provokoinut valtapyyteitä, oltaisiin nyt täälläkin vanhassa rauhassa.

Seuraavina päivinä jakaannuttiin lippaassa lopullisesti kahteen leiriin. Toista puoluetta johti maisteri, toista se kahdenkymmenen markan lasihely. Vaikeata on sanoa, miten kaikki olisi päättynyt, ellei rouva Huomenheimo olisi lähtenyt Terijoelle kylpemään. Hän vei mukanaan vain pienen osan koruistaan, niiden joukossa maisterin.

Maisteri kimmelsi vallan hävyttömästi hänen sormessaan ja herätti heti huomiota kasinolla. Tyytyväisenä pani hän merkille, että hän täälläkin suuremmitta ponnistuksitta onnistui pääsemään siihen asemaan, joka nyt oli käynyt hänelle suorastaan elinehdoksi: numero yhdeksi. Tappio kotilippaassa lakkasi kismittämästä. Eihän kukaan ollut profetta omalla maallaan. Hän heitti kokonaisen kimpun kaikissa sateenkaaren väreissä kimaltelevia säteitä naapuripöydän sormuksiin ja rannerenkaisiin, jotka kainosti him-

mensivät loistettaan ja kätkeytyivät vaatteitten poimuihin.

Eräänä kuumana päivänä uskaltautui rouva Huomenheimo lopultakin uimaan. Tosin hän empi kauan, ollen pahoillaan siitä, että oli pakotettu kastelemaan hienon uimapukunsa, mutta helle oli niin voimakas, ettei helpotusta tuntunut saavan muualta kuin vedestä. Ja niin hän sievästi sipsutti veteen ja kirkui ihastuttavasti, kun se alkoi nousta yli nilkkojen.

Vasta sitten kuin vesi nousi melkein kainaloihin, uskalsi hän pistää kätensäkin sinne ja heittäytyä uimaan. Kylmässä vedessä sormet kurtistuivat ja maisteri huomasi yht'äkkiä olevansa aika löyhässä. Epätoivon vimmallä hän tarrautui nimettömään, mutta onnettomuutta ei voitu välttää. Hän putosi ja hautautui pohjahiekkaan.

Ja pintasora hyrisi hänen yläpuolellaan:

*Kaikki, kaikki katoaa,
valta, raha, kauneus,
kaikki . . .*

XIII.

WATERLOO.

Johannes Ferdinand Somero astui eräänä iltana elokuun lopulla huokaisten junasta Liisankaupungin asemalla ja viskasi väsyneesti matkalaukkunsa kantajalle. Hän tunsu itsensä uupuneemmaksi kuin »lomalle» lähtiessään eiköpä tuo mikään ihme ollutkaan. Hänessä ei tällä hetkellä ollut mitään muuta kevyttä kuin lompakko. Omatunto oli yhtä raskas kuin sydän ja pää painoi hartioita kuin Araratin vuori. Haluttomasti hän käski Pirskasen ajaa Kalliokadulle ja vielä haluttomammin hän tervehti rouva Siivosta, joka paraikaa lakaisi portaita, kun auto pysähtyi oven eteen.

Hän laahusti huoneeseensa, jossa oli unkea ilma ja pölyä joka paikassa. Ei viitsinyt ruveta matkalaukkuaan purkamaan — hyvä, että jaksoi takin heittää yltään.

Hän viskautui nojatuoliin ja sytytti »Masperon». Täällä sitä nyt sitten oltiin taas — lyötynä miehenä. Kaikki näytti harmaalta ja kaikki *tuntui* harmaalta. Hänestä tuntui kuin hänen mielsäkin olisi ollut tummanharmaa, mustilla kuvioilla kirjailtu.

Seinällä hymyili Mona Lisa iankaikkista idiootinhymyään ja ikkunankynnyksellä ojenteli tomuinen kaktus ilkkuvasti jäykkiä sormiaan. Someron vihamielinen katse siirtyi sohvaan. Se saamari näytti nauravan.

Polttava puna lehahti hänen poskilleen, kun hän muisti, millä hekumallisella ilolla hän aikaisemmin oli heittäytynyt tuolle sohvalle ja lähtenyt harhailemaan tyhjässä. Häntä hävetti, kun hän ajatteli vuosia kestänyttä poseeraamistaan itselleen ja muille. Ja sitten iski ikävä ja kaipuu kyntensä häneen niin väkevänä ja väärentämättömänä, että hänen mielsä teki parkua kuin pahaisena kakarana ollessaan.

Hän havahtui vasta kun rouva Siivonen toi teetä. Arvon rouva pysähtyi kyselemään, mitä Helsinkiin kuului, mutta sai sellaisia vastauksia, että hän pian vetäytyi omalle puolelleen nenäänsä tuhistellen ja esiliinansa nauhoja nykien. Somero

silmäili teetä samalla tavalla kuin muinoin Borgiaat viiniä sukulaistensa pitopöydässä, ja alkoi mitellä huoneensa lattiaa.

Yht'äkkiä hän pysähtyi ja pudisti itseään kuin märkä koira.

— Jussi, älä nyt helkkarissa sentään rupea hentomieliseksi, varoitti hän itseään, ja istuutui pöydän ääreen. Mutta tee ei maistunut ja puoli lasillista juotuaan hän taas alkoi kävellä edestakaisin huoneessa.

Totuudesta ei päässyt mihinkään. Suomukset olivat pudonneet hänen silmiltään ja hän huomasi olleensa narri. Hänen suuret sanansa ja eleensä niin itselleen kuin Alli Harviallekin olivat olleet pelkkää keikailua, kaunopuheisia julistuksia, jotka eivät suinkaan pohjautuneet mihinkään vakaumukseen, vaan lapselliseen turhamaisuuteen. Hän oli vetänyt ylleen filosofin ja elämäntaiteilijan manttelin kuvitellen, että se oli tehty häntä varten. Ja loppujen lopuksi se oli vain naamiaispuku, leikattu vallan toisia mittoja silmälläpitäen.

Hiiteen sohva ja haihattelut! Hiiteen onnenteoriat! Hiiteen Spenglerin kehityspyramiidi! Hiiteen luulot!

Huone tuntui tukahduttavalta. Hän ryntäsi eteiseen, otti hattunsa ja keppinsä ja painui kadulle. Kirkon yläpuolella roikkui kuu suuren, kypsän appelsiinin näköisenä. Ilma oli lämmin ja Kesäravintolan taholta kuului soittoa. Somero lähti sinne, mielessään heikko toivo, että tapaisi Alli Harvian. Ja kuitenkin hän pelkäsi tapamista.

Kesäravintolan vilpola oli melkein tyhjä, mutta sitä enemmän oli väkeä sisällä, suuressa salissa. Somero pysähtyi ovelle ja silmäili ympärilleen. Siellä näkyi parinkin pöydän ääressä tuttuja naamoja, mutta Alli Harviaa hänen katseensa etsi turhaan.

Joku töykkäsi häntä selkään.

— Älä nyt hitossa paratiisin porttia tuki! sanoi tuttu ääni.

Somero käännähti kannoillaan. Hänen takanaan seisoj parta. Sen sisällä oli iloinen, sora-kielinen Gröndahl.

— Terveeks', sanoi Gröndahl ja vilkutti silmänsä.

— Heipä hei!

— Onko sinulla seuraa?

Maisteri epäröi. Todettuaan, ettei Alli ollut

Kesäravintolassa, tuntui hänestä koko paikka oikeastaan yhdentekevältä, mutta saattoihan istua hetkisen täälläkin yhtä hyvin kuin mitailla huoneensa lattiaa, jota muuttumatta riitti seitsemän askelta edes ja saman verran takaisin.

— Ei, sanoi hän.

— No, lähde, veikkonen, sitten minun pöytäni. Littonen tulee kohta kolmanneksi.

— Samapa tuo, kiitosta vain.

He tunkeutuivat lähellä toisiaan olevien pöytien välistä suuren, kolmiosaisen ikkunan luo ja istuutuivat. Gröndahl piteli oikealla kädellä partaansa ikäänkuin peläten, että saattaisi sillä lakaista jostakin jotakin lattialle, ja elehti vilkkaasti vasemmalla kädellään. Jousikvartetti soitti »Valse tristeä», mikä tulkitsi maisterin mielialaa niin hyvin, että hän antautui täydellisesti sävelten valtoihin ja vain silloin tällöin kuuli sanan toisen vilkkaasta rupattelusta. Mutta sitten tuli Littonen kuin suuri ja kömpelö bernhardilaiskoira, äänekkäänä ja käsillään huitoen, ja Somero havahtui todellisuuteen.

— Kattos Someroa, huusi Littonen. — Hei hei heijumarei! Haijajai ja djaa djaa! Tere, tere! Hän tarjosi omelettipannun kokoisen kouransa.

— Sillä on jo pohjasivistys, niinkuin näet, sanoi Gröndahl.

Someron täytyi nauraa. Littonen oli Littonen.

— Missäs sä vietit yös . . . ei kuin lomas' . . . neiti hoi! touhusi Littonen vuoroin Someroon kääntyneenä, vuoroin viittoillen tarjoilijattarelle.

— Kävin Helsingissä ja pistäysin Tukholmassakin, sanoi maisteri.

— Häh? On sekin lomanviettoa! Neiti! Neiti tuli.

— Mitäs sinä juot, Somero?

— Hm . . . njaa . . . Mitä te juotte?

— Minulle martikainen, sanoi Littonen heti.

— Ja minulle vartiainen, ilmoitti Gröndahl.

Tarjoilijatar katsoi Someroa kysyvästi.

— Hm. Onko teillä mitään muuta hyvää? kysyi Somero.

— Kyllä meiltä saa antikaisiakin, sanoi neiti.

— No, tuokaa antikainen sitten. Mitä se muuten on?

— Konjakkia ja teetä, kuiskasi neiti.

Saatiin lasit nenän alle ja sitten piti maisterin tehdä yksityiskohtaisesti selkoa elämyksistään suuressa maailmassa. Somero tunsu vilkastuvansa.

Tietenkin teki juoma tehtävänsä, mutta myös Gröndahlin ja Littosen iloisuus ja välittömyys — tuntui siltä, että kevään suuri puheenaihe oli jo tyystin unohtunut — vaikuttivat elvyttävästi.

Mutta sitten tuli Gröndahl jostakin syystä maininneeksi Harvian ja tuokion kiusallinen hiljaisuus laskeutui heti pöytäkunnan yli. Littonen kullautti lopulta lasinsa pohjaan ja pyysi enemmän.

— Juu, juu, Harviaa, Harviaa, Harviaa, hyräili hän hiljaa ja katseli Someroa ikäänkuin empien, lisäisikö joikuunsa jotakin, vai jättäisikö silleen.

Maisteri vääntelehti tuolillaan. Gröndahl katseli kynsiään pää hullunkurisesti kallellaan.

Yht'äkkiä Littonen nojautui taaksepäin ja pöläytti:

— Oikeinko sinä aiot naida sen Julen plikan? Juttelevat sellaisia.

Somero sävähti tulipunaiseksi. Pöydällä oleva käsi puristui nyrkkiin ja vastaus tuli hampaitten välistä:

— Älä lavertele!

Littonen kohotti kulmiaan.

— Mutta tottakai sinä —, aloitti hän.

— Ellet tuki suutasi, saat korvillesi.

— Älä hyvä mies, virnaili Littonen. — Voisin purra sinua ja arvaat, mitä siitä seuraisi, minulla kun on ollut vesikauhu jo kaksikymmentä vuotta.

— Kiitos vain, tulen mieluummin hulluksi muulla tavoin, sanoi Somero.

— Pojat, pojat, ei puhuta politiikkaa, tyynnytteli Gröndahl.

Mutta Somero oli jollakin tapaa menettänyt hyvän tuulensa tykkänään. Olihan nyt kirottua, ettei saanut rauhaa noilta nöyryyttäviltä asioilta missään. Hän kilisti lasiaan teelusikalla.

— Jaha, yks' antikainen — kaksikymmentä markkaa, olkaa hyvä, sanoi tarjoilijatar ja avasi vyöllään riippuvan pienen laukun.

Somero lähti.

Rantapuistikossa kukkivat päivänsilmät, syysleimukukat ja kultakierteet. Myöhäiskesän aurinko lämmitti, mutta ei enää paahtanut. Johannes Somero istui takakenossa penkillä ja koetti nauttia viimeisestä lomapäivästä. Huomenna olisi astuttava jalkamyllyyn jälleen.

Jo pari päivää hän oli kulkenut huoneessaan ja pitkin katuja kuin kissa pistoksissa. Teki mieli

soittaa Alli Harvialle — pyytää tapaamista — mutta . . .

Siinäpä se. Hän oli melkein varma siitä, että kaikki järjestyisi, mutta tuntui niin jumalattoman vaikealta astua Allin eteen, varsinkin nyt, tuon harmittavan ja naurettavan jutun jälkeen. Ja siitä hän oli yhtä varma, että Alli panisi hänet tiukalle, ennenkuin ojentaisi hänelle kätensä. Mutta karvas oli nieltävä makean mukana. Hän huokasi.

Käytävän päässä näkyi vaalea, tutun näköinen olento. Leila Kivikko-Partanen! Somero hypähti pystyyn. Hän ei harkinnut, mitä tekisi, ei ylimalkaan ajatellut mitään, vaan lähti vaiston ajamana käpälämäkeen. Leila kuului huutavan jotakin hänen jälkeensä, mutta Somero ei pysähtynyt, vaan harppoi pitkin askelin, niska kyyryssä eteenpäin. Hänessä ei ollut Leila Kivikon vastusta tällä hetkellä.

Vasta Isollakadulla hän hiljensi askeleitaan. Tämä tällainen ei voinut jatkua. Hän ei yksinkertaisesti uskaltaisi mennä kouluun huomenna, ellei jotakin tapahtuisi tänään. Mitä se »jotakin» oli, sitä hän ei osannut itselleen selittää, mutta senverran hän tiesi, että se vaati Alli Harvian tapaamista. Mitä pikemmin, sen parempi.

Hän pysähtyi erään näyteikkunan eteen kokoamaan ajatuksiaan. Soittaisikohan Allille heti ja pyytäisi häntä ulos? Vai menisikö ilman muuta Harvialle? Mitä hän Allille sanoisi? Miten tällaisessa tilanteessa yleensä oli meneteltävä?

Somero taisi hädissään rukoillakin, mutta Jumalalla oli kaikei kiireellisiä asioita muualla, koska mitään merkkiä ei ilmestynyt.

Tuskastuneena maisteri jälleen lähti liikkeelle ja suuntasi askeleensa kerhoon. Siellä oli puhelin-koppi, jossa saattoi rauhassa setviä yksityisasiaitaan.

Kauan hän empi ennenkuin lopulta sai soitetuksi. Palvelijatar oli vastaamassa ja lupasi pyytää Alli-neidin puhelimeen. Hänen käydessään tyttöä etsimässä Somero pariinkin otteeseen aikoi panna kuulotorven pois, mutta sai itsensä hillityksi potkaistuaan itseään lujasti sääreen. No, nyt oli Alli langan päässä . . .

— Haloo!

— Jaa . . . haloo . . . Somero täällä. Päivää! Hän tunsi itsensä sanomattoman typeräksi. Toisesta päästä ei hetkeen kuulunut mitään. Sitten sanoi Alli hyvin hiljaa ja viileästi:

— Hyvää päivää.

- Nn . . . mmm . . . tuota . . .
- Mitä?
- Sanoin vain, tuota . . .
- Henkevää. Mitä muuta tiedätte?
- Kuulkaa, saisinko tavata teitä?
- Miksi? Allin ääni ei kuulostanut rohkaisevalta. Somero pyyhki otsaansa.
- Oh, haluaisin puhella kanssanne.
- Ettekö voi puhella tässä?
- Äh, eihän puhelimesta . . . ymmärrättehän te . . .
- En ymmärrä.
- Tuota . . .
- En ymmärrä tuota enkä tätä. Joko lope-
tamme?

Somerolle tuli hätä.

- Alli-neiti, ettekö voisi tulla tänne kerhoon?
Alli-neiti tuntui epäröivän.

— Mitähän isä sanoisi? tuumi hän sitten.

Someron sydän teki puolitoista volttia eteenpäin, heitti »mollbergin» ja hyppäsi kurkkuun.

— Tulkaa heti, jos voitte.

— Saahan nähdä.

Alli laski kuulotorven paikalleen. Somero huokasi ja se huokaus tuntui tulevan hänen jalka-

pohjistaan saakka. Hän meni puhelinkopista eteiseen ja seisahtui peilin eteen. Korjattuaan kaulusnauhaansa ja suittuaan hieman vastahakoista tukkaansa hän meni pianohuoneeseen, aukaisi pianon kannen ja löi riemuitsevan akordin. Tarjoilijatar laahusti kynnykselle ja tiedusteli haukotellen, oliko signaali tarkoitettu hänelle.

— Oui, ma chère.

— En minä ymmärrä latinaa.

— Se oli kylläkin sanskriittia, mutta viis siitä. Minä haluaisin nyt juhla-aterian kahdelle. Riikin-kukonkieliä, ambrosiaa ja nektaria. Pyyn siipikynkkää hunajassa ja kevätparsaa. Hanhenmaksapasteijaa ja tryffeleitä. Chablista, liebfraumilchiä ja lacrymae christiä. Samppanjaa. Kaviaaria ja viinissä keitettyä kalaa ja —

— ambulanssin, täydensi tarjoilijatar. — Ei minulla ole aikaa jutella mukavia.

— Tuokaa kaksi kahvia ja leivoksia, sanoi maisteri nöyrästi. — Mutta vasta sitten kuin soitan.

Hän ei voinut istua hiljaa. Hän iski pari epäsointua pianosta, meni ikkunan luo ja kävi eteisessä. Sitten hän käveli edestakaisin huoneessa

ja koetti sorvailla järjellistä lausetta, jolla aloit-
taisi keskustelun. Tämän tästäkin hän katsahti
kadulle, joko Allia näkyisi, ja kerran hän meni
kurkistamaan ulko-ovellekin. Mikä kaikki osoit-
taa, ettei hänen tautinsa tällä kertaa ollut tees-
kenneltyä.

Alli tuli. He tervehtivät toisiaan hämärässä
eteisessä ja kumpikin taisi olla kiitollinen siitä,
että se oli hämärä. Tyttö vitkasteli peilin edessä
ja maisteri seisoi kärsimättömänä vuoroin oikealla
vuoroin vasemmalla jalalla. Lopultakin päästiin
sohvaan ja saatiin kahvi jonkinlaiseksi veruk-
keeksi pöydälle.

Somero katsoi tyttöä nälkäisesti ja innokkaasti,
ja Allia nauratti, vaikka hän säilyttikin totisen
ja hieman suuttuneen ilmeensä.

— No, sanoi hän, antakaa tulla nyt. Oikeas-
taan minun ei olisi pitänyt tulla ollenkaan —
ymmärrättehän itsekin, että tämä merkitsee
uutta vettä rakkaitten kaupunkilaistemme alati
jauhavaan myllyyn (hän punastui sievästi) —
enkä missään tapauksessa aio viipyä kauan.

Maisteri kakisteli kurkkuaan ja väänteli itseään
onnettoman näköisenä. Mutta sitten hän oikai-
sihe ja sanoi uhmaavasti:

— Ette kai voine syyttää minua siitä — siitä . .

— En syytäkään »sittä», mutta syytän tästä. Eiköhän meidän juttumme ollut jo loppuun käsitelty?

Somero tuijotti epätoivoisesti kahvikuppiaan, mutta se pysyi välinpitämättömänä. Siitä ei saanut minkäänlaista innoitusta.

Hän siirtyi lähemmäksi Allia ja yritti tarttua hänen käteensä, mutta tyttö huomasi hiuksiensa kaipaavan hiukan kohentamista ja Somero jäi hypistelemään sohvan päällystää.

— Kuulkaahan, neiti Harvia, minä olen huomannut erehtyneeni. Te olette kumonnut kaikki teoriani.

Alli katsoi häntä silmät pyöreinä.

— Minä?

— Niin, te. Teidän olemuksenne. Teidän olemassaolonne. Mitenkä minä sanoisin . . . Somero näytti avuttomalta.

Alli käänsi päänsä poispäin ja silitteli etusormellaan sohvan käsinojaa.

— Helkkarissa, ähkäisi maisteri, ettekö ymmärrä? Tahdotteko mennä naimisiin kanssani?

Alli katsoi häntä tutkivasti eikä Somero parka kestänyt tuota katsetta. Tyttö tulkitsi hänen

hämmennyksensä väärin ja hänet valtasi kamala epäluulo.

— Minkätähden?

Somero levitteli käsiään.

— No, kaiken tähden.

Alli purskahti yht'äkkiä itkuun. Hän itki rai-vokkaasti, kädet nyrkissä ja koko ruumis vavis-ten. Somero oli kuin puulla päähän lyöty, yritti taputtaa hänen hartioitaan ja sai aika sysäyksen. Hän nousi onnettomana menen ikkunan luo. Mitäs tämä merkitsi? Mikä tytölle tuli? Hän oli aivan ymmällään ja toivoi hetken, että olisi jossa-kin muualla kuin täällä. Tarjoilijatar koputti ovelle ja sanoi johtaja Littosen kysyvän maisteri Someroa. Somero käski hänen kävellä Katto-witziin ja viedä Littokset mukanaan.

Yht'äkkiä Alli nousi ja asettui hänen eteensä kädet nyrkissä kupeillaan ja silmät säihkyen kyy-nelsumun takaa.

— Te katsotte siis vihdoinkin velvollisuutenne olevan pyytää minua vaimoksenne — tuon kau-pungille levinneen juorun vuoksi. Miksi vasta nyt?

Somero katsoi häntä hölmistyneenä.

— Enhän minä senvuoksi, änkytti hän.

— Miksi sitten? tiukkasi Alli.

— Minä rakastan teitä, sanoi Somero ja ihmetteli itsekin liukkautta, jolla nuo sanat kierähtivät hänen huuliltaan.

— Höh, sanoi Alli, niiskautti nenäänsä ja alkoi kuivata silmiään.

Somero istuutui lähimmälle tuolille ja veti hänet polvelleen, vaikka hän pyristelikin vimmatusti vastaan. Lopulta tytön kädet putosivat rentoina kupeille ja hän huokasi.

— En minä jaksa, sanoi hän. — Tehkää nyt mitä tahdotte.

— Alli, sinä merkitset minulle enemmän kuin mikään muu, lasketteli Somero kuin kirjasta.

— Tiedän, tiedän, sanoi Alli välinpitämättömällä äänellä. — Et voi elää ilman minua ja niin edespäin. Hän katsoi jälleen Someroa pitkään, ja yht'äkkiä levisi hymy kuin auringon nousu hänen kasvoilleen. Hän kietoi kätensä maisterin kaulaan.

— Tämä on sinulle ihan oikein, sanoi hän. — Pelkäsin vain jo, että hevoskuurini oli ollut aivan tulokseton.

— Mikä hevoskuuri?

Alli korjasi hiukan asentoaan, hankasi nenäänsä Someron olkapäähän ja ilmoitti:

— Minä olen huono nainen. Vampyyri. A bad girl.

— Älä nyt höpötä.

— En ollenkaan. Minä en ole kunniallinen nainen. Minä väsyin olemaan kunniallinen.

— Mitä sinä nyt hourit?

— En minä houri. Ja mikäs ihme tämä on? Sanoohan se sinun kamala Rochefoucauldiskin, että on olemassa perin vähän kunniallisia naisia, jotka eivät olisi kyllästyneitä ammattiinsa.

Somero piteli häntä käsivarren etäisyydellä itsestään ja tuijotti häntä kummastuneena.

— Selitähän nyt, pyysi hän.

Alli nojautui eteenpäin ja kuiskasi hänen korvaansa.

— Ne minun pöksyni . . .

Somero oli hämillään.

— . . . katkaisin sen kurenauhan tahallani!

Somero katsoi häntä aivan pötkelönä.

— Minä en enää keksinyt mitään muuta. Minä tahdoin saada silmäsi auki, ravistaa sinut hereille, vetää esiin sen terveen ja itse asiassa sangen sympaattisen nuoren miehen, joka piileksi nulikkamaisen haihattelijan ja narrin hahmossa. Tahdoin koettaa pelastaa sinut itsellesi ja minulle

ja — eih, en minä jaksu ruveta korkealentoiseksi. Niin, kun ei mikään muu auttanut, järjestin skandaalin.

— Ja panit maineesi, hyvän nimesi alttiiksi.

— Panin. Tiesin etukäteen, mitä riskeerasin, senkin, että ehkä jalomielisesti tarjoaisit minulle »hyvitystä», mutta katsos — minä tykkään sinusta aika lailla, Jussi poika.

— Sinä kamala kakara!

— Kiitos. Älä muuten ole yhtään varma siitä, että kaikki nyt on lukossa. Sopimus on vielä sanelematta.

— Mikä sopimus?

— Ehtoni, jos se sana sinua miellyttää enemmän. Pidä nyt korvasi auki ja vastaa kunnian ja omantunnon kautta. Suostutko tulemaan alas pilvistä?

— Se on jo tapahtunut.

— Suostutko rupeamaan kunnianhimoiseksi?

— Joo.

— Heitätkö poseeraamisen?

— Selvä se.

— Lupaatko tästälähtien nauraa »onnenteoriallesi»?

— Hah hah hah, hih hih . . .

— Lupaatko rakastaa minua myötä- ja vastamäessä?

— Hei, tuo kuuluu jo papille.

Tarjoilijatar koputti jälleen ovelle ja kuulutti, että johtaja Littonen *vaati* maisteri Someroa ruokasaliin.

Alli hyppäsi nopeasti Someron sylistä ja maisteri kompuroi pystyyn.

— Tarjotkaa johtaja Littoselle yksi antikainen minun laskuuni ja pyytäkää häntä juomaan minun muistokseni. Minä olen lähtenyt taivaaseen enkä siis enää ole Littosen tavattavissa.

Hän kääntyi Alliin ja pudisti itseään kuin märkä koira.

— Minä olen aivan järkytetty, sanoi hän.

SISÄLLYS

	Siv.
I. Kumma mies tämä Somero	5
II. Avioliiton hasardipeli	21
III. »Huomattava yhteiskunnallinen asema . . .»	42
IV. Makuasioita	61
V. Ivan Antonovitsh Somerskijn kohtalo . . .	76
VI. Maisteri yrittää kompromissia	98
VII. »Je m'allongei sur ma chaiselongue et me livrai à mon destin . . .»	112
VIII. Rahaa	125
IX. Yllätyksiä	146
X. Painovirhepaholainen	167
XI. Häväistysjuttu	189
XII. Lopun alkua.	202
XIII. Waterloo	218

EINO AUERIN AIKAISEMMAT TEOKSET

Merta edemmäksi kalaan.

Humoristinen kertomus. 18: —, sid. 28: —

»Eino Auerissa olemme löytäneet todella huomattavan kirjallisen leikinlaskijan. Hänen iloitelunsa on virkeää ja riemullista, joka ei hetkeksikään herpauta eikä madalla mieltä.»

Suom. Sosialidemokraatti.

Siunattu kaljakuski!

Humoristinen romaani. 25: —, sid. 35: —

»Kirjoittaja on hyvin tuntenut kuvattavansa, jonka luonteen ja sielunelämän erittely ansaitsee kirjalliselta kannalta täyttä huomiota. Iloittelevan ironian takana on vissin kulttuurityypin herkullista erittelyä . . .»

J. O. Ikola »Vaasassa.»

Ilman nuotteja. Pakinoita. 18: —

»Solmu on älykäs leikinlaskija, jonka pakinat ovat kaukana kaikenlaisesta vätystelystä.»

U. S:n Olli.

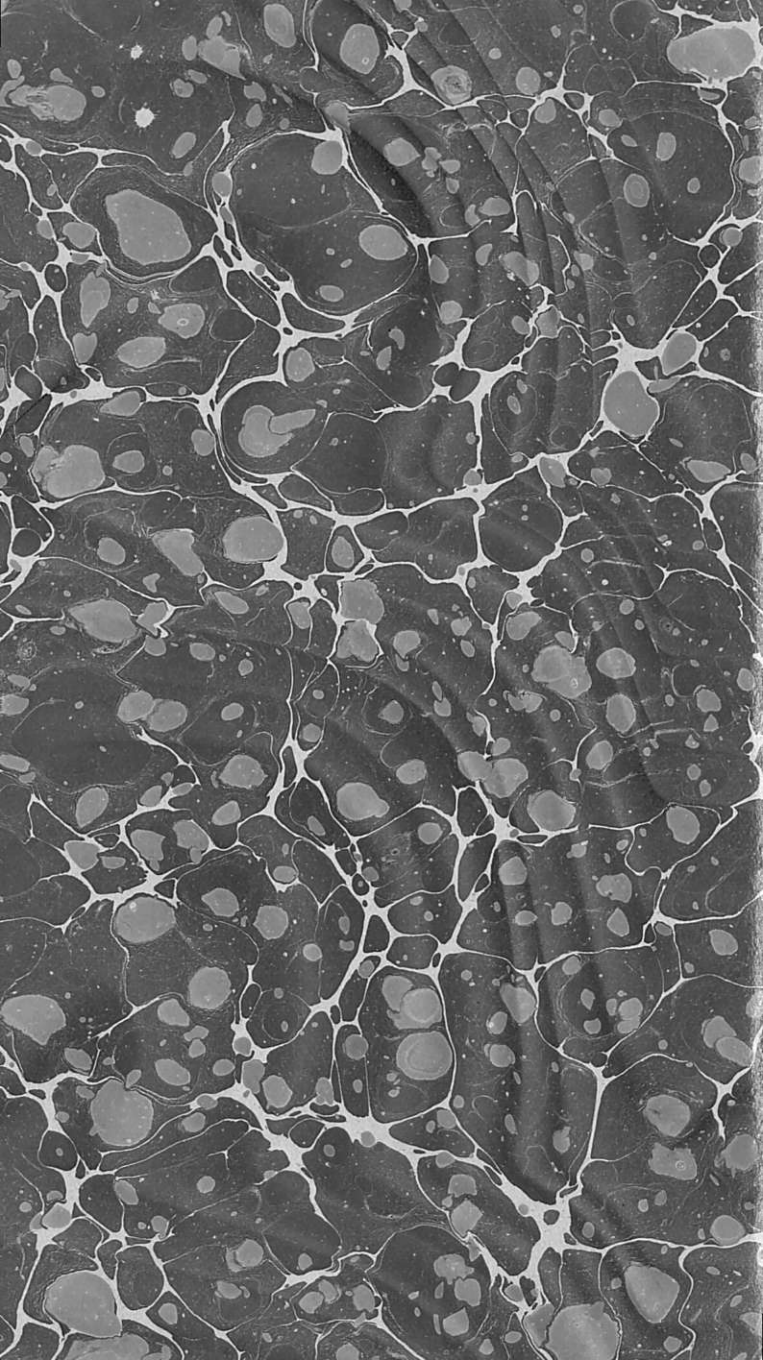
Aiheetta enempään. Pakinoita II sarja. 15:—

»Joukko meheviä ja älykkäitä juttuja. — Solmu on osoittanut kykenevänsä kohoamaan pakinoitsijaimme joukossa ensimmäisten joukkoon.»

Viljo Kojon »Karjalassa.»

K. J. GUMMERUS OSAKEYHTIÖ

Suom. Kaunokirj. 1.
Ayer

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 0695

KIRJANSITOMO
TUKEVA
|| HELSINKI ||

